

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ 60-СТОРІНКОВИЙ ЖУРНАЛ – ЦЕ
БАГАТО ЦІКАВОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ЖИТТЯ ПЛАСТУ
ЯК В УКРАЇНІ, ТАК І ЗА ЇЇ МЕЖАМИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Пластовий Шлях, а/с 65, Головна пошта, Львів, 79000, Україна
Plastovy Shliakh P.O.Box 303 Southfields, New York, 10975-0303, USA

ПЛАСТОВИЙ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

ШЛЯХ

Ч.2 (166) 2011

ПЛАСТ

НАЦІОНАЛЬНА
СКАУТСЬКА
ОРГАНІЗАЦІЯ
У К Р А Ї Н І

П Л А С Т О В И Й Ш Л Я Х

ч. 2 (166) 2011

с. 5

с. 13

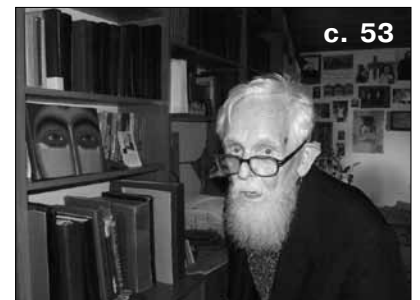
с. 23

с. 26

с. 46

с. 53

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

Любомир Онишкевич З весною і з Великоднем!.....3

Любомир Онишкевич Особлива пригадка — про фотографії.....4

ОФІЦІЙНЕ

Привітання Головної Пластової Булави з нагоди 100-ліття Пласту.....5

Орест Джулинський Крокуємо до святкування 100-ліття Пласту.....5

Комунікат Головної Пластової Булави.....6

Ксеня Захарчук Вшанування пам'яті Романа Шухевича в Філядельфії 7

Микола Гнатів, Богдан ваницький Пам'яті Героя України.....7

Пластуни встановили рекорд 9

Олена Галушка Відбувся 2-ий З'їзд Національної Організації Скаутів України 9

Аня Степан Іменування в Перемишлі — повернення до традицій! 10

Назар Черепанін 38-ий пластовий лещетарський табір в Австрії.....10

Тамара Заборна Крайовий Пластовий З'їзд Аргентини.....10

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

Старий Вовк Плани на майбутнє в Пласті.....11

ПЛАСТ І СУСПІЛЬСТВО

Михайло Димид Записки духівника на маргінесі.....13

Анатолій Свідзинський Чи маємо ми думати та діяти заради майбуття людства? 16

Я ТАК ДУМАЮ

Василь Карпенко Хочеш змінити світ — зміни себе 19

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

ван Шот З життя станиці Мостиська 22

Оксана Яблонська Її пісні — це легенда.....23

ра Вовк Як ми вишколювали маленьких писарів 24

Орися Марцюк Як в Голівуді 26

Андрій Котлярчук Виставка табору «Вирій» 27

Оксана Яцюк Дещо нове і незабутнє для пластуна.....28

Михайло Дяків Книжечки з пластунами 29

Олеся Олексюк Свято весни Луганської округи.....30

Олег Климчук Коли до дня «Х» лишається 100 кроків.....32

ПЛАСТОВІ ЗУСТРІЧІ

Олег Климчук Головний байкер з Пласту 34

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

Петро Содоль «Золота Книга» I пластового полку 38

Оксана Тарнавська Пласт в таборі D.P. в Майнц-Кастель 43

Федь Фуярка «Атлантик» 44

НА ВІЧНУ ВАТРУ

Роман Мороз Пам'яті пл. сен. Олі Ткаченко.....46

Анна Дідур-Гаврилюк На вічний спомин 48

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

Музей-архів Пластового руху рекомендує 48

НА ВІЧНУ ВАТРУ

Пам'яті Василя Янішевського.....49

Ольга Свідзинська Відійшов у Вічність о. д-р Дмитро Блажейовський 51

З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

Оксана Кузишин Відгук на статтю ст. пл. скоба Андрія Котлярчука
«Близька чи далека Америка» 54

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

Так формувався Пласт 56

Нова книга про Романа Шухевича 57

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

рина Вовк Мистецька спадщина художника-політв'язня Івана Хандона 58

ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ

Сіроманець-філателіст Пластові картки і конверти 60

НАЗУСТРІЧ 100-ЛІТТЮ ПЛАСТУ

«Будь іскрою, як мрієш бачити багаття»

Гасло 100-ліття Пласту

■ В пластовому таборі в Тьовшагу, с. Водяне. Ткачук Ганна — «Зірка», курінна, учитель Іван Шепель — «Булба», Гренджа Зірка (дочка поета Гренджі-Донського), Бонкало Маргарета — «Щебетушка», 1930-і роки

■ 4-й пластовий полк ім. Б. Хмельницького. Мала зала Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка. У верхньому ряді між хлопцями стоїть Маруся Кос, у третьому ряді третя, в білій опасці на голові — Ітя (Лідія) Кос, 1920-і роки

■ Юначки після закінчення курсу першої допомоги. Посередині в білому Віра Українська — інструктор. Мурнау, Німеччина, 1947 або 1948 р.

■ Лісові Чорти і учасники табору на Соколі після закінчення фізичних робіт. Посередині під дороговказом присів Петро П'ясецький, Маршалок ЛЧ, а за ним зігнений кандидат до ЛЧ Роман Шухевич. Сокіл, липень 1926

■ Свято весни на Сагарі біля Львова, 1920-і роки

■ Жіночі відділи Пласту в Хусті під час відзначення свята соборності України. 22 січня 1939

Дорогі Друзі!

Журнал «Пластовий шлях» продовжує публікувати давні пластові фотографії. Ця рубрика присвячена 100-літтю Пласту. Від 2008 року ми подаємо фотографії, інформація про які нам відома, з надією, що це збагатить наші знання з історії Пласту і заохотить молодь до її дослідження.

Будемо і надалі чекати на ваші листи. Інформацію просимо надсилати на адресу: В'ячеслав Стебницький, аб.скр. 65, Головна пошта, м. Львів, 79000 або на електронну пошту: vmsteb.plsh@gmail.com

Дякуємо усім, хто подав підписи до пластових фотографій, що були надруковані в попередніх числах журналу.

1991 — 2011

Ми могоді, наше
майбуттє — Україна!

Фото: Олі Свідзинської

Вітаємо з нагоди 20-ліття відновлення Української держави!

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

пл. сен. Любомир Онишкевич

З весною і з Великоднем!

Дорогі читачки й читачі!

Редакційна стаття до попереднього числа «Пластового шляху» починалась із Різдвяних і новорічних побажань — а появилася аж в травні... Тепер ми бажаємо вам з весною та Великодніми святами... Маємо надію, що це число (2/2011) появиться ще перед святим Миколаєм!

Вибачте, дорогі читачки й читачі! Це все сталося не з вини нашої редакції. А може, й з нашої? Бачите, в США ми переселялись зі штату Нью-Джерзі до штату Мериленд (завважте нову адресу і телефон на обкладинці цього числа «Шляху»). Через це не могли за всім слідкувати безперервно. А якщо за чимось не вважати цілісний час (зокрема в Україні), то воно запізнюється і тягнеться місяцями, а то й роками, а то й в безконечність. На жаль, так воно є. Треба безперервно людей підганяти, бо інакше всі забувають свої обов'язки і речі немилосердно запізнюються.

Але тепер ми вже осіли на місці і починаємо розпаковувати свої валізи й коробки. І при цьому знаходимо все нові матеріяли до «Шляху», які десь загубились були в клунках. Що найдемо, відразу посилаємо до Львова, до друку в наступному числі журналу. Якщо ви нам прислали щось до журналу, а воно не появляється довший час, просимо вас дуже: пришліть цю річ нам ще раз на адресу головного редактора в Мериленді, США, на всякий випадок — можливо, це десь загубилось.

А добрих і цікавих матеріялів нам дуже потрібно. Зокрема, матеріялів трьох категорій:

1. Історичних матеріялів чи споминів з цікавих пластових подій — бо ж тепер приходить час 100-ліття Пластової організації, і нам треба пригадати собі все, що сталося за тих сотню років. Бажано мати фотографії чи інші ілюстрації (але конечно з підписами — про це йтиметься на наступній сторінці).

2. Репортажі з сучасних пластових подій. Але конечно, конечно з ілюстраціями! А всі ілюстрації обов'язково мусять мати підписи, дати, імена, місцевості тощо. Без таких даних ілюстрації не мають вартості, і ми їх поміщувати не будемо.

3. Статті до дискусії: ідеологічні, стратегічні, планувальні, філософські, оцінки і критику того, що було і що буде — з побажаннями на майбутнє, щоб не робити тих самих помилок, які вже були. Ми ж бо стараємось ставати все кращими і більш успішними, а це означає вічну зміну, ріст, еволюцію нашої організації. Ми перебули перших сто років успішно, але далеко не ідеально. Як нам треба змінити наші напрямні, щоб стати ближче до нашого ідеалу?

Тому ми прохаємо вас усіх, дорогі друзі й подруги, прислати нам дописи, репортажі, статті, спомини, а також листи, в яких ви висловлюєте свою думку щодо статей, листів чи думок, що появились у «Пластовому шляху». Бо ж лиш у вільній дискусії ми зможемо дійти до вдалих висновків і розпочати різні зміни, які так потрібні будуть в нашому другому столітті!

Фото М. Жуйкової

■ Весна в Луцьку

Особлива пригадка — про фотографії

Наше видавництво у Львові ще раз пригадує всім, що нам конечно потрібні фотографії та інші ілюстрації.

Але ми маємо тепер «закон»: всі ілюстрації в журналі мусять бути ідентифіковані! Інакше вони не можуть бути поміщені. А для ідентифікації треба подати:

1. Де і коли знімка була зроблена. Наприклад: «Вишкільний юнацький табір "Зеленина" на Новому Соколі, літо 2002». Якщо ж ті дані вам невідомі, то хоч подайте приблизно: «Юнацький табір в США, орієнтовно початок 1970-х років».

2. Хто зображений на знімку: перерахувати всіх людей, якщо знаєте їхні імена: «В першому ряді: комендант П. Сивко, Начальний Пластун, бунчужний Микола Писарчук». Якщо не знаєте чи не пізнаєте когось, то подайте «незнаний». Очевидно, якщо є 100 людей на знімку, то всіх не можете вичислити, але подайте хоч важніших осіб, які згадуються у вашій статті.

3. Яка це okazія чи подія: «Відкриття табору "Плем'я Вовків", піднесення прапорів» чи: «Мандрівка на Моунт Еверест, я паду згори в безодню». Це потрібне, щоб зрозуміти, що, де і як.

4. Інші дані, які потрібно для розуміння зображеного: «Ми й не знали ще, що табір обступили розбійники, які через 5 хвилин на нас нападуть».

До речі, найкращими є підписи цікаві, дотепні, які «хапають читачів за очі».

Наприклад, читач, може, й не мав наміру прочитати репортаж з табору, як під 4), але коли прочитає такий підпис, то напевно зацікавиться: які розбійники, чому, що сталося? Тоді з сухого репортажу ми робимо цікаву історію, пригоду.

Але найголовніше: підписи під ілюстраціями конечні! Видавництво іноді шукає місяцями, поки якісь підписи найде, чи мусить видумувати... А тоді ціле число журналу запізнюється!

Любомир Онишкевич, головний редактор

Фото Д. Стебницької

■ Фотографи: ст. пл. скоб. Павло Шабат, ОЗО, ст. пл. скоб. Нестор Швець, ЛЧ. Львів, квітень 2011

Фото Д. Стебницької

■ Старші пластунки куреня «Непрості». Перший ряд: ст. пл. Христина Дяків, Ті, ст. пл. Тетянка Жиліна, Ті, ст. пл. гетьм. вірл. Марта Червінка, ст. пл. вірл. Ніна Карасевич, Ті. Другий ряд: ст. пл. вірл. Катруся Кравчук, Ті, ст. пл. вірл. Катруся Казмірчук; ст. пл. Леся Анусіна, Ті. Позаду пл. прият. Тарас Гунько. Львів, квітень 2011

Привітання Головної Пластової Булави з нагоди 100-ліття Пласту

Пластуни і пластунки, пластові приятелі і батьки!

1 серпня 2011 року розпочнеться проголошений Головною Пластовою Булавою рік Пласту. У цей рік в різних куточках світу ми святкуватимемо 100-ліття існування нашої організації, — фактично небувалий для української спільноти ювілей.

100 років тому в середовищі українського студентства почала нуртувати нова ідея — скавтінг. Ця ідея відкривала широкі перспективи розвитку особистості для служіння суспільству, виховання у праці над собою задля інших. І молоді люди, студенти і учні гімназій, одразу відчули, що правила скавтіngu — Пласту — це шлях у майбутнє України. Кинуте у землю зерно почало проростати по містах і містечках Галичини, Волині, Закарпаття, а короткий час — і Центральної України.

Історія показала, що пластуни ставали природними провідниками в найрізноманітніших ділянках: громадській, професійній, суспільній. Всюди, де б вони не були, вони кращими своїми якостями вирізнялися з-поміж інших, впливали на своє оточення позитивним прикладом і вчинками. Виховані в Пласті особистості — це є основне свідчення цінності його ідей та методів.

Пам'ятаймо слова Дрота, що «пластова ідея має нас вести вперед», — увійдімо в наше 100-ліття новими, переміненими людьми, новітніми лицарями, готовими до праці, бур і негод!

СКОБ!

За Головну Пластову Булаву

пл. сен. Володимир Базарко, ЧК, голова
ст. пл. Ольга Свідзинська, секретар

Крокуємо до святкування 100-ліття Пласту

Закликаємо всіх: **Будь іскрою, як мрієш бачити багаття!** Наповнюймо клич 100-ліття діями, бо праці ще багато, а часу мало.

У «Пластовому шляху» ч. 3 за 2010 був поданий перелік запланованих заходів. Сьогодні хочу поінформувати загальнотрастові, що є виконано, що в процесі, а в чому маємо труднощі.

1. Вишивана відзнака, яку пластуни всіх уладів мають носити над правою кишенею пластового однострою, є готова і розіслана до всіх країв, окрім Польщі і Словаччини (разом 9157 відзнак). Металева відзнака готова для продажу бажаним.

2. Знамено 100-ліття виготовляється у Львові. Воно буде «мандрувати» до країв, які святкуватимуть 100-ліття: Німеччина, ЗСА і Канада, Австралія, Україна. Копії дістане кожний край. Зображення та опис знамена опубліковане в попередньому числі «Пластового шляху».

3. Пісня «Будь іскрою» опублікована в попередньому числі «Пластового шляху».

4. Альманах 100-ліття Пласту. Редакційний комітет під головуванням пл. сен. Слави Рубель завершує наповнювати Альманах матеріалами з країв; відбувається остаточна редакція.

5. Історія Пласту. Зібрані матеріали з країв редагуються. Появиться друком в 2012 році.

6. Вмілість для УПЮ є завершена і появиться на окремій веб-сторінці для вжитку членами УПЮ — <http://upyu.plastscouting.org/vmilosti/100>.

7. Веб-сторінка 100-ліття, <http://100.plastscouting.org>, подає всі інформації про події, пов'язані зі святкуванням. Інформації подані у формі об'єднаних. Окремою рубрикою, «Новини з країв», інформуємо про події на терені поодиноких країв.

8. Комунікат про рік Пласту. З рамени ГПБ розіслано до всіх країв для проголошення в засобах масової інформації (преса, телебачення).

9. Святочна конференція відбудеться під час ЮМПЗ у Львові 23 серпня 2012 р. у двох сесіях: а) доповідь «Значення національної скавтської організації Пласт у розвитку українського народу в діаспорі і в незалежній українській Державі»;

б) «Осяги вихованців Пласту у суспільно-громадському, науковому і бізнесовому житті». За організацію конференції відповідає окремий оргкомітет під головуванням пл. сен. Романа Гриціва.

10. Ювілейна поштова марка і конверт. Виготовлено спільний дизайн марки і конверту. Краї (Канада, ЗСА, Австралія, Україна) пристосують дизайн до своїх вимог.

11. Співаник ЮМПЗ готує окремих оргкомітет (представники Австралії, ЗСА, Канади, Німеччини, Польщі, України) під головуванням пл. сен. Юрка Леськова. Презентацію співаника очікуємо в квітні 2012 року.

12. Книжка «Митрополит Андрей Шептицький і Пласт» ініційована Фондом Андрея Шептицького у Львові. Пласт частково підтримав фінансово це видання.

13. Мартиролог — книжка матеріалів про пластунів, які загинули у боротьбі за свободу українського народу. Пошуки матеріалів в архівах м. Львів тривають. Сподіваємося, книжка вийде друком на святкування в 2012 році.

14. Заходи по краях діаспори:

ЗСА і Канада: спільна МПЗ відбудеться від 6 до 13 серпня 2011 року на пластовій оселі «Вовча Тропа». Зустріч складатиметься з двох частин: мандрівки і святкування на оселі. Докладні інформації у формі обіжників подані на веб-сторінці <http://plastusa.org>.

Австралія підготовляє ЮМПЗ, що відбудеться від 26 грудня 2011 до 3 січня 2012 в околиці Канберри. Інформації на веб-сторінці <http://www.plast.org.au>.

Німеччина: ЮМПЗ від 5 до 7 серпня 2011 року на оселі Гохлянд.

Україна: ЮМПЗ у двох частинах: перша — табори в різних регіонах, друга — святкування у Львові. Точна програма заходів ще не усталена, хоч загальний план поданий. Започатковано веб-сторінку <http://www.plast.org.ua/100>.

В цю пору Дирекція святкування 100-ліття в Україні не встигла організувати волонтерів до виконання поодиноких заходів. Окрім браку волонтерів є ще проблема фінансування. Тому деякі задуми ще не визначені. Два такі заходи, що повинні б бути частиною святкувань в Україні, це — «перебіг» (естафета) по регіонах України і «злет» в Києві. Один і другий захід є конечний для становлення Пласту як скавтської організації на державному рівні. Робимо намагання, щоб це сталося.

Інформації про внутрішні заходи з нагоди святкувань з деяких країв діаспори Комісія при ГПБ не має. До таких належать Велика Британія, Аргентина, Польща, Словаччина. Новини з інших поміщуємо на веб-сторінці ГПБ.

Залишилося мало часу до кульмінаційної точки святкувань в Україні. Тому закликаю всіх, що «мріють бачити багаття», ставати в ряди волонтерів! Голосіться до голови дирекції Юрка Наконечного, скажіть йому, в чому ви можете допомогти. Тільки зусиллям багатьох зможемо провести святкування успішно.

Вірю в Пласт, вірю в успіх!

СКОБ!

*пл. сен. Орест Джулинський, К.В.,
діловод святкувань 100-ліття при ГПБ*

КОМУНІКАТ

У зв'язку з тим, що восени 2011 р. припадає

100-ліття зародження перших пластових (скавтських) частин на території України, а на 12 квітня 2012 р. — 100-ліття офіційного заснування Пласту у Львові, Головний Провід Пласту, організації української молоді, проголошує час від 01.08.2011 до 31.08.2012

РОКОМ ПЛАСТУ

Закликаємо українські державні установи і українську громадськість в країнах поселення сприяти розвиткові Пластового руху і вихованню молоді для добра українського народу.

Під час Року Пласту відбуватимуться різні святкові заходи в країнах, де існує пластова організація. Головні з них:

- Міжкrajова Пластова Зустріч в ЗСА для ЗСА і Канади — від 6 до 13.08.2011;
- Ювілейна Міжкrajова Пластова Зустріч на оселі Гохлянд в Німеччині — від 5 до 7.08.2011 року;
- Ювілейна Міжкrajова Пластова Зустріч в Австралії — від 26.12.2011 до 03.01.2012.

Завершенням святкувань є Ювілейна Міжкrajова Пластова Зустріч в Україні від 10 до 24.08.2012.

Пласт заснований д-ром Олександром Тисовським, Петром Франком та Іваном Чмолою на принципах світового скавтингу. Завданням Пласту є виховувати молодь на повноцінних громадян, здорових тілом і духом, свідомих своїх обов'язків супроти Бога, власного народу і цілого людства.

Сьогодні Пластові Організації існують у дев'ятьох країнах світу: в Австралії, Аргентині, Великобританії, З'єдинених Штатах Америки, Канаді, Німеччині, Польщі, Словаччині та в Україні.

Сильно, Красно, Обережно, Бистро!

*пл. сен. Володимир Базарко,
Голова Головної Пластової Булави*

*пл. сен. Орест Джулинський,
Діловод святкувань*

Вшанування пам'яті Романа Шухевича в Філядельфії

У неділю, 13 березня 2011 р., українська громада Філядельфії збиралася в церкві св. Архистратига Михаїла, щоб вшанувати пам'ять Романа Шухевича — Тараса Чупринки. Панахиду за душу Романа Шухевича відправив отець парох Володимир Костюк, а особливо помітними серед присутніх у церкві були Дивізійники, колишні члени УПА і молодь Пласту та Спілки Української Молоді (СУМ).

Українці гордяться постаттю Романа Шухевича — Тараса Чупринки, бо для нашого народу він є не тільки герой. Важливіше: він є символом боротьби за українську самостійну державу.

Оповідають ті, що його знали, про його скромний характер.

Мав велике розуміння до людей і був дуже принциповий і релігійний. Отож, дуже гідно, що українська громада вшанувала пам'ять українського патріота й героя.

*пл. сен. Ксеня Захарчук, ЛМ,
станична Філядельфії*

пл. сен. Микола Гнатів, ЧМ, Богдан Іваницький Пам'яті Героя України

Станиця Миколаїв Пласту НСОУ віддала шану Герою України, гетьманському пластуноку скобу, генерал-хорунжому, Головному командирі Армії Безсмертних Романові Шухевичу.

4 березня пластуни під керівництвом пл. сен. Миколи Гнатіва, ЧМ, та туристи-краєзнавці БДЮТ під керівництвом Богдана Іваницького запалили лампадки в Миколаївському та Ілівському лісах (місцях перебування вояків УПА та друга «Шуха»), а 5 березня за підтримки Братства ОУН-УПА, депутата районної Ради Василя Созоника відвідали музей у Білогорщі, де прийняв свій останній бій з ворогом нескорений командир «Чупринка». Тоді ж побували в музеї у селі Грімне Городоцького району, де у 1947 році перебував Роман Шухевич в помешканні місцевого священика. Місцевий парох УГКЦ о. Василь Дурда ознайомив нас з історією села, криївки, храму. Найбільш захоплено молодь оглядала макети зброї: ППШ зразка 1941 року (пістолет-кулемет конструкції Георгія Шпагіна), ППС зразка 1943 року (пістолет-кулемет конструкції Олексія Судаєва — зброя офіцерів НКВД та сотенних, чотових і провідників ОУН), МР зразка 1940 року (пістолет-кулемет конструкції Генріха Фольмера, більше відомий як «шмайсер») і гвинтівки системи Сергія Мосіна зразка 1891—1930 років. Юнацтво цікавилось і побутом повстанців: як будували криївки, добували їжу, як зимували у бункерах. З нами мандрували учні Новороздільського професійного ліцею будівництва та побуту, туристи-краєзнавці Новороздільського БДЮТ.

6 березня завершальним акордом вшанування Героя України Романа Шухевича стало проведення теренової гри «Рейд 2011».

пл. прих. Христина Перцак запалює Вогонь пам'яті Шуха у музеї с. Грімне Городоцького району, де була штаб-квартира у 1947 році

Погода додала особливого шарму тереновій грі. Під час прояснення можна було визначити орієнтири, зорієнтуватися на місцевості. Потім налітала хмара, сипало снігом, замітаючи сліди. У таку погоду добрий господар навіть пса не випустить надвір, а учасники теренової гри долали до 19 км лісових стежок, засипаних снігом, по буреломах, крутих підйомах, просіках...

Легенда гри дотична до подій березня 1950 року. Боївкам було роздано завдання в конвертах — карта маршруту і картка проходження зв'язкових. Зв'язкові знаходилися на маршруті в першій половині гри. Боївки протягом двох годин мали вийти за дорогу Стільсько — Діброва, отримати наступний конверт з другою половиною карти. На карті були нанесені місця знаходження зв'язкових, через які треба було пройти. Боївки мали самі вибрати собі маршрут до нового місця постою сотні, яка дислокувалася на місці лісничівки

Фото В. Савінкова

Відкриття «Рейду 2011» у парку 400-ліття Миколаєва

в 1 км від міста Новий Розділ. Тривала друга частина також дві години; отож загалом гра тивала 4 год.

На старт прибуло 12 зголошених команд — туристи-краєзнавці з БДЮТ Нового Роздолу «Ударники», «Цитадель», пластуни станиці Миколаїв «Непереможні», «Зелені Котигорошки», «Муха-гриль», дівоча боївка «Шалені Бджілки», «Дудки», команда пластунів станиці Броди «Бобрики», старшопластунська команда станиці Броди «Команда», з Радивилова (Рівненщина) боївка «Два ведмеді», дівоча команда миколаївського ФРІ (Фонд регіональних ініціатив) «Адреналін», боївка пластунів станиці Новий Розділ «Коновальці».

Рейд розпочався Службою Божою у церкві св. Миколая о 8.30, а о 10.00 команди зібралися на відкритті в парку 400-ліття Миколаєва. Учасників теренової гри привітав Голова комісії у справах молоді, депутат

районної ради Юрій Шипов. Старт першій боївці — «Дудки» — було дано о 10.35. З інтервалом у 5 хвилин вирушили інші боївки. Об 11.30 стартувала остання боївка «Два ведмеді», а штаб з обозом вирушив до місця нового дислокування.

До станичного зв'язкового прийшло десять боївок. Найкращий час переходу (по лінії 9,2 км 1 год. 8 хв) показала боївка «Непереможні», а за ними «Муха-гриль» (1 год. 11 хв.).

На місце нової дислокації першою прибула з часом 3 год. 31 хв. боївка «Муха-гриль» (Степан і Андрій Старовецькі), другими — «Ударники» (3 год. 37 хв., Богдан Іваницький і Олег Білий), третіми — «Бобрики» (3 год. 42 хв., Роман Казмірчук, Роман Кулінець).

Загалом учасники були добре фізично підготовлені, мали навички орієнтування у природі, вміли орієнтувати карту на місцевості і були готові до будь-яких викликів сьогодення.

Висловлюємо подяку нашим меценатам та помічникам: пл. сен. Миколі Гнатіву, ЧМ, приватному підприємцю п. Івану Максимовичу (директор ПП «Ремонт і Будівництво»), депутату районної Ради п. Ігорю Проціву, пл. сен. прих. Валентину Савінкову, пл. сен. прих. Галіні Бишті, лікарю Галіні Милько, пл. прих. Христині Перцак, пл. уч. Юрію Скрипцю, пл. уч. Василю Кіндію, пл. уч. Василю Пацагану, пл. прих. Ірині Конопельник, пл. прих. Михайлині Ваксман, пл. прих. Роксолані Українець, зацікавленим Соломії Сколоздрі, Тарасу Табачці і Олегу Біляку, добродіям Ярославу Конопельнику та Ярославу Марківу.

Фото В. Савінкова

Біля музею в Білогорщі, де відбувся останній бій Р. Шухевича з радянськими військами

Пластуни встановили рекорд

Фото А. Шустикевича

Івано-Франківськ, 26 травня 2011

Пластуни розпочали нову акцію під назвою «ДоміНАЦІЯ» — складання величезного тризуба (довжина 12 м, ширина — 7,5 м) з фігур доміно. Композиція складається з 95 великих частин, на яких замість звичних крапочок зображено 550 гербів українських міст і селищ міського типу. Гасло акції — «Міста формують державу, герби міст формують тризуб».

Організатори заходу стверджують, що його мета — символічно об'єднати українців усіх міст незалежно від регіону проживання.

Акція вже відбулася на Театральній площі в Тернополі, на Вічевому майдані в Івано-Франківську та на Софіївській площі в Києві. У Києві Національний реєстр рекордів України зафіксував витвір членів Пласту як «Найбільший тризуб в Україні».

За матеріалами Пластового Порталу

Фото А. Шустикевича

Відбувся 2-ий 3'їзд Національної Організації Скаутів України

4 червня 2011 року у приміщенні другого корпусу університету «Україна» відбувся Другий 3'їзд Національної Організації Скаутів України, у якому взяли участь представники обласних осередків та різних скавтських організацій з метою обрати новий провід організації та визначити напрями її діяльності на наступні два роки.

У 3'їзді взяли участь скавти з 14 обласних осередків, серед яких були пластуни з Львівської, Рівненської, Івано-Франківської та Полтавської областей і м. Київ.

Заслухали звіт робочої групи про стан внутрішніх справ організації та міжнародного комісара про розвиток міжнародної діяльності. Обрали членів Ради НОСУ, до якої ввійшло 13 осіб, в тому числі ст. пл. Микола Музала, V, пл. сен. Юрко

Юзич, ОЗО, ст. пл. Славко Юрчишин, ОЗО, ст. пл. Дмитро Колесник, СМ, ст. пл. вірл. Ніна Карасевич, Ті, ст. пл. вірл. Олена Галушка, ЧХ. Головою Ради НОСУ (аналог голови КПР) було обрано Віктора Бочарнікова, представника Асоціації Скаутів України, голову Кримського осередку НОСУ, Національним секретарем (ідентично Голові КПС) — Ярославу Колобову, представницю організації «Відрода» Київського міського осередку НОСУ.

Також обговорювали питання співпраці НОСУ з об'єднанням православних скавтів DESMOS. Було вирішено цю співпрацю розвивати, а також започаткувати співробітництво з іншими об'єднаннями, як католицькі та мусульманські скавти.

З новими силами входимо в новий етап розвитку українського скавтінгу.

Разом ми зможемо багато чого досягнути!

ст. пл. вірл. Олена Галушка, ЧХ

■ Ігор Горків іменує прихильниць

Іменування в Перемишлі — повернення до традицій!

У суботу, 28 травня 2011 року, у Перемишлі на Пикулицькому цвинтарі відбулася незвичайна подія — іменування на пластунів прихильників 6 членів гуртка «Тигрентка»: Гані Фізьо, Лесі Левчик, Вікторії Мазур, Олі Стабішевської, Юстини Тарапацької та Віктора Тарапацького. Таким чином Організація Української Молоді Пласт у Польщі збагатилася шістьма членами. Це вагома історична подія, оскільки вперше після понад 80 років пластуни промовляли слова заяви прихильників на цвинтарі в Пикуличах. Перед війною пластуни саме тут складали Присяги. Варто згадати, що на цьому цвинтарі поховані вояки УГА.

Десь біля 11 год. комендант УПЮ ст. пл. Ігор Горків, ст. пл. прих. Іванка Козар, впорядниці гуртка «Тигрентка» пл. прих. Аня Степан та Ева Попович, майбутні пластуни разом з батьками, бабусями з'явилися на Пикулицькому цвинтарі. Під час цієї святкової зустрічі пластуни отримали малинові хустини, до них зі словом звернувся комендант ст. пл. Ігор Горків та їхня впорядниця пл. прих. Ева Попович. На обличчях дітей було видно радість та задоволення. Після майже цілого року підготовки, сходин, занять, забав, гутірок врешті прийшов час на справжнє пластування. Комендант подякував також батькам за підтримку та заохотив до участі в пластових літніх таборах. Варто згадати, що пластуни протягом року брали участь в передачі Вифлеємського Вогню Миру, концертували в Екуменічному Домі Суспільної Допомоги в Пралківцях.

Це був гарно проведений день, який став добрим підсумком і добрим початком нових ідей та задумів. Нашим пластунам бажемо, щоб активно брали участь в житті Пласту!

пл. прих. Аня Степан

38-ий пластовий лещетарський табір в Австрії

Якщо ви любите табори, гори, сніг і активний відпочинок, то напевно чули про пластовий лещетарський табір в Австрії. Кожного року в «Schlosshof» збираються пластуни зі всього світу, щоб разом дружно потаборувати і покататися на лещетах.

Цього року наш табір відбувся в останній тиждень великодніх канікул (16 — 23 квітня). Табір «Як в Голівуді» зібрав 46 учасників і 14 виховників з Америки, Австралії, Англії і всієї Європи.

Більшу частину дня ми проводили на лещетах. Поза тим щодня мали активну програму для новачків і юнацтва (спільна ватра, вечірка, заняття з новацтвом).

Під тему табору організували номінаційний вечір «Оскарів». Номінували ми тих пластунів, які могли показати якийсь свій талант. А таланти в нас були різні: найголосніше хрипіння, найгарніший вірш, написаний пластуном; найкраща пластова постава і мій улюблений — найкращий жарт. А в останній вечір табору відбулася «Ніч Оскарів». З кожної номінації ми вибрали одного переможця, який і отримав «Оскара».

Якби вам теж хотілося так провести тиждень, ми вас сердечно запрошуємо на наступний, Ювілейний лещетарський табір. Ви зустрінете там цікавих людей та матимете змогу гарно відпочити. Що людині ще потрібно? Інформацію про лещетарський табір 2012 р. знайдете на веб-сторінці: www.plast-scouting.de.

ст. пл. Назар Черепанін, Бельгія

Репортаж з табору читайте на с. 26. — ред.

Крайовий Пластовий З'їзд Аргентини

В Аргентині, в Буенос Айресі, 14—15 травня відбувся Крайовий Пластовий З'їзд, у якому брало участь 30 пластунів. Обрано новий провід: голова КПС пл. сен. Ксеня Балук, голова КПр — пл. сен. Юрій Назарик. До складу КПС входять також перша заступниця голови КПС, референтка виховної діяльності Тамара Заборна, другий заступник голови КПС ст. пл. Андрій Агрес, секретар ст. пл. Степан Липинський, комендантка УПН сес. Павля Балук, комендант УПЮ ст. пл. Роман Клуба, фінансово-господарський референт ст. пл. Юліян Ваврик, голова Крайової булави УПС пл. сен. Катя Похиліяк, Крайовий референт УСП ст. пл. Олесь Агрес.

КПС вже відбула перші сходини та схвалила план праці. До складу проводу буде кооптовано діловода 100-ліття.

За інформаціями Тамари Заборної

■ «Ніч Оскарів» на лещетарському таборі

Плани на майбутнє в Пласті

Дорогі читачі й читачки!

У цьому числі журналу «Пластовий шлях» публікуємо початок статті під назвою «Хочеш змінити світ — змieni себе», в якій автор подає свої думки про те, що, на його думку, треба змінити в нашій ідеології, методиці, звичаях, традиціях, а найважливіше — у ставленні до оточення, щоб наша сторічна організація оновила і пристосувалась до обставин в сьогоденному світі.

Відразу хочу зазначити, що я є дуже задоволений з того, що знайшовся нарешті хтось, хто конкретно подає пропозиції, що в нас треба змінити, що є добре, а що не так вже й добре в нашій організації, що треба продискутувати, як ці справи можна налагодити. Знайшлась особа, що відважно подає свої міркування і пропозиції для загального обговорення і дискусії. Шкода лиш, що немає поки що більше таких людей, які б мали відвагу показати свою ініціативу! Ґратулюємо авторів!

Це, однак, не означає, що ми цілком погоджуємось зі всіма думками і пропозиціями автора. Змінюватись потрібно, але в нашій програмі є багато позитивного і корисного, чого ми не хочемо і не сміємо позбуватися. Як каже стара англійська приказка, треба вважати, щоб «не викинути немовляти разом з водою, в якій його купали».

Одне слово — міняти потрібно, але не на гірше, а на краще. І не можна визбуватись підстав нашого Пласту тому тільки, що вони давні чи перестарілі. Часами такі «античні» засади є власне основою всієї нашої системи, «серцем» і «душею» Пласту. Ті засади ми можемо пристосовувати до змінених обставин, а не зовсім відкидати.

Бо ж нам треба зберігати перспективу: що саме є метою Пласту? Чи це є міжнародна співпраця і кооперація зі скавтами всього світу, чи служба нашому народові — українцям і їхній землі — Україні? Що є для нас найважливішим завданням: згуртувати якнайбільше молоді України в ряди нашої організації чи прищепити любов до свого, себто українського народу та справжній, активний патріотизм в серця тої молоді, яка є в наших рядах? Що важливіше — кількість чи якість молоді, яка є охоплена нашою організацією?

Це є основні питання, на які ми мусимо знайти відповіді, поки будемо вирішувати дальші проблеми, які поставив нам автор повищої статті. Так, він має рацію: нам треба зібрати більше молоді в пластових рядах, а зокрема нам потрібно більше виховників. Так, ми повинні розв'язати питання мови, щоб не відкидати величезну частину молоді тільки тому, що вона не опанувала мови української. На превеликий жаль, в Україні є дуже багато українських дітей, які (через різні політичні обставини)

Юначки станиці Львів під час урочистостей на Личаківському цвинтарі: пл. уч. Настя Крив'як, пл. уч. Катруся Козловська, пл. уч. Юля Яцула, квітень 2011

Почесна варта станиці Львів на Личаківському цвинтарі. Спереду пл. уч. Анастасія Слюсаренко і пл. уч. Володимир Галичанівський, квітень 2011

Фото В. Стебницького

не володіють належно мовою свого народу, офіційною мовою нашої держави. Їх нам треба охопити і так виховати, щоб вони навчилися говорити по-українськи. Можливо, нам також треба старатися охопити хоч частину молоді національних меншин, а зокрема кримських татар, гагаузів, циган (ромів), а також дітей із мішаних подружжів. Якщо ті діти знайдуть собі місце в українському Пласті, то з цього буде велика користь і для них самих, і для української нації та держави.

Але допустимість неукраїнської мови в Пласті треба було б перевести в дуже делікатний і умільний спосіб, щоби не «зіпсувати» тих дітей, які добре володіють українською мовою. Бо дуже часто, коли в гурток чи рій, де всі говорять українською мовою, прийде одна нова дитина, що буде говорити тільки мовою російською (чи то англійською, німецькою тощо), дуже скоро цілий гурт перейде на чужу мову, і тоді ми будемо мати російсько-чи англомовний гурток, хоч майже всі діти можуть порозуміватися по-українськи. Отже, з цією справою треба поводитися дуже обережно, щоб не зросійшити всіх пластунів в Україні чи занглішити всіх пластунів у США.

А ще більші проблеми можуть бути із прийманням етнічно неукраїнських дітей до Пласту. Така політика може закінчитися тим, що Пласт дуже скоро переміниться на «інтернаціональний скавтінг», який діє на теренах України». А ще гірше — такий скавтінг може перемінитися на «п'яту колону» і діяти не на користь, а на шкоду Україні та її незалежності.

Отже, ми не проти приймати до Пласту етнічних неукраїнців, але це дуже делікатна справа, яку треба докладно передумати і переговорити і уложити

цілу нашу систему так, щоб з цього була користь, а не шкода для українських інтересів.

Подібно мається справа і з релігією, але тут вона є ще більше скomплікована тим, що в Україні тепер існує не одна чи дві, а багато християнських конфесій і релігій, які ще й поділені на групи і підгрупи. А вже й не говорити про нехристиянські релігії: єврейська, іслам, буддизм (переважно релігії етнічних меншин). Думаю, що релігія повинна бути обмежена в Пласті вимогою, що кожний пластун повинен бути вірним своїй батьківській релігії і додержуватися її традицій і приписів. Але таке ставлення не розв'язує проблеми невірних, агностиків, атеїстів тощо. Треба добре подумати і попрацювати над тим, щоб цей гордіїв вузол якось позитивно розв'язати! Бо ж «невірвання» не є притаманним українській культурі явищем, а наслідком багаторічної окупації атеїстичним режимом. Невірних варто б намовити бути визнавцями одної з наших релігій — але це не є і не може бути частиною програми Пласту, бо ми тоді дуже скоро ввійшли б в конфлікт із релігійними організаціями, які часто між собою конкурують через свої місійні амбіції.

Отже, чи доцільно нам взагалі якось міняти в майбутньому Перший Головний Обов'язок пластуна — «Бути вірним Богові й Україні»? Це було б нам зовсім нелегко зробити. Ми могли б це обговорювати і сваритися роками або й десятиліттями, щоб зрештою прийняти шкідливі чи некорисні розв'язки. Тож подумаймо добре над цим, щоб «не спитавши броду, не залізти в киплячу воду»!

На мою скромну думку, Перший Головний Обов'язок пластуна — це підстава цілої пластової системи, і її не слід було б якось міняти. А що ви на це, дорогі читачі й читачки?

Фото В. Стебницького

пл. сен. Михайло Димид, ОХ

Записки духівника на маргінесі (про День Пластуна 2011)

28 лютого 2011 р. рано-вранці рушив до Центру творчості, що на Погулянці у Львові, щоб відправити Святу Літургію в рамках Дня Пластуна 2011. Мені завжди приємно молитися з пластунами, бо почувуюся причетним до одної великої родини. А трудність в тому, що принаймні в релігійних справах ми завжди вчимося від нуля. Вічні ми неофіти, як зрештою колись апостоли, які три роки ходили, запалювали вогні, слухали гутірки разом з Ісусом — і нічого не зрозуміли. Не тільки не змогли прийняти розп'яття, а й забарикадувалися, сказали, що вже кінець нашої гарній мрії. Про це пише євангелист Лука (24:21) так: «А ми сподівались, що він той, хто має визволити Ізраїль». Так само стається зі мною, що не можу будувати на попередніх чудових зустрічах із своїми пластунами, бо багато юнаків і юначок переважно все забувають, що я їм вже говорив. Ще признаюся, що це не найгірший варіант: бо є ще старші пластуни, яких — крім винятків і виняткових обставин — взагалі немає на заходах, де йдеться про Бога. Це значить, що вони не тільки знали і забули, вони могли й взагалі не знати чи не бажали знати.

Хотів тут описати, як виглядала моя підготовка до цьогорічного Дня Пластуна «Догори дригом». Я вже від пл. прих. Магди (доньки) більше як тиждень

тому довідався, що курінь ім. Соломії Крушельницької ч. 14 готує свою програму до Дня Пластуна 2011. Найсмійніше було, коли Магда замовила в своєї бабусі «камуфляжні штани, костюм кенгуру і рушницю», щоб могла виступити із виставою «Шукачі скарбів» (на тему Австралії). Пл. уч. Артемій (син) із куреня ім. Богдана Хмельницького ч. 69 взагалі мовчав, нічого не говорив про підготовку свого куреня до вистави на тему Шотландії. А я нічого не додумувався, що і як маю готуватися, а причина тому, що «спізнений». Ще інша моя провина, що рідко заглядаю на Пластовий портал, де все написано вчасно.

Але оскільки Магдина підготовка втягала щораз більше цілу родину, бо бідна бабця не чародійка і не змогла виповнити всі її замовлення, то й до мене дійшло, що і я переважно причетний до Дня Пластуна. Тоді згадав, що до дня «Х» залишилося менше як тиждень, і стало дивно, що до мене ніхто не подзвонив і не запросив відправити Літургію. Глянув в календар і переконався, що 27 лютого — це справді неділя. А неділя — це для кожного пластуна свято, бо це день прославлення Бога, як національні й культурні свята — це дні пошанування Батьківщини України. Тоді в мене спрацював рефлекс самоусвідомлення, що я пластун сеньйор і маю відчувати відповідальність за юнацтво, а та-

Фото П. Дідуки

■ о. Борис Гудзяк розповідає про свою участь у ЮМГПЗ в Німеччині: пл. сен. о. Михайло Димид, ст. пл. Євген Пасько, пл. сен. о. Борис Гудзяк, пл. сен. Андрій Ганкевич. Свірж, 2002

кож (і це не другорядне) я священнослужитель — тобто духовний батько. Я записав у свій щоденник, що в мене неділя 27 лютого зайнята Службою Божою для пластунів на Погулянці. Ще промайнула оптимістична думка, що може знайшли пластуни нового отця, який би їх також любив, і тоді моя записка втратила б свою актуальність, а я б міг відправити собі у свобідний від інших справ час, — я з того зрадів.

Інтуїція щодо свого покликання не підвела, бо 23 лютого, тобто в середу перед неділею, дзвонить до мене ст. пл. Оля, просить вибачення, що пізно, «але чи можна відправити Молебень в неділю». Мені дивно стало, і я сказав Олі, що це просто неділя, і всім пластунам, які практикують правила християнського життя і життя в Пласті, треба йти на Літургію. Я справді не міг зрозуміти прохання, бо Оля вже третій рік «відповідальна» за молитву, а не зрозуміла основного. Тоді я себе «взяв у руки» і сказав, що «вона повинна знати, вона мудра» і розуміє, що я просто не можу (бо це не добре) «відправляти Молебень замість Служби Божої у неділю». На це Оля погодилася: так, мовляв, «хочете такого, то нехай воно буде, і так передбачено досить часу».

Добрий приятель Пласту отець Ігор Пецьох, що має дітей пластунок, тої самої середи, пізніше, писав до мене у Facebook — мовляв, що діється?

Слава Ісусу Христу! Отче, чи ви, може, будете в наступну неділю на «дні Пласту»? Там в програмі оголосили «молебень» на півтори години (див. докладну програму), то я думаю — чи звична пластова «обізнаність», чи, може, справді хтось буде служити лише молебень... Я знаю, що минулого року ви служили Літургію. о. Ігор

Я йому відповів:

Я вже їх знаю і за це записав собі цю дату у щоденник. І справді, сьогодні подзвонила до мене така Оля (яка вже два роки це організує і повинна знати) і просила про молебень. Я сказав, що не годиться молебень, а має бути Служба Божа, і мені сказала Оля, що «очевидно, нехай буде Служба Божа». З Божою допомогою так і відправлю. Дякую за клопотання.

Ще повернуся до своєї розмови із Олею. Я просив, щоб початок Літургії проголосити на 15 хвилин швидше, ніж вона має насправді починатися. Це значить, що якщо плануємо починати в год. 9:00, то треба всіх скликати на 8:45. Таке прохання мотивоване тим, що переважна більшість пластових заходів не починається вчасно.

Таким чином ми з Олею домовилися, що я приїжджаю в неділю на 8:30, щоб приготувати і розпочати Літургію в 9:00.

В п'ятницю я скористав з нагоди, що Магді треба було поїхати на Погулянку для технічної підготовки виступу куреня, відвіз її та сам подивився ще раз на приміщення, щоб знати, чи є належні умови для відправи. Тут зустрів Ярему Духа — коменданта.

І ось надійшла неділя. Приїхав я о 8:30. Чекав на мене комендант і зразу вислав бунчужного для технічної допомоги. На 8:45 нікого не було, о год. 9:00 — 10 осіб, о 9:10 — 80 осіб, о 9:30 — 150 осіб, а закінчили о год. 9:57.

Вийшла прекрасна Літургія. Були молитовники, які ст. пл. Оля придбала ще в попередні роки, так що я міг впродовж Літургії вказувати на сторінки, де були молитви, і всі могли сліdkувати і співати. Я перед початком Літургії повправлявся на «Господи, помилуй!» і відчув, що пластуни творять гарну спільноту і самі готові співати, бо в них християнські цінності є вкорінені в природі. Ще пояснив я ціль молитви, яка може бути потрійною — а) прослава Бога, бо Він є наш Бог; б) подяка Богові за безмежні добра, які Він кожному з нас постійно дає; в) прохання про якусь

Фото В. Стебницького

■ Посвячення прапора куреня ч. 14 ім. С. Крушельницької. Ліворуч пл. прих. Соломія Миськів, з прапором пл. уч. Марта Червінка, праворуч пл. уч. Катруся Вінтоняк. Собор Святого Юра, Львів, 2005

ласку для себе чи для близьких. Таким чином, ми почали о 9:10. До Євангелія я супроводжував спів юнаків і юначок, а потім все пішло по закону лавини, всі сліdkували за молитовниками, всі підспівували, а крилосами були дві спонтанно сформовані групи дівчат, які спокійно, впевнено і в темпі співали.

На Службі Божій був присутній бунчужний, який допомагав чим міг, щоб молитва була доброю. Всі пластуни стали півколом, п'ять метрів від престолу. З лівого боку престолу гарно став гурток дівчаток (не знаю, якого куреня чи станиці), які всі були в однакових чистеньких одностроях і підтримували Літургію своїм співом. Це був перший крилос. Другого не знаю, але він був з правого боку серед пластунів. Дякую двом крилосам! Також дякую добровольцю (забув ім'я), що читав Апостола. Також було три хлопці, які сліdkували за тим, щоб кожному, що пізніше прийде на Літургію (це понад 70 осіб!), вручити молитовник. Кожний з тих, яких я згадую, вартий окремого відзначення за пластову поставу на молитві!

Ще хочу відзначити для зацікавлених деякі особливості нашої пластової Літургії. Ця Літургія має бути стислою (тривала 47 хвилин). На цій Літургії мають співати тільки пластуни — ніякі дяки чи хори чи батьки пластунів. Читання Апостола відбувається лицем до вірних — це робить доброволець, який/а гарно вимовляє кожне слово, щоб всі могли зрозуміти не так кожне слово, як суть тексту. Іерей теж не співає, а читає Євангеліє і виголошує коротку проповідь. Ця проповідь має бути доступна і складатися тільки із двох головних думок, які потрібно сконденсувати двома ключовими словами. Далше протягом Літургії, коли йде виголос «Вгору піднесіть серця», то всі пластуни підносять вгору руки. На наступній молитві «Благодарім Господа» чинять поклін. Перед Символом Віри є заклик: «Обніміть друг друга, щоб однодумно визнавати!» Тоді кожний повер-

Фото В. Стебницького

■ Курені ч. 12 ім. М. Чурай та ч. 14 ім. С. Крушельницької виходять з храму після посвячення прапорів. Собор Святого Юра, Львів, 2005

Фото В. Стебницького

■ Провід Дня Пластової Присяги узгоджує деталі програми: ст. пл. вірл. Ярина Вдовичин (спиною), пл. сен. о. Михайло Димид, ОХ, ст. пл. скоб Іван Спринь, СМ. Львів, 2010

тається до своїх сусідів і, подаючи руку, вітається словами «Христос посеред нас», на що другий відповідає «Є і буде!» Це потрібно, щоб могли згодом «однодумно», як «одна родина», «єдиними устами» прочитати те, в що ми віруємо — тобто Символ Віри. Перед Святим Причастям ми всі беремося за руки і співаємо пластову молитву «Отче наш», а Літургію завершуємо пластовим «Царю небесний».

Таким чином, я намагався описати свої переживання напередодні і під час Літургії на Дні Пластуна 2011. Хочу, щоб ці «записки духівника на маргінесі» були корисними для кожного пластуна, який заставляється над місцем Бога в своєму житті і в житті нашої великої родини — Пласту.

Ще хотів відзначити, що вже другий рік поспіль Орден Хрестоносців має за честь приходити на цю Літургію гуртом і таким чином краще прославляти Бога. Це мені особливо приємно, бо я теж є членом Ордену Хрестоносців.

Я залишив пластунам два основні «ключові слова», які я на кінець своїх записок хотів пригадати — це відповідальність і добрі діла. Чому ці два ключі? Чому відповідальність? Бо в Апостолі святий Павло нам сказав: «Глядіть, щоб ваша свобода не стала причиною падіння для слабких», щоб не «ранити слабку совість братів». А чому добрі діла? Бо в Євангелії, яку нам передав євангелист Матей, — прекрасна розповідь про овець і козлів (добрі і погані люди), які ставатимуть по правиці чи по лівиці Бога залежно від добрих діл, які вони сповнятимуть для своїх ближніх.

Так що справді добре пригадувати собі пластовий ідеал «Бог і Україна», його щоденно втілювати в життя, бо все шляхетне в житті, а зокрема в Пласті, походить від Бога.

Анатолій Свідзинський

ЧИ МАЄМО МИ ДУМАТИ ТА ДІЯТИ ЗАРАДИ МАЙБУТТЯ ЛЮДСТВА?

Молодіжна організація Пласт користується в Україні повагою. Її позиція патріотична, її заслуги в минулому беззаперечні.

Однак, перечитуючи журнал «Пластовий шлях», я часто відчуваю невдоволення від вузькості його тематики. Історія Пласту, наради, організаційні питання, звіти про табори — головні теми, що забирають ліву частку площі цього журналу. Звичайно, все це необхідно, як і плекання вмільностей, але життя, яке вирує в Україні і світі, проблеми, з якими всі ми стикаємося, значно різноманітніші, багатогранніші, а головне — складніші. Вони потребують передусім всебічного осмислення, а також активних, енергійних дій. Щоб досягти в цьому успіху, крім молодечого завзяття, потрібно думати, читати, виважено і грамотно дискутувати. Хочу особливо наголосити на читанні, оскільки читають у нас ганебно мало. Читання стало немодним, його заступило поверхове спілкування з комп'ютером. Як приклад, наведу такий факт: цього року з'явилася книга, яку я вважаю без жодних перебільшень геніальною, зокрема, такою, що безумовно заслуговує на Нобелівську премію. Це «Музей покинутих секретів» Оксани Забужко. Я прочитав її вже двічі, але мені ще не пощастило у нашому місті побачити молоду людину, яка б її прочитала повністю. Потенційних читачів відлякує великий обсяг: понад 800 сторінок. Та про що казати, якщо я знаю випускників середніх шкіл, які не читали «Мертвих душ» Гоголя!

Є ще одне вельми загрозливе явище: падіння математичних навичок, зокрема здібності робити «в голові» навіть дуже прості арифметичні розрахунки. Те, що спостерігається, можна назвати математичним самогубством. Наприклад, молода, але вже доросла дівчина, аби помножити 1 гривню 20 копійок на три, вихопила з кишені калькулятор і з його допомогою отримала такі три гривні шістьдесят копійок. Цей випадок буквально приголомшив мене: до чого дійшли! Виникає питання, чому такі страшні проблеми не обговорює журнал «Пластовий шлях», які ліки могли би запропонувати пластуни проти цих хвороб.

Сучасний світ починає із запізненням усвідомлювати всю глибину і трудність до розв'язання так званих глобальних проблем: демографічної, екологічної, енергетичної, рівно як проблем ментальних. Бездіяльність перед їх обличчям може стати фатальною для всього людства. Чому про ці проблеми мовчить «Пластовий шлях»? Хіба достатньо при таборванні зробити яму для відпадків та лятрину і на тому заспокоїти свою екологічну совість?

Навіть в Росії епохальна праця на замовлення Римського клубу «Межі росту» була перекладена з англійської, видана і рекомендована як навчальний посібник для вищих навчальних закладів. У нас в Україні цього не зроблено.

Я пропоную «Пластовому шляху» дуже стисло статтю про глобальні проблеми і майбутню долю людства. Хочу якось розворушити принаймні пластову молодь. Сподіваюся, що після її прочитання комусь з пластунів захочеться прочитати і обговорити мою книгу «Синергетична концепція культури», в якій ці та багато інших проблем викладено, вибачайте, приблизно на 700 сторінках.

Людині завжди було притаманне бажання зазирнути в своє майбутнє. Наскільки це важко зробити щодо окремого індивідууму, може переконатися кожний, хто спроможеться докладно та неупереджено переосмислити своє власне життя: він побачить, наскільки багато випадкових чинників втручалось у його перебіг із задалегідь невизначеним вислідом.

Але наразі йтиметься не про окрему людину, а про людство як цілісність. Можна тому споді-

ватися, що згадані окремі випадкові чинники якимось усереднюються, взаємно компенсуються і зрештою формуються та стають видимі певні загальні закономірності. Проблема людства, звичайно, також не є простою, проте вона привертає увагу своєю надзвичайною актуальністю. Справа у тому, що людство дедалі більше стає потужною планетарною силою внаслідок, по-перше, зростання його чисельності (при цьому швидкість цього зростання також прискорюється), по-друге, розвиток техніки дає у його руки дедалі могутніші засоби, дія яких стає співмірною з дією природних сил. Отже, стратегія подальшої поведінки людства на планеті Земля має бути глибоко виваженою, аби ми не наробили лиха, поводячись як слон у крамниці для посуду¹.

Слід зауважити, що візії людського майбуття з часу свого виникнення претендували на науко-

Дружня зустріч представників людоненависницьких систем. Представники нацистської і комуністичної держав під час урочистостей в Білорусі, 1939

вість, хоч деякі з них, як виявлялося згодом, були фактично утопіями. Найпоказовішим прикладом є марксизм, який, хоч і декларував еволюцію комуністичної ідеї від утопії до науки, насправді утопією і залишився. Загалом зляканий характер утопій вельми переконливо проаналізував Семен Франк у знаменитій статті «Єресь утопізму»². Існують об'ємні дослідження спроб реалізації тоталітарних систем, побудованих на основі нижчої форми комуністичного устрою — соціалізму. Серед таких досліджень відзначу роботи Фрідріха Гайєка «Дорога до рабства»³ та Карла Поппера «Відкрите суспільство та його вороги»⁴. Вже їхні назви віддзеркалюють суть справи: практичне втілення комуністичної ідеї згубне. Воно призвело в Російській імперії до большевицької форми тоталітаризму, у Німеччині — до націонал-соціалізму, в Італії — до фашизму. Інфекція комунізму перекинулася у низку інших країн планети, зокрема в Китай. Загалом прямі людські втрати, спричинені тоталітарними режимами на планеті Земля, сягають сотні мільйонів осіб. Докладний аналіз злочинів комунізму дано

Наслідки стихії — попередження для світу. Японія, 2011

у капітальному дослідженні під назвою «Чорна книга комунізму», написаною групою авторів на чолі з Стефаном Куртуа⁵.

Я не буду у цій статті аналізувати ті спроби передбачень, які засновані на утопіях. Зокрема, у марксових творах те, що є у них правильного, не є новим (списано з праць класиків політекономії), а те, що є новим (прогноз побудови комунізму) — неправильне, утопічне. Однак хочу підкреслити, що розумні ідеї класиків політекономії, розвинуті далі у працях науковців ХХ століття, серед яких виділялися прогностичною та конструктивною силою роботи Джона Кейнса, дали основу для побудови розвинених капіталістичних суспільств на принципах солідаризму, коли сильна держава співпрацює з профспілками — представниками інтересів найманих працівників (робітників, службовців тощо),

Такі самі паради, та сама ідеологія

а також з роботодавцями (власниками засобів виробництва) у пошуках консенсусу інтересів обох сторін⁶. Досвід передових капіталістичних країн показав, що така система функціонує достатньо ефективно, забезпечуючи як достатньо високий рівень виробництва, так і доволі високий добробут середнього класу, а як наслідок — соціальну стабільність. Дуже важливу роль у забезпеченні балансу інтересів у суспільстві відіграє, звичайно, також система правових інституцій, заснованих на принципі верховенства закону.

Отже, реалістичні (а не утопічні) передбачення, сперті на об'єктивні закони політекономії, виявилися доволі успішними⁷. На жаль, лише на певний час. Непередбачена загроза надійшла з боку глобалізації, яка зламала вищезазначену конструкцію солідаристичних суспільств, зробивши транснаціональні компанії могутнішими за владні структури будь-якої держави. Цим різко послабилася конструктивна сила держави. Передумова шаленого збагачення транснаціональних компаній закладена у бідності населення відсталих країн, через що у них є вдосталь дешевої робочої сили. Виготовлений у цих країнах товар продається здебільшого у

розвинених країнах, де купівельна спроможність населення вища. Отже, компанії наживають надмір капіталу завдяки цій нерівності, і тому зацікавлені у її збереженні. Абстрактно кажучи, розвинений світ

■ Природа каже «СТОП». Японія, березень 2011

міг би покінчити з бідністю, спрямувавши у відсталі країни всього лише 1 % від ВВП. Однак у цьому капітал не зацікавлений. Нестримна жадоба багатства стає руйнівним чинником⁸.

Примітки

¹ Попри виразність і загальну зрозумілість цього виразу, слід зауважити, що він ґрунтується на фактичному непорозумінні: слони поводяться у відповідних крамницях вельми чемно.

² Семен Франк. Ересь утопізму (http://ecsocman.edu.ru/data/598/178/1217/018_Frank.pdf).

³ Hayek Fridrich. The Road to the Serfdom. — London, 1944.

⁴ Karl R. Popper. The open society and its enemies. Princeton, New Jersey, 1966; український переклад: Карл Поппер. Відкрите суспільства та його вороги. Київ: Основи, 1994.

⁵ Stephane Courtois, Nikolas Werth, Jean-Louis Panne, Andrzej Paczkowski, Karel Bartosek, Jean-Louis Margolin. Le Livre noir du communisme. Crimes, terreur et repression. Ed. Robert Laffont. — Paris, 1997. Український переклад: Стефан Куртуа та ін. Чорна книга комунізму. Злочини, терор і репресії. Львів: Афіша, 2008.

⁶ У цьому зв'язку звертаю увагу на приступно написану статтю Ернста Заграви «Сучасність і солідаризм» (<http://sd.org.ua/news.php?id=1567>). Стаття присвячена пам'яті Володимира-Юрія Даниліва, канадського українця, вченого-правознавця і громадського діяча, автора книги «Солідарність і солідаризм» (Київ, 2000).

⁷ Зауважу, що надмірна ідеалізація солідаризму також не є виправданою. Так, в деяких європейських країнах з високим рівнем соціальних гарантій серед «трудящих» поширилися утриманські настрої, що призвело до зниження трудової активності і, відповідно, продуктивності економіки.

⁸ Вражаюче великою є нерівність між багатством та бідністю в країнах, що вважаються «процвітаючими». Так, у США відомий показник нерівності за прибутками сягнув значення 14. Втім, у Росії, яка живе значною мірою за рахунок невідновних природних багатств і «процвітанням» аж ніяк не може похвалитися, цей показник дорівнює 15.

■ Наслідки стихії в Японії, березень 2011

Тепер розглянемо інший напрямок розвитку передбачень, який заснований також на науковому підході, зокрема, використовує математичні методи. Родоначальником його був Томас Малтус, який у своїй праці 1798 року припустив, що швидкість росту населення Землі пропорційна його наявній кількості. З цього припущення за допомогою елементарного розрахунку і з урахуванням демографічних даних минулого випливає, що кількість населення подвоюється приблизно кожні сорок років. Цей закон виявляється доволі повільним, коли людей на Землі мало: так, до першого мільярда людство йшло мільйон років. Але цей же закон дає дедалі швидше зростання, коли населення стає дедалі більше: так, вже другий мільярд з'явився (у 1950 році) за сто років після першого, а на сьогодні (жовтень 2010 року) вже маємо 6 млрд. 872 млн. 900 тис. людей. Найчисельнішими є населення Китаю (1 млрд. 339 млн. 84 тис.) та Індії (1 млрд. 188 млн. 400 тис.).

(Далі буде)

Фото Д. Стебницької

пл. сен. Василь Карпенко

Хочеш змінити світ — ЗМІНИ СЕБЕ

Після розпаду СРСР становище України змінилося більше, ніж за попередні століття — у відносно демократичний спосіб ми створили державу, де складаємо повноправну більшість у 80%. Але стратегія Пласту в Україні залишилася такою ж, як у діаспорі, як у США, Канаді чи Аргентині. А ще наші погляди відповідають становищу в Галичині під Польщею 80 років тому. Тоді незалежність була неможлива без повстання або війни, а сьогодні потребуємо миру й творчості. Тоді ми боролися проти імперіялізму панівної нації, а сьогодні маємо загрозу сепаратизму. Зрозуміла прихильність до східного обряду (чи то православної, чи греко-католицької): колись він захищав галичан від перетворення на поляків, а діаспору від перетворення на осіб країни замешкання. Але поляками ми тепер вже не станемо, зате маємо загрозу так званого «єдиного православного простору».

Діяти в Україні так, неначе це є діаспора чи неначе це колишня Галичина, — значить не помічати справжніх проблем. Це одна з причин стагнації Пласту в Україні. Щоб здійснити прорив, потрібно оновити стратегію.

Головною відмінною Пласту в Україні від Пласту в діаспорі є завдання інтеграції й асиміляції росіян та інших національних меншин, себто завдання українізації російськомовних. Те, що в діаспорі є неможливе, на Батьківщині життєво необхідне. Бо якщо не ми, то хто? Держава? Але вона має будуватися за нашим зразком. Поки що серед пластунів нема ні етнічних росіян, ні кримських татар, — вони до нас не хочуть, а ми тому й раді. До Пласту не приймають навіть етнічних українців, якщо вони російськомовні.

Пласт в Україні пишається створенням україномовного середовища для пластунів. У цьому є певний сенс, бо міста русифіковані, наприклад, у Києві україномовні перехожі — це переважно вихідці з села, заробітчани. Але замість українізації широких

мас молоді україномовне середовище створюється відокремленням пластунів від російськомовних. Завдання охопити пластовою ідеєю російськомовних не ставиться взагалі. Організація, що провадить політику відокремлення, не може бути загальноукраїнською; 82% нашого юнацтва мешкає в україномовних галицьких областях. І навіть ті 18%

Українська РСР визнає життєдайність та суспільну цінність усіх національних мов і беззастережно гарантує своїм громадянам національно-культурні та мовні права, виходячи з того, що тільки вільний розвиток і рівноправність національних мов, висока мовна культура є основою духовного взаєморозуміння, культурного взаємозбагачення та зміцнення дружби народів.

Закон «Про мови в Українській РСР»

фото В. Карпенка

Члени організації СПОК під час впорядкування могил в Биківні, 2007

юнацтва, які мешкають поза межами Галичини, часто є вихідцями чи дітьми вихідців звідти¹.

В русифікованому місті організація відсутня. А головне, виховники, які не можуть чи не хочуть працювати з усіма громадянами, несамохіть сприяють сепаратизму.

Якщо я хочу жити по-пластовому, то чи повинен я уникати своїх російськомовних колег так само, як Пласт уникає російськомовних дітей? Чи мають бути шаховий клуб, товариство філателістів, професійні спілки, політичні партії окремі для україномовних і російськомовних? Щоб жити по-пластовому, тобто без російськомовних, чи потрібно створювати два уряди, засновувати дві столиці й обирати двох президентів окремо для української й російськомовних, чи навпаки, російськомовних слід позбавити громадянства та депортувати з міркувань гуманності? Близько половини населення України

Українська мова є одним з вирішальних чинників національної самобутності українського народу. Українська РСР забезпечує українській мові статус державної з метою сприяння всебічному розвитку духовних творчих сил українського народу, гарантування його суверенної національно-державної майбутності.

Закон «Про мови в Українській РСР»

спілкується російською — чи вони є ворогами та зрадниками Незалежності, які мріють приєднати Україну до Росії?

Насправді 86% російськомовних своєю Батьківщиною вважають Україну. Команда першого військового корабля, який підняв український прапор, була російськомовна та включала етнічних росіян. Так само російськомовні були й серед прикордонників острова Тузла, які опиралися атаці з Росії. Слава Богу, тоді не було жертв. Яка ще вірність Україні нам потрібна? Звісно, ті 14%, які або вага-

ються, або не вважають Батьківщиною Україну, потребують особливої уваги, як блудні сини.

На початках Незалежності російськомовні перевели під контроль України армію, міліцію, службу безпеки, уряд не для того, щоб капітулювати перед Москвою. Бо від Росії нас відрізняє не лише мова, культура, історія, а й прагнення самим собі дати раду. Тому в 1991 році Незалежність підтримали також і етнічні росіяни. Навіть у Криму.

Один із провідників УПА сказав, що згоден на Україну комуністичну, лише б вона була самостійною. Самостійна Україна виявилась не так комуністичною, як російськомовною. Але чи маємо ми стільки патріотизму, як той командир УПА? Відомо, що в складі УПА діяли підрозділи бійців різних національностей, і такі бійці часто погано розуміли українську.

В результаті про Пласт не знає більшість міської молоді, яка переважно російськомовна за межами Західного регіону. Це етнічні українці, міські мешканці в другому й третьому поколінні, а також етнічні росіяни. Колоніальний статус України в СРСР призвів до того, що чим вища освіта й соціальний статус її громадян, тим більший відсоток серед них російськомовних.

Звісно, російськомовні, якби вони бажали вступити до Пласту, мали б труднощі, бо в Пласті спілкуються українською. Мова спілкування невіддільна від національної культури та історії. Тому змінити мову — все одно що змінити віру. Для російськомовних виявилось простіше створити власні скавтські організації. Звісно, їхні організації відтворюють їхню дещо відмінну культуру. Хоча не все там таке російськомовне, як нам здається. Скажімо, організація київських скавтів СПОК має україномовний сайт в Інтернеті, лише їхній форум двомовний. Три роки тому Фонд 3000 запросив СПОК-івців і київських пластунів впорядкувати місця поховання жертв комуністичних репресій у Биківні під Києвом. Акція відбулася. Виявляється, українська ідея не є для СПОКу чужою. Серед російськомовних і навіть серед етнічних росіян достатньо симпатиків українства. Потрібно з ними співпрацювати та їх підтримувати.

Належність до нації не передається генетично, а виховується з дитинства. Українцями стають так, як стали ними колишні половці й печеніги. Хоча більшість міжнаціональних контактів не були мирними. Людей знищували за ознакою мови, звичаїв, релігійного обряду. В кращому разі чужинців депортували (проводили етнічну чистку) чи ізолювали в гетто. Цивілізований спосіб співжиття передбачає інтеграцію етнічних меншин до української нації.

Як зробити Україну україномовною й у той же час не роз'єднувати її? Навіть комуністична диктатура не спромоглася змінити мову спілкування

моментально. Русифікаторам довелося йти «в обхід». Вони наближали український правопис до російського, вилучали з ужитку «застарілі» слова, обмежували вживання української в науці та техніці. Русифікація таки змусила частину українців змінити мову спілкування. Ми не відродимо українську мову швидше, ніж Сталін та інші вожді запровадили російську. Конструктивний шлях — зробити українську мову привабливою, а люди змінять мову добровільно. Варто пам'ятати, що мовні зміни потребують часу й зміни поколінь. Якщо русифікація тривала 70 років, то за 70 років українізації ми вийдемо на позиції 20-х років минулого століття.

Щоб російськомовні громадяни перейшли на українську мову, ми мусимо з ними контактувати. Переважна більшість київських школярів добровільно займається в україномовних школах, але на перервах розмовляє російською. Ваги коливаються. Наш внесок в українізацію — закликати цих школярів вступити до Пласту, тепер вже не зважаючи на їхню російськомовність і двомовність. Якщо побачимо, що масовий наплив російськомовних дітей іде на шкоду Пласту, не пізно буде призупинити процес.

Пласт не є таємною «чудо-зброєю», яка порятує виключно україномовних українців. Вживаючи українську мову для міжетнічного спілкування, Пласт міг би стати парасольковою організацією для інших скавтських організації України. Було б чудово, якби пластова традиція поширювалась не лише серед україномовних, а й серед представників етнічних меншин. Це покращило б моральний клімат суспільства та сприяло б інтеграції меншин в українську націю.

В апостольські часи християнство існувало переважно серед юдеїв. Але ж не таким був задум Творця. Християнство стало вселенським, коли апостол Павло проголосив: нема ні юдея, ні грека, всі ми одно во Христі (Гал. 3:28).

Останні 20 років Пласт в Україні існує переважно серед «свідомих» українців, а наша чисельність у 4000 осіб практично не збільшується. Очевидно, не таким був задум засновників — зробити з Пласту свого роду секту. Щоб пластова ідея відродила Україну, маємо зрозуміти: нема ні українця, ні росіянина, ні татарина, всі ми в Пласті друзі.

Україномовним важко повірити у власні сили — заважає травма колоніального минулого. Лише сильний, лише переможець не боїться відкритися, тоді як звичка програвати примушує до ізоляції. Небажання інтегрувати українських скавтів до Пласту, а тим більше невизнання їх, має цілком конкретні наслідки. Виховні організації, які не визнають одна одну, виховують громадян, які також не визнають один одного.

В міжнародних контактах моноетнічний Пласт прагнув представляти багатоетнічну Україну. Тільки ультиматум WOSM змусив пластунів до переговорів з іншими скавтами в Україні. Щоб залишити Пласт недоторканим, пластуни вели переговори як приватні особи. Як приватні особи, вони створили

фото В. Карпенка

Свято весни станиці Київ. Складання Пластової Присяги, 2006

спільну зі скавтами організацію (НОСУ), визнану на міжнародному рівні. Сам же Пласт так і не поступився етнічними принципами, так і залишився на рівні сепаратизму. Ідея залучення російськомовних українців, а тим більше росіян, кримських татар до державницьких організацій для пластунів здається абсурдною чи ворожою.

*Стаття 2. Державна мова Української РСР
Відповідно до Конституції Української РСР, державною мовою Української Радянської Соціалістичної Республіки є українська мова.
Українська РСР забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя.
Республіканські і місцеві державні, партійні, громадські органи, підприємства, установи і організації створюють всім громадянам необхідні умови для вивчення української мови та поглибленого оволодіння нею.
Закон «Про мови в Українській РСР»*

Організацією, яка об'єднує всіх громадян України без різниці мови спілкування, етнічного походження чи релігійних переконань, виявляється зовсім не Пласт, як то гарантується нашим статуттом, а новостворена НОСУ. Чудово, що скавти України нарешті можуть бути єдиними. Пласт, обмежуючи членство мовою та обрядом, зробив максимум, на

*Виховувати у громадян, незалежно від їхньої національної належності, розуміння соціального призначення української мови як державної в Українській РСР, а російської мови як мови міжнаціонального спілкування народів Союзу РСР — обов'язок державних, партійних, громадських органів та засобів масової інформації республіки. Вибір мови міжособового спілкування громадян Української РСР є невід'ємним правом самих громадян.
Закон «Про мови в Українській РСР»*

що здатний: його члени стали співзасновниками й провідниками НОСУ.

(Далі буде)

Примітка: Закон «Про мови в УРСР» прийнятий 1989 року, діє в Україні досі (з доповненнями від 28.02.95 та 6.03.2003)

¹ Див. матеріали XII КПЗ, Звіт КБ УПУ, с. 82.

² Див. «Дзеркало тижня» №18 від 19 травня 2008 р., <http://dt.ua/articles/53689>.

пл. сен. Іван Шот

З життя станиці Мостиська

Життя у нашій станиці не затихає ні на мить. Крім обов'язкових щотижневих сходин ми здійснюємо багато екскурсій, прогулянок, мандрівок до історичних місць та екзотичних природних урочищ. Ми постійно ходимо і їздимо на прощі до святих місць: до Добромиля, Лаврова, Страдча, Крехова, Унева, Биличів, Малего Березного, Гошева, Бороняви, на Українську Кальварію поблизу села Губичі неподалік Добромиля.

Завжди відвідуємо історичні героїчні місця. Для прикладу, Саліна, Красне Поле біля Хуста, стрілецькі могили та місця захоронення вояків УПА. Вивчаємо їхній героїчний шлях. Їдучи на прощі до Джублика, що на Срібній Землі, ми обов'язково відвідуємо стрілецькі і повстанські поховання на всіх перевалах, а особливо велике на Торунському. У цих пам'ятних місцях здійснюємо пластові урочистості.

29 січня 2011 року група пластунів — курені ім. Софії Галечко та Григорія Піпського, — відвідала місця боротьби українських студентів із москалями біля села Крути. Пластун Тарас на могилі крутян склав Присягу. Це місце для нас дуже значуще, бо там загинув наш земляк Григорій Піпський із села

Фото І. Шота

■ Біля Меморіалу Героям Крут на Аскольдовій могилі, де поховані Григорій Піпський та Іван Сорокевич, Київ, 2011

Мальговичі (зараз Польща) неподалік Перемишля. Цього перемиського пластуна, полоненого москалями у 1915 році, з другом Іваном Сорокевичем із села Боднарівка, що біля м. Горлиця та Ясло, ви-

Фото І. Шота

■ Юнацтво станиці Мостиська біля гармати сотника Семена Лощенка, учасника бою під Крутами

везли до Києва. За УНР ці та інші хлопці, вже учні ІІ української гімназії імені Кирило-Методіївського братства, добровільно поїхали під Крути, щоб віддати своє життя за рідну Україну.

Мостиське юнацтво обрало собі за зразок подвиг Гриця Піпського і назвало свій курінь його іменем та готове його наслідувати.

Після Крут ми поїхали назад до Києва автобусом, який на наше прохання безкоштовно надав нам Почесний Пластун Віктор Ющенко. У Києві помолилися на спільній могилі крутян, у якій лежать і перемиські пластуни Григорій Піпський та Іван Сорокевич.

Щорічно юнацтво району, вже понад 20 років, у час Великого Посту здійснює Хресну Дорогу на гору Маківку. Минулого року наш пластовий капелан о. Богдан

Вовк посвятив на ній хрести, прибиті на смереках.

Кожного року станиця проводить 2-3 юнацькі і новацькі табори. Полюбляємо Сколівські і Турківські Бескиди.

пл. сен. пр. Оксана Яблонська, ПС

Її пісні – це легенда

Голосу України з далекої Америки присвячується

...Завжди з чогось усе починається. У когось це прогулянка, мандрівка, у когось пісня, але завжди те, що пробуджує до творчості.

Кого тільки не надихнула Квітка Цісик своїм голосом, що такий проникливий та зворушливий у піснях, які у її виконанні завжди залишаються неповторними!

Свого часу я мала натхнення створити юнацький пластовий курінь і якийсь час міркувала над тим, котра з відомих українок могла б стати нашою патронею. Кандидатури були різні: художниці Тетяна Нилівна Яблонська, Марія Приймаченко... Та коли тільки прозвучало ім'я Квітки, одразу було вирішено — тільки Квітка Цісик!

І ось вже рік як є у Львові пластовий підготовчий дівочий курінь, який носить ім'я такої романтичної, співочої, працюючої, неповторної людини, народженої у США. Вона є великою україною у піснях, що їх знають та люблять і дорослі, і діти. Так чи інакше, а діяльність куреня пов'язана з музикою, бо маємо виховників-музикантів, а також інших митців, і юначки у більшості своїй є співочі, часто виступають на конкурсах. Звідси і плани наші — це організація музичних вишколів для юнацтва, для старших пластунів, участь у концертах, популяризація гурту «Коліжанки» (він, до речі, зайняв третє місце у конкурсі Всеукраїнської пластової пісні у Тернополі), активна участь у наступному фестивалі пластової та української пісні.

Фото С. Кондратенко

■ ст. пл. Тетяна Яблонська проводить заняття зі співу разом з юначками куреня ім. Квітки Цісик Галиною Косар та Настею Заяць

Ми вже маємо у своєму доробку професійно організовану та чудово проведену пластову пізнавальну гру «Незабутня Квітка» (провід станичної акції: комендант — пл. сен. пр. Оксана Яблонська, ПС, зв'язкова куреня ім. Квітки Цісик; бунчужний — пл. розв. Дмитро Яблонський, курінь ч. 87 ім. І. Багряного; писар — ст. пл. прих. Лідія Чир). Ця гра була зроблена для учнів шкіл Галицького

Фото С. Кондратенко

■ ст. пл. прих. Лідія Чир з новачками Христею Сухорукою і Настею Жужевич

району міста Львова, і провели її 2 квітня 2011 року у приміщенні школи ім. Маркіяна Шашкевича № 34. Треба відзначити професіоналізм окремих осіб, які взяли на себе роль інструкторів — пл. прият. Тарас Гунько (художня точка — малюнок рідкісної квітки під спів Квітки Цісик), пл. прият. Лідія Чир (майстрова точка — виготовлення паперових квіток), ст. пл. Назар Голоджун (майстер-клас вальсу «Де ти тепер?»), ст. пл. прих. Тетяна Яблонська (навчання пісні «І шумить, і гуде» під акомпанемент бандури), пл. сен. прих. Зоряна Верстюк (вивчення біографії методом розкладання карток), ст. пл. Галина Матвіїв, ПС (музичний калейдоскоп — вгадування пісень у виконанні співачки), пл. вірл. Марічка Чир (перегляд єдиного збереженого україномовного інтерв'ю Квітки Цісик). Юначки куреня допомагали метрам і одночасно вчилися, бо невдовзі саме на них покладеться проведення цієї ж гри для учнів лінгвістичної гімназії, в приміщенні якої вони займаються.

Ця гра має на меті популяризацію української пісні, ознайомлення з життєвим та творчим шляхом Квітки Цісик, адже відомо, що найкращий спосіб чогось навчитися — це пережити, наповнитися по вінця інформацією через гру, пісню, малюнок, танок.

Її пісні — це легенда. І тепер діти знають про цю особистість трохи більше: у Львові є вулиця її імені, меморіальна дошка на вулиці Глибокій, 8, де мешкала родина Левів (родина матері співачки); меморіальний музей у США № 54; росте у Шевченківському гаю іменне деревце — калина, на якому символічну гарасівку пов'язувала Ніна Матвієнко; проведено Перший Міжнародний конкурс українського романсу ім. Квітки Цісик...

Квітка Цісик — наша, українська співачка, голос якої запав багатьом у душу, голос якої надихав і надихає кожного, хто хоч раз чув пісні у її виконанні. «Людина живе доти, доки її пам'ятають».

ст. пл. Іра Вовк, СВ

Як ми вишколювали маленьких писарів

Фото О. Свідзинської

2011 року навесні, 19—20 березня, відбувся Львівський станичний вишкіл писарів, організований куренями УСП «Степові Відьми» та УПЮ імені Івана Виговського. Що ж планувалося і наскільки вдалося втілити задумане?

Дуже давно існував план і дуже довго вимальовувалися всі деталі майбутнього вишколу у головах «Степових Відьом» і «Виговців». Відбувся вишкіл у приміщенні конференц-центру Українського Католицького Університету, який нам люб'язно надав його ректорат.

Коли ми побачили, що нам запропонували фактично комп'ютерний клас, чи я б навіть сказала, залу, то остаточно вирішили вишкіл мало не повністю комп'ютеризувати: ми додали гутірки, пов'язані з комп'ютерною обробкою текстової інформації, показали, як «виходити» в Інтернет і «знаходити те, що треба», розповіли про он-лайн сервіси та соціальні мережі, зрештою, опитування теж відбулося в «павутині».

Безперечно, головна увага таки залишилася за обов'язками писаря: його підготовка і функції на різноманітних пластових акціях, головні правила при оформленні документів, звіти, оголошення, оголошення, посвідки, накази, протоколи... Словом, вся «паперова» робота, яка фактично падає на плечі писаря, насправді не така проста і часто рутинна, тому писарем може стати справді фанат тої справи, і, як виявилось, такі фанати існують.

Дуже приємно було усвідомлювати, що хоч учасників і було небагато (8 юнаків та юначок), їх справді справа цікавила. Вони із задоволенням бралися виконувати різні практичні завдання, які їм надавали впродовж двох днів: починаючи від спроб

організації прес-конференцій, запису інтерв'ю до створення власного блогу та поширення інформації про нього в Інтернеті.

Фото І. Вовк

Учасники вишколу за роботою

До ланки інструкторів, крім куреня ім. І. Виговського та «Степових Відьом», активно долучилися члени інших старшопластунських куренів: «Лісові Чорти» (Нестор Швець, Маркіян Микитка), «Чорноморці» (Роман Балук), «Одержимі» (Христя Тузьяк), а також Оля Свідзинська, Богдан Рак, Андрій Мудрий та Галина Іллівна Ткачук.

Не обійшлося, звісно, без жанрів журналістики і журналістської етики, основ редагування тексту (на мое здивування, учасники захопилися знаками коректи, хоча, мені здавалося, що може бути занудніше?), поговорили про видавничу справу, показали старі видання з неймовірним оформленням та цікавим інформаційним

наповненням, «навчили» зв'язків з громадськістю (PR) та реклами, пояснили засади авторського права, а також продемонстрували особливості правильної дикції.

Вкотре усі переконалися, наскільки важливим під час гутірок є інтерактивне їх проведення (коли до розмови залучаються всі учасники), а також яку велику роль відіграє відео-супровід. Немає значення, чи то буде просто гортання картинок, відшуканих в Інтернеті, чи змонтований серйозний відеоролик, головне — аби в тему і не дуже довго.

Непросто було створити опитник: хотілося й зацікавити, і в тематику вишколу вписався, й оперативно провести, і не надиктовувати питання, і, і... Словом, зробили його, як я вже згадувала, електронним. Заповнювати його в такому вигляді значно легше, а організаторам простіше і швидше не тільки скласти його докупи, а й перевірити.

Ще одна новинка, яку ми ввели до звичного проведення пластових вишколів, — особливі посвідки. Передовсім, оскільки слово «писар» звучить досить почесно і, так би мовити, старовинно, вони були оформлені вручну пером і чорнилом на спеціальному а-ля пергаменті. Щодо чисел, то завжди дуже приємно бути першуном і не надто приємно отримати, наприклад, посвідку число 8 або 17. З тих міркувань провів вирішив усіх учасників вишколу, окрім першунки (нею, до речі, стала пл. уч. Даринка Садох), яка отримала посвідку число один, нагородити 148-ми!

Сподіваємося, що вишкіл не пройшов даремно, і в світлих дитячих голівках таки відкладуться ті, хоч і не вичерпні, але таки знання, які вони, можливо,

Вишколені писарі отримують посвідки

в майбутньому використають. Матимемо надію на проведення вишколу й наступного року.

Звісно, наш вишкіл — не перший подібний захід, що відбувається в пластовому середовищі. Чи може він конкурувати з іншими вишколами, як, скажімо, вишкіл «Комунікації і PR»? Думаю, ні, адже тематика, хоч не кардинально, все ж відрізняється. Ми вчимо передовсім грамоти, а не зв'язків з громадськістю, не реклами, вона в нас на другому плані. Як оформити документ, як написати звіт, як опрацьовувати оголошення і зголошення, як зробити це все грамотно.

Наш вишкіл хотілося зробити саме вишколом журналістської грамотности та етики. Тож, думаю, в майбутньому ми існуватимемо з вишколом «Комунікації і PR» паралельно, доповнюючи один одного, але в жодному разі не конкуруючи.

Учасники і провід вишколу. На передньому плані згори вниз: бунчужний пл. скоб Володимир Литвин, ст. пл. вірл. Христіна Тузьяк, ОД, пл. уч. Маркіян Бойтів, за ним справа пл. прих. Ірина Буртик, пл. прих. Мар'яна Байло, пл. розв. Уляна Божик, за нею комендантка ст. пл. Ірина Вовк, СВ, і пл. прих. Анна-Марія Турій; сидить пл. прих. Ольга Приходько

Фото Н. Брюквіної

Учасники і провід табору. На першому плані зліва ст. пл. Борис Франкевич — головний інструктор, справа ст. пл. Марко Гела — бунчужний

Коли я була школяркою, а було це доволі давно, як найвищий вияв люксу (чи абсурду) сприймала інформацію, що в Лівані можна кататися на лижах до обіду, а потім скочити в Середземне море поплавати. Тепер пережила майже те саме в Пласті під час лещетарського табору «Як в Голівуді», організованого КПС Німеччини традиційно в передвеликодній тиждень за латинським календарем. Цього року

це припало на кінець квітня, на дуже пізні закінчення зимового сезону в Альпах. Весна вирішила потішити нас прекрасною погодою, за яку ми були б не одного літа вдячними!

Уявіть собі: по ярах температура близько чи понад 20° С, трава зелена, цвітуть дерева, кущі, пахне бузок, на полянах пасеться худоба — а ви вдягаєте лижний одяг, чоботи, масрите обличчя сонцезахисним кре-

мом, хапаєте лижі й палиці та гайда до підйомника, який за 15 хвилин витягає вас на прекрасний льодовик Kitzsteinhorn на висоті близько 3000 м. А там на вас чекає прекрасний сніг, чудові схили...

Завдяки незламному оптимізму і понад 30-літньому досвіду КПС Німеччини в організації лещетарських таборів, цього року зібралася гарна група пластунів. На табір прибули учасники, в основному, з Німеччини, а також з Австрії, Бельгії, Великобританії, України і навіть Австралії та США, щоб спільно освоїти чи вдосконалити вмільсть лещетарства, погуляти, пожартувати, спілкуючись при цьому спільною мовою — українською! Не забуваймо, що деякі з учасників представляють вже третю генерацію українців у діаспорі, і для них зустрічі такого роду є надзвичайною нагодою втримати зв'язок між пластовими поколіннями, зі своєю культурою, поспілкуватися українською мовою і нав'язати дружні стосунки у радісній, веселій атмосфері.

Висловлюємо КПС Німеччини й усім видимим відповідальним і невидимим помічникам наше щиродечне «дякуємо» за усі ваші труди й за те, що відважились провести цьогорічний екстремальний лещетарський табір між зимою і літом!

Учасники і провід табору

ст. пл. скоб Андрій Котлярчук Виставка табору «Вирій»

започатковано табір «Вирій». Цілий блок виставки відображає процес та результати роботи на історичному кладовищі в селі Жуків: розчистка — археологія, інвентаризація, консервація, а також обміри та розчистка руїн цвинтарної каплиці. У виставці представлено мережу туристичних автомобільних маршрутів українськими місцями Надсяння, Західної Бойківщини та Лемківщини, які було розроблено організаторами «Вирію» та апробовано в часі експедиції.

Мандрівний етап експедиції представлений трьома плакатами, які розповідають про відвідини кожної з вищезгаданих етнографічних зон. Один з плакатів розповідає про те, як учасники експедиції вшановують пам'ять місцевих українців — жертв воєн та борців за волю України. На завершення

Фото Г. Задорожного

На виставці експонувалась копія надгробка зі знятої на таборі форми

У вестибюлі головного корпусу Національного університету «Львівська політехніка» 23 травня 2011 року відкрито виставку матеріалів міжнародної експедиції «Вирій» під назвою «Сторінки щоденника. 2008 — 2010». На відкритті були присутні проректор НУ «Львівська політехніка» п. Богдан Моркляник, директор інституту архітектури проф.

«Сторінки щоденника. 2008 — 2010»

Під час відкриття виставки: Андрій Котлярчук, доц. Олена Стасюк, проф. Ореста Ремешило-Рибчинська, проф. Микола Бевз, проф. Богдан Черкес, Богдан Моркляник

Пластуни-архітектори оглядають виставку

Богдан Черкес, члени товариств депортованих, зокрема голова товариства «Надсяння» п. Володимир Середа, викладачі та студенти інституту архітектури НУ «Львівська Політехніка», члени Пласту, інших громадських організацій.

Виставка охоплює весь період існування проекту — від витоків у 2008 році до експедиції 2010 року. Експозиція складається із 13 художньо оформлених плакатів, кожен з яких відображає певний етап програми експедиції. Представлено перелік учасників, які в різні роки та в різний спосіб долучались до творення табору. Окремо презентовано результати першої студентської експедиції на цвинтарі в селі Жуків у 2008 році, на основі якої через рік було

експозиції відвідувач має змогу побачити світліни з веселого таборового життя експедиції, побудованого на традиціях Пласту. Родзинкою виставки є копія одного з типових кам'яних надгробків кладовища в Жукові, виконана в майстерні кафедри реставрації та реконструкції архітектурних комплексів «Львівської політехніки».

В підсумку виставка закликає молодих волонтерів до участі в майбутніх експедиціях. В заключному слові сказано, що досвід роботи в с. Жуків може бути використаним для відновлення історичних українських кладовищ в будь-яких країнах, в тому числі і на території України. За словами організаторів, у «Львівській політехніці» виставка експонуватиметься протягом тижня, а згодом побуває в інших навчальних закладах Львова, Києва, а також у Польщі — в Перемишлі, Варшаві, Гданську та Вроцлаві.

■ Оксана Яцюк на таборі «Герць», с. Суржинці на Поділлі, 2010

Тобі ніколи не здавалося, що щось не так і щось не те? Що твій кращий друг завжди зайнятий, коли тобі потрібен, і ти розумієш, що це насправді так, і не хочеш його турбувати? Що все, що відбувається, стає сірістю. І в навчанні, і на роботі. Та й навіть у Пласті ти починаєш передбачати кожен захід. Ти сам плануєш ці заходи для юнацтва чи новацтва, і якщо для них це все ще новий світ, то тобі бракує чогось неповторного, чогось справжнього, захоплюючого і нового.

Повір мені, тепер у Пласті є те, що ти шукаєш, а точніше, що шукає твоя душа: воля, сила, мрії, історія, екстрим, новизна. Кінне пластування — це те, що дозволить тобі забути про всю буденність, яка

пл. уч. Оксана Яцюк Дещо нове і незабутнє для пластуна...

почала тебе поглинати, та відчуті на смак справжню дружбу і життя, як воно є, без суспільних декорацій.

Кінь — це той товариш, який ніколи не кине. Він стає твоїм побратимом, за якого ти несеш відповідальність. Адже кінне пластування включає в себе не лише виїзд на конях на 2-3 години в день. Кінне пластування — це мистецтво. Мистецтво бути справжнім і вірним, відповідальним і чесним. Коні — розумні тварини, які все відчувають. Ти не сядеш на нього сповненим агресії і злості, бо він це відчує і, повір, не схвалить. Ти маєш доглядати за своїм товаришем. Уважно слухати його і вести з ним спілкування. Запитаєш, як можна спілкуватися з конем? Усі його рухи: кивки головою, биття копитом, настовбурчені вуха, тертя головою, — щось означають, за їх допомогою ти розумієш його. А те, як ти тримаєш поводи, як гладити його і як дивишся на нього, дозволяє йому отримати всю необхідну інформацію про те, який у тебе сьогодні настрій, які емоції у тобі переважають.

Догляд за кіньми, знання історії нашого народу, протягом якої кінь завжди був поруч, допоможе тобі краще відчуті і зрозуміти цінність коня.

Усе це надзвичайно гармонійно поєднується з пластуванням. Згадаймо лише нашого пластового покровителя Юрія Змієборця, який був також і хорошим вершником. Пластуни — це подоба лицарів, основна ціль яких боротися зі злом сьогодні для майбутнього. Пластун на коні — це поєднання столітньої історії, духу лицарства з сучасністю.

А головне я залишила на кінець: немає нічого в світі кращого, як мчати на коні галопом по широких полях України. Немає нічого прекраснішого за те почуття свободи, щастя, дружби, які ти отримуєш, подорожуючи верхи на коні. Ти летиш назустріч своїм мріям, рідний вітер розвіває твоє волосся і пестить шкіру твого обличчя, сонце весело тобі підморгує, а твій найкращий друг поруч дихає з тобою в унісон і радіє мандрівці з тобою.

Отож, кінне пластування — новий напрям у Пласті зі своїми вмilostями, інструкторськими ступенями і відчуттями. Кінне пластування — це як ковток свіжого повітря, спробуєш раз — і вже не можеш без нього. Кінне пластування — це те, що чекає тебе цього літа!

ст. пл. Михайло Дяків, ЛЧ Книжечки з пластунами

Наприкінці січня 2011 року КПС України започаткувала нову акцію, спрямовану на представлення Пласту назовні. Цю акцію назвали «Книжечки з пластунами».

Суть акції полягає в тому, що пластуни організують презентації 2 книг дитячих письменників: Зірки Мензатюк «Таємниця козацької шаблі» та Іана Вайброу «Капосна книжечка маленького вовчика», у сюжетах яких поруч з головними героями є пластуни.

Перша книга — «Таємниця козацької шаблі» — це дитячий детективний роман, який розповідає про подорож школярів українськими замками з метою розкрити таємницю шаблі. Під час цієї подорожі вони зустрічають різних персонажів, зокрема й пластунів, які допомагають головним героям у досягненні їхньої мети. Книга виховує патріотизм, а також допомагає дітям навчитись розрізняти добро і зло та розрахована на середній шкільний вік.

■ Уважний учасник презентації

Друга книга — «Капосна книжечка маленького вовчика» — розповідає про маленького вовчика, який ходить до школи «Справжніх вовків», де його навчають всього того, що хороша дитина робити не повинна: брехні, підступності, злості. Але це все показано в іронічній манері, таким чином, що кожен читач, як і вовчик, розуміє, що так робити не слід. Головний герой під час свого навчання знайомиться з пластунами, які допомагають йому зрозуміти, що в школі його вчать не того, чого потрібно.

Обидві книги були видані у львівському «Видавництві Старого Лева» та обрані для цих презентацій як через те, що вони розповідають про пластунів, так і тому, що навчають дітей тих самих речей, яких вчить Пласт — доброти, ширості, патріотизму.

Щоб зацікавити ширше коло дітей та їх батьків такими презентаціями, пластуни запрошували до участі в акції відомих людей. Так, в Івано-Франківську це був гурт «Перкалаба», у Львові — «Пікардійська Терція», а в Києві — Фоззі з гурту «ТНМК» та Діля з гурту «Неділя». Гості зачитували уривки з презентованих книжок. На презентаціях вдавалось зібрати багатьох дітей, які не є пластунами, заохотити їх читати хороші українські дитячі книжки та зацікавити їх Пластом.

На кожній з цих презентацій була присутня авторка — Зірка Мензатюк, тому юні читачі мали нагоду поспілкуватися з нею та дізнатись, як це — бути дитячим письменником.

■ Співаки Едвард Приступа («Діля») та Олександр Сидоренко («Фоззі»), письменниця Зірка Мензатюк

■ Представник КПС України Михайло Дяків під час презентації, Київ, 28 лютого 2011

Презентації, що вже відбулись у Івано-Франківську, Львові, Тернополі, Чернівцях та Києві, проходили за подібним сценарієм. Спочатку відбувалось знайомство з письменницею, далі відомі особистості зачитували уривки з книг, де йдеться про пластунів, а після цього всі присутні мали нагоду поспілкуватись з гостями презентації, а також придбати книжки до своєї бібліотеки.

У травні презентації відбудуться в Луцьку та Рівному.

Якщо якийсь пластовий осередок хоче провести таку презентацію у своєму місті, то для цього треба сконтактуватися з Крайовою пластовою старшиною, яка допоможе в організації заходу. Адже для осередку це гарна можливість провести захід, спрямований на популяризацію Пласту в місті. Це сприятиме залученню до організації новацтва та юнацтва.

Фото Ю. Банкової

Пісенна ватра
на Святі весни

пл. уч. Олесь Олексюк Свято весни Луганської округи

Від 30 квітня до 2 травня на Луганщині, поблизу міста Брянка, відбулося традиційне пластове Свято весни. Метою заходу була перевірка знань та вмінь, які отримали діти під час занять взимку, та підготовка до літнього таборування. На свято прибуло 15 пластунів з станиці Лутугине, 15 представників Сіверодонецька та 8 скавтів з Алчевська, Миколаєва та Луганська.

Вперше подібний захід був проведений спільно з Луганською обласною організацією скавтів, керівником якої є авторитетний та досвідчений скавт — Андрій Розказов. Він та його друзі-скавти завчасно приготували намети, взяли на себе проведення інструктажів та практичних занять з піонерки та скелелазіння.

Прибувши на залізничну станцію Кипуча, діти з повними наплечниками та сумками здійснили марш-кидок в 6 км до місця таборування. Наймолодшому учаснику мандрівки було 8 років, та він впевнено ішов поряд з дорослими та досвідченими пластунами.

Учасники триденного заходу мали змогу пригадати вузли та в'язання, скласти вмільсть «Табірництво», показати вміння орієнтуватися на місцевості за допомогою карти та компасу, поспілкуватися з друзями-скавтами з інших міст Луганщини.

Хоч перший день був «мокрый», дощик не зміг замочити та зіпсувати наш чудовий настрій. Хлопці

показали свою добру підготовку, швидко розклали намети та розпаливши вогнище.

Після смачного обіду відбулося представлення наметів-вулиць. Завдання полягало не тільки в тому, щоб придумати назву та історію своєї вулиці, а й прикрасити її, адже вулиця формує обличчя всього таборового міста. Найкращими визнано вулиці Ярославську, Театральну, Циркову, Карнавальну, Курячу.

■ Заприсяження пластунів станиці Сіверодонецьк на окружному Святі весни (Егор Вітряк, Марк Соколовський, Руслан Онощенко, Тамара Козлова та Марія Корякова)

Після закриття заходу

Увечері відбулася ватра, де молодь співала пісні під гітару та грала у різноманітні ігри.

Наступного ранку вийшло сонечко, яке ми з нетерпінням чекали, тож після руханки та сніданку ми, задоволені, пішли на практичні заняття. Дуже багато нового дізналися про вузли та їх функції. Не менш захоплюючим було заняття, яке проводив Яромир Козак, — орієнтування на місцевості по карті, сонцю та за допомогою зірок.

Пластуни дбають про природу, тому стали учасниками акції прибирання скельної території, де 15 травня відбудеться відкритий чемпіонат області зі швидкісного підйому. Переможцями інтелектуального турніру з історії скавтингу стали: Богдан Заковінко, Артур Агасарян та Богдан Гнатюк. Найбільш захоплюючою подією дня було додання незвичайної смуги перешкод, яку найшвидше пройшла команда «Велика родина» (капітан — Богдан Коноваленко). У футбольному турнірі між командою старшини «Плямисті» та командою юнаків «Мангусті» перемогли досвідчені старші скавти.

Пластуни власноруч готували собі страви. Справжньою господинею на кухні була пані Неля Ковальчук (виховниця станиці Сіверодонецьк) та її помічниця пластунка прихильниця Аліна Рисенко.

В одну з ночей таборовиків підняли за сигналом «Тривога!». За три хвилини учасники «Свята весни» вже стояли в одностроях, готові до подальших наказів. Бунчужний заходу Костянтин Зновенко вивів юнацтво на галявину, де відбулась урочиста подія — складання Присяги пластунами станиці Сіверодонецьк. Егор Вітряк, Марк Соколовський, Рус-

лан Онощенко, Тамара Козлова та Марія Корякова присягали на вірність Богу та Україні.

Увечері біля вогнища, в приємному, доброзичливому, братерському колі, пластуни та скавти Алчевська обговорили актуальні питання виховання молоді, розвитку світового скавтського руху та визначили плани подальшої співпраці на теренах Луганської області.

Фото О. Ковальчука

■ Іменування пл. юнака Микити Деркача

пл. сен. Олег Климчук, ЧК Коли до дня «Х» лишається 100 кроків...

Фото О. Климчука

Коли хтось читатиме ці рядки, то допускаю, що у нього/неї виникне думка: «Знову ці сеніори хочуть нас повчати». Не повчатиму, бо сам не вважаю себе достатньо навченим. Хоч лише сказати про приклад, якого від нас чекають молодші улади чи, простіше кажучи, наші молодші друзі та подруги.

Не закликаю також брати приклад з мене в усьому, хоч я й сеніор, і ми, в ідеалі, маємо стати прикладом самовиховання і запалу до нових дій на користь нашої країни і пластової спільноти, маємо вести і показувати дорогу, бо ми досвідченіші й мудріші. Думаю, не скажу про це краще за нашого пл. сен. кер. Тараса Дурбака з куреня імени Тисовських. Друг Тарас вже на Вічній Ватрі, на жаль.

9 червня, майже півстоліття тому, 1962 року, він виголосив промову на 5-ій Великій Раді УПС у Ірвінгтоні, Нью-Джерсі, ЗСА. У ній були такі слова: «Як ми не дивились би на УПС, кожний мусить признати, що пластові сеніори мають дуже великий, може, й рішальний вплив на обличчя й характер Пласту...» І вплив той, як писав друг Тарас, особливо показовий на прикладах, бо вони — найкращий виховний засіб.

Сьогодні сеніори України мають особливу нагоду показати своїм прикладом, що таке жити і діяти

по-пластовому, адже ми готуємося до святкування 100-ліття нашої великої родини. Планів — багато, а роботи — ще більше. Тому, коли в останні дні січня сеніори зібралися у Трускавці на нараду, всі учасники радо погодилися запропонувати Дирекції святкування, яку репрезентував Юрко Наконечний, свою допомогу, свої руки і голови.

Дискусія розвинулася довкола різного бачення форм допомоги з боку сеніорів. Друг Юрко Наконечний, згодом, вбачав допомогу сеніорів у супроводі мандрівок з Києва і зі Львова місцями пластової слави із заїздом на Сокіл. На думку організаторів свята, буде чимало сеніорів, просто гостей з діаспори, які не матимуть наміру сидіти на таборах, а захочуть проїхатися Україною і побувати там, де Пласт був найактивніший. По-друге, участь українських сеніорів у видавничо-медійній сфері. Вони вже долучилися до написання спогадів про відродження Пласту в Україні, беруть участь у підготовці відеороликів. І, по-третє, сеніори України можуть за бажання використати свої зв'язки й авторитет у спілкуванні з керівниками державних адміністрацій Львова, Києва, інших міст, де заплановано святкування. Оце, власне, й все, що сеніори могли би робити, на думку Дирекції. Щодо старших пластунів, то їх планують залучити до таборових провідів,

організаторами «активітетів», членами оргкомітету ЮМПЗ. Старшому юнацтву відводиться місце добровольців-провідників Львовом та Києвом, учасників таборів і концертних виступів. А новацтву залишається насолоджуватися щасливим дитинством у таборах, які забезпечать йому батьки і пластуни старшого віку.

Така, дещо обмежена, роль сеніорату не сподобалася більшості на нараді. Звичайно, як то кажуть, дай нам, Боже, і запропоноване зробити. Але це був би не УПС України, якби він просто так погодився на все готове, без свого власного бачення і підходів. Тут і почалася дискусія.

На думку друзів Левка Захарчишина і Богдана Гасюка, не можна рухатися далі у плануванні святкування без створення організаційного комітету. До комітету мало б увійти 10-15 осіб з досвідом праці у різних ділянках — логістиці і харчуванні, підготовці концертної програми, тих же «активітетів», людей, знайомих з роботою прес-центру, з досвідом проведення екскурсій, організації безпеки на місці ЮМПЗ та ін. Але друг Юрко Наконечний на тій зустрічі не мав бажання обговорювати питання створення оргкомітету, посилаючись на те, що вже є Дирекція і є її голова. Залишається залучити бажаючих. Проте запитання, де план, з яким бажаючі можуть ознайомитися і запропонувати свою допомогу, залишилося без відповіді. На той час.

Додав критики і друг Марко Чуквінський своїм зауваженням, що все обговорене на сеніорській зустрічі в контексті святкування 100-ліття — це активітети для юнацтва. Нічого цікавого не приду-

Оксана Яблонська (промовляє) і Галина Потюк

мали для сеніорів, прихильників, а головне батьків пластунів і просто цікавих, які захочуть стати гостями свята. Адже головна ціль Пласту сьогодні — залучення членства, а ми робимо напівзакрите свято для самих себе. Ще одне суперечливе питання: як зробити так, щоб друзі з діаспори, які поїдуть мандрувати, не стали відірвані від українських пластунів, щоб свято їх не оминуло на дорогах України?

Знаєте, почуте на нараді мене і втішило, і розчарувало. Втішило, що попри економічну де-

пресію, антиукраїнські кроки уряду, втому від політики все-таки наші сеніори мають запас міцності і готові діяти, готові безкорисно підставити своє плече. А розчарувало, наприклад, почуте від подруги Галини Яременко з Червонограда, що у них всього п'ятеро сеніорів, а новацькі виховники не мають бажання працювати безкоштовно. Припускаю, що такі настрої

Олег Климчук з пластовою літературою (збоку Олеся Пасічник)

з'явилися не лише у Червонограді. Але невже суспільне становище українців було ліпше на початку ХХ століття, коли під австрійською короною і польською адміністрацією вдалося виховати майже 6 тисяч пластунів? Та ще й яких?! Це вони через пару років створили основу Січового Стрілецтва, працювали у «Просвіті», масово влилися в українські державницькі політичні партії та рухи, стали повстанцями і боролися за визволення українських земель і побудову Соборної України. Невже тоді хтось платив виховникам? Ото б вже потішилися сьогодні московські та «місцеві» видання «П'ятої колони», коли б мали у своїх руках такі факти.

Тож шановні колеги з Червонограда, придивіться добре до своїх лав. Може, не варто іменувати пластунами тих, хто, попри нашу 100-літню традицію волонтерства, просить заплатити за заняття з новаками? Ситуації бувають різні, погоджуюся. Але де ж пластова зарадність, самодостатність? Хто, як не сеніор чи старший пластунок, має сам подбати про свою родину, нагодувати її, вдягти, вивчити дітей, а у вільний час — поділитися таємницями Великої Гри з тими, хто хоче пізнати її правила?!

На нас дивляться молодші. Пам'ятаймо про це. І нехай допоможе нам Бог здійснити задумане. Адже час летить, і 100 років промайнуло, як один день. Хіба ні?

P.S. Подруги та друзі, пропозиції щодо своєї (особистої, курінної, станичної чи іншої) участі у святкуванні 100-ліття надсилайте на адресу: 100@plast.org.ua.

Головний байкер з ПЛАСТУ

З Костянтином Жуком, пластуном сеніором праці ОП Київ, а тепер ще й відомим байкером, який довів до реєстрації нову громадську організацію — Національну асоціацію мотоциклістів України, ми зустрілися 14 вересня 2010 року в одному з улюблених ресторанів київських байкерів Rock&Roll. Тут збираються «погані хлопці та погані дівчата» на байкерський чай. Це чай, який подають безкоштовно лише тим, хто приїздить сюди мотоциклом, мопедом, моторолером та іншою моторною двоколісною технікою. Тож поки друг Полковник сьорбав чай з цитриною, я встиг поставити кілька запитань йому як голові Національної асоціації мотоциклістів України (НАМУ), а разом з ним — прес-секретареві цієї організації Ользі Олексюк.

— Як виникла ідея створити Національну асоціацію мотоциклістів України?

Костянтин Жук, голова НАМУ:

— У середовищі, яке ми називаємо моторухом, мотожиттям, мототусовкою, ця ідея існує давно, але до реалізації не доходило. Друге — це те, що я був настільки ситий і службою, і Пластом (сміється), що коли 2005 року почав відходити від Пласту і сів на мотоцикл, у мене ніяких думок щось творити не було. Я насолоджувався свободою, швидкістю, новими знайомствами — всім тим, що лежить на поверхні байкерського життя. А коли вже їдиш, знайомишся з людьми, починаєш помічати проблеми, наприклад, допомоги на дорогах або юридичної допомоги під час спілкування з правоохоронцями. Адаже часто мотоциклісти просто не знають своїх прав і виявляються безпорадними в різного роду конфліктах. Коли почав вникати в ситуацію, зрозумів: потрібна якась організація. Ми з Олею були знайомі вже роки зо два, але як ділові партнери, те, що вона теж мотоцикліст, було для мене відкриттям.

Ольга Олексюк, прес-секретар НАМУ:

— У нас є цікаве місце для спілкування — це «Моток», сайт, де «сидять» всі байкери. Там подаються новини, є календар подій, вітають з днем народження, вирішуються майже всі проблеми. Можна сказати, на сьогоднішній день сформоване джерело інформації для байкерів України. Спочатку ми створили проект «Мотохелп». Гуртом поздавали гроші на взаємодопомогу. Але буквально через 2-3 місяці виник конфлікт між людиною, яка організувала збір коштів і назвала себе ідейним натхненником, його кредиторами і нами, які ці гроші поздавали. Той чоловік сказав, що проекту більше

не буде. І тоді ми почали думати, як все організувати правильно, знайти своє місце в державі. Якщо вже створювати організацію, то вона повинна існувати у рамках закону. Треба мати рахунок, печатку. На якому рівні працювати — місцевому чи всеукраїнському? За місяць вибудували структуру, а в листопаді, у цьому місці, де ми зараз сидимо, був створений перший осередок — Київський місь-

Костянтин Жук з міністром оборони України Юрієм Єхануровим в Українському домі, Київ, 2006

кий осередок Національної асоціації мотоциклістів України.

— Коротко про суть цієї організації, для чого вона?

Костянтин:

— Перше — це захист законних інтересів членів організації. Фактично, ми захищаємо всіх мото-

циклістів і не запитуємо, коли вони звертаються, чи вони є членами Асоціації. Захист всебічний, починаючи з того, що людина впала на дорозі і їй потрібно надати допомогу, — до значно складніших проблем з реєстрацією транспорту, конфліктів з владою. А зараз ми дозріли до того, що треба захищати наших членів від хуліганських нападок. Пам'ятаю, у Криму зустрічався з байкерами, вони запитали: як ви поведетеся, якщо з «вашим» щось трапиться. Я на той момент питання розумів так: якщо проблема стосується його мотоцикла (наприклад, він впав), то, звичайно, допоможемо. А якщо він напився і йому натовкли пику, то до чого тут ми? Але зараз ми дивимось так: своїх треба підтримувати у всіх проблемах. Отже, перше — це захист.

Друге — праця над соціальними проблемами. Це просвітницька діяльність, у першу чергу серед дітей. До того часу, як вони доростуть і сядуть на два колеса, — а я вірю, що у майбутньому всі дорослі люди сядуть на колеса, — вони мають бути підготовленими, щоб не билися і не гинули. Ми у доступній формі пропагуємо мотограмотність.

І третій аспект, глобальний — зміна громадської думки про двоколісні мотозасоби і людей, які ними користуються. В перспективі — створення нашого позитивного образу серед можновладців, щоб вони змінювали інфраструктуру, законодавство, облаштування доріг, як це робиться у мегаполісах Європи. Зміна ставлення пересічного громадянина до того, хто їздить на двох колесах. Бо зараз значна частина українців вважає того, хто на мотоциклі, не зовсім нормальним.

Ольга:

— Існують байкерські клуби, які теж допомагають «своїм» і займаються соціальними програмами. Виникає питання: чим ми відрізняємося? Наскільки мені відомо, тільки наша організація має офіційну реєстрацію у Мін'юсті як всеукраїнська. Клуби — це закриті організації. Там не дозволяється членство жінок; мотоцикл має бути лише певної марки. Щоб стати членом клубу, ти маєш два роки носити торбу за президентом, кланятися йому. Там є певні правила. У нас немає вимог, що «чорних не можна». До нас усіх ласкаво просимо. Жінки, мотористи, скутеристи. Нема мотоцикла? Тоді ти співчуваючий. Ти можеш нам допомогти? Будь-як — розумом, грошима, офісом, морально підтримати, з прапорцем постояти на одній з наших акцій... Тоді просто візьми участь, а ми будемо вдячні.

— Скільки у вас членів?

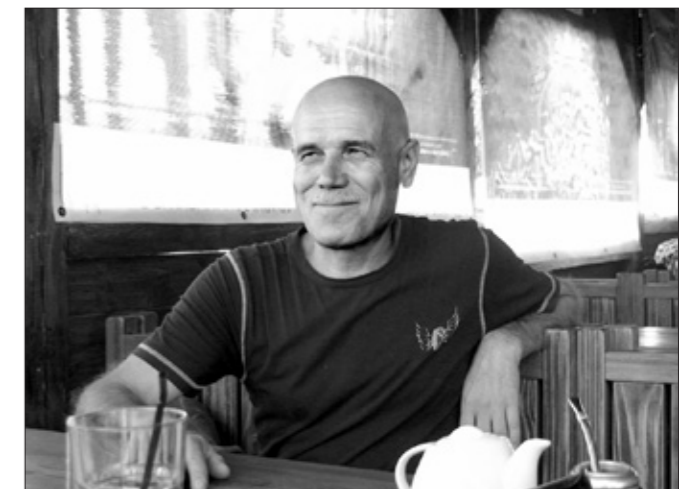
Костянтин:

— По Україні близько 500 осіб. Багатьох стримувало, що нема організації. А коли ми зареєструвалися, то рух пішов.

— Костянтине, досвід, набутий у Пласті, якось допомагає при роботі над Асоціацією?

Костянтин:

— Перший статут, який я писав, був «передертий» з пластового. Навіть деякі назви я запозичив.

Костянтин Жук під час інтерв'ю

Але байкери мене не розуміли, тому остаточний варіант статуту дуже відрізняється від пластового.

Наступне, це у команді були розподілені напрямки діяльності, обов'язки, навіть пробував підштовхувати, щоб створювали свої «булави». Організували агітаційні поїздки, як свого часу Пласт робив, коли ще Василь Щекун їздив по регіонах. У такий спосіб ми за півроку знайшли людей, які нас справді підтримали у створенні осередків, надіслали документи. Ми мали вже можливість офіційно проводити установчу конференцію, яка й відбулася у травні 2009 року.

пл. сен. Костянтин Жук виступає на ІХ Крайовому Пластовому З'їзді, Київ, 2006

— Твій відхід від Пласту спричинило розчарування?

Костянтин:

— Мені дуже подобається пластова ідея, метода виховання, але не подобається існуюча структура Пласту. Організаційно Пласт застарів. Я був розчарований тим, що існуюча система давить ініціативу. Вона анітрохи не заважає працювати з дітьми на рівні гуртка, куреня. Тут Пласт якщо не ідеальний, то майже ідеальний. Але те, що стосується ор-

■ Байкери обговорюють маршрут заходу: Дмитро Лубенець, Сергій Куцак, Олена Тютюник, Валерій Чуйков (член керівництва НАМУ), Олексій Єрощенко, Костянтин Жук, Київ, червень 2010

ганізації — міського осередку, не маленького з 10 пластунами, а великого, — то тут пластова структура занадто громіздка і бюрократизована.

— Чи можна сказати, що Пласт тебе втратив?

Костянтин:

— Пласт мене не втратив. В сеніораті багато людей, які свого часу були активними, а тепер від-

■ Під час зустрічі УПС: пл. сен. Олег Климчук, пл. сен. Костянтин Жук, пл. сен. Микола Сульжук. Вишгород, 2004

ходять і лише платять внески. Я не відмежовуюся від Пласту. 2010 року допоміг у проведенні двох вишколів — це авіаційний «Ешелон» у Івано-Франківську і табір «Леґіон» на Херсонщині. На жаль, не вдалося самому побувати на них через завантаженість в Асоціації. Вся ділянка, що стосувалася військових, була зроблена з моєю допомогою. Якщо виникає потреба, можу допомогти щось вирішити і через Міністерство внутрішніх справ. Я досі є представником Пласту в громадській раді Державної прикордонної служби. Я не відмовився від ідеї продовження вишколу «Десант». 2011 року ми, сподіваюся, його знову проведемо. Тому я не вважаю, що Пласт мене втратив.

— Досвід війська дав тобі щось для роботи в Асоціації?

Костянтин:

— Армія дає можливість визначати пріоритетність у вирішенні завдань. Їх багато, всі охопити неможливо. Треба визначати найактуальніші на даний момент. Друге — це розподіл обов'язків і визначення їх для членів команди. Команда у нас вже велика. У ній більше 10 осіб. Водночас, людей треба вміти скеровувати. І тут досвід Пласту цінніший, ніж військовий. Бо у війську є наказ, і його виконуєш. Підлеглий не має вибору: виконувати чи ні. У нього один вибір — виконати погано чи добре. Тут ми працюємо з добровольцями. І як у Пласті, мало поставити завдання, треба людину переконати, що справу не просто потрібно зробити, вона має стати внутрішньою потребою для виконавця.

У Пласті подібні проблеми. Коли я тільки став крайовим булавним, то думав: досить дати завдання, і воно буде виконане. Але минав рік, другий... Людей треба переконати. І самому переосмислити свою позицію. Я ж не Бог і не самодержець, який точно знає, як треба. Я помиляюся, як всі. А можливо, людина точно знає, як краще? Тож що стосується роботи з волонтерами — це чисто пластовий досвід.

Громадська організація — це коли все суспільство України — їде воно чи не їде — тою чи іншою мірою твоє. Ми не можемо, як будь-яка людина, охопити суспільство в цілому. Ми беремо вузьку діляночку, на якій намагаємося зробити зміни на краще. Це і є реалізація пластового принципу — працювати на суспільство.

— Розкажи про ваші соціальні проекти, що ви робите для дітей-сиріт.

Костянтин:

— У нашому виконавчому органі створений сектор (аналог булави у Пласті) соціальних програм. І хоча у назві там не згадано дітей, але за суттю він спрямований на дітей. Є десятки людей по Україні, які переймаються проблематикою дитячого виховання. У першу чергу це стосується дітей знедолених, хто у дитбудинках. Проект поширюється і на школи. Наші перші поїздки носили інформативний характер, коли приїздили байкери і в ігровій формі розповідали про мотоцикл, навіщо потрібний екіп,

■ Зустріч новацьких виховників «На перший посьвист». Стоять: Неоніла Наконечна, Костянтин Жук, Юля Жданович, Ліда Добровтор, Христина Драган, Віктор Власко, Оля Подгорнова. Сидять Світлана Сорока, Сергій Ковальчук, Дмитро Панов, Ольга Свідзинська. Київ, 2000

правила дорожнього руху, трішки возили дітей. Разом з тим, привозимо матеріальну допомогу дитбудинку в цілому, не лише дітям. При цьому допомагають самі байкери та організації-спонсори.

Ми намагаємося зацікавити дітей, знайти те, що їм близьке. Як у Пласті: працювати не за шкільною методикою, а викликати інтерес з боку дітей. Поки що ми не можемо розвивати якусь свою методику, як у Пласті: йому 100 років, а нам — рік. Але шукаємо підходи. Харків'яни при дитячому будинку відкрили мотоклуб. Знайшли спонсорів, які допомогли придбати декілька вживаних мотоциклів. Намагаються залучити дітей до мотосправи. До речі, у цьому контексті я бачу місце для співпраці з Пластом.

— Будь ласка, докладніше.

Костянтин:

— В Пласті давно стоїть проблема, що значна кількість вмілостей для юнацтва — застарілі. Вони не приваблюють дітей. «Любитель тварин», «любитель рослин» та інші подібні речі були актуальні перед війною, коли треба було піднімати культуру господарства, кооперативний рух. Сьогодні, особливо у містах, це абсолютно не приваблює. Натомість їх приваблює все, що стосується техніки. У мене був досвід проведення гутірок з юнацьким гуртком, то що казати — діти були просто дуже задоволені. Думаю, є перспектива розробки вмілості «Мотокліст». Чим її наповнити — це вже інше питання.

Серед байкерів багато людей, яким подобається працювати з дітьми. Можливо, за пару років змогли б спробувати провести мандрівний мототабір на тиждень. Це не так легко організувати, але чому б не спробувати? Тут був би ефект не лише для учасників табору, а й для пропаганди Асоціації.

— Пересічний українець досить мало знає про байкерський чи мотоциклетний рух. Загальне враження про байкерів таке: це в основному ху-

лігани, п'яниці, люблять побитися, позадиратися до міліції. Якими ви хочете, щоб вас бачили?

Ольга:

— Насправді, байкери суворі. Байк — це каприз, це дороге задоволення. Це не засіб заробити гроші. З нашим кліматом — це і не засіб пересування, адже у нас 6 місяців зима. І це каприз не для бідних. Для цього треба мати час і гроші.

— Які ваші відносини з даїшниками?

Ольга:

— Як організацію нас поважають і остерігаються якихось негативних публічних висловлювань на нашу адресу. Навпаки, маємо повне сприяння і розуміння. Нас підтримують у кожній програмі, ми допомагаємо людям, за що чиновники теж гроші отримують. Інша справа на дорозі. Я не кажу, що всі байкери — це ангели і дотримуються правил дорожнього руху. Але ж не скажеш, що нема дурнів серед автомобілістів, серед пішоходів.

— Костянтин, коли ти вирішив сісти на мотоцикл? Що підштовхнуло до цього?

— Бажання спробувати щось нове у житті.

— Життя змінилося, коли став байкером?

— Значно змінилося, відсотків на 70. Сприйняття світу, свого місця у ньому.

— Порівняно зі збройними силами — Ти зараз чіткіше бачиш свою роль у суспільстві, за-требуваність?

— У ЗС, незважаючи на високий статус по армійській ієрархії, я все-таки був виконавцем. Там було мало можливостей внести щось своє. Був високого

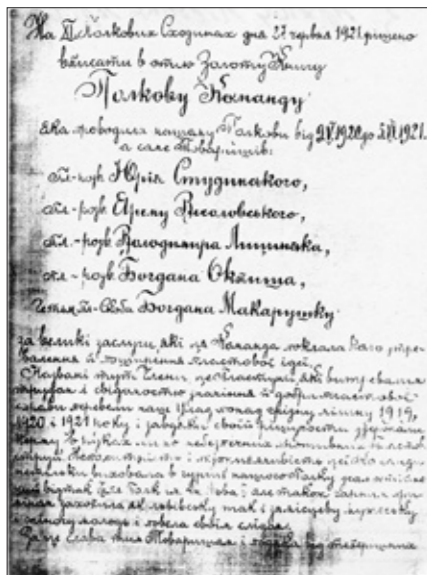

■ пл. сен. Костянтин Жук виступає на Малій Раді УПС, Київ, 2004

рангу військовим чиновником. Для цивільних людей «командир» звучить гордо, мабуть. Але будь-який командир обмежений у своїх можливостях статутами, регламентований наказами, рамками... Зараз я не відчуваю цієї регламентації. Я відчуваю відповідальність перед всіма, хто мені повірив, як у Пласті.

Розмовляв пл. сен. Олег Климчук

«Золота Книга» І пластового полку

Нещодавно я мав нагоду переглядати матеріали в архіві «Лісових Чортів» і несподівано для себе знайшов там цікаві документи, невідомі не тільки для загалу членства Пласту, а й для самих ЛЧ. Особливо цікавими є сторінки «Золотої Книги» І пластового полку імені Петра Конашевича Сагайдачного, який під опікою доктора Олександра Тисовського (Дрота) діяв при Академічній гімназії у Львові приблизно 90 років тому.

В Архіві ЛЧ знаходяться тільки копії (роблені, мабуть, після 1991 в Україні) сімох ручно писаних грамот з часу 1918 — 1922, які, імовірно, в оригіналі є кожна на окремій картці паперу європейського формату. П'ять грамот починаються на першій сторінці, а закінчуються на другій. Дві грамоти поміщені в цілості на одній сторінці, і тому при копії-

юванні кілька сантиметрів довшої частини (де є підписи і печатки) було втято. Також при копіюванні деяких грамот втято 1-3 букви на правому або лівому маргінесі, але ці букви можна відгадати. Мабуть, найгірше є з першою грамотою, бо текст відносно блідий через невідповідне наставлення копіярки, тому частину тексту не можна відчитати.

На цих грамотах нема якої-небудь реєстрової нумерації, тож цілком можливо, що в періоді 1918 — 22 були ще інші грамоти у «Золотій Книзі». Але для загальної орієнтації у цій статті подаємо таку порядкову нумерацію:

1. Грамота від 9 березня 1918.
2. Грамота від 28 квітня 1918.
3. Грамота від 7 листопада 1920.
4. Грамота від 16 квітня 1921.
5. Грамота від 16 квітня 1921.
6. Грамота від 27 червня 1921.
7. Грамота, імовірно, від 17 жовтня 1922.

Коли я почав читати цю «Золоту Книгу», мені пригадався св. п. Володимир Бакалець (зразковий зв'язковий 3-го куреня юнаків в Нью-Йорку, 1950 — 1953). Друг Бакалець у розмові з юнаком, який чимось заслужився, часом казав приблизно так: «Нам треба буде записати Тебе у нашу Золоту Книгу». Юнак не знав, що у курені такої книги фактично не було, але, почувши слова зв'язкового, просто на очах ставав трохи вищим. А у зв'язкового це був спосіб не-

гайно відзначити вчинок юнака, а вже пізніше уділити якесь формальне відзначення на збірці куреня чи станиці.

В першому десятилітті існування Пласту, мабуть, не було системи пластових відзначень, тому Дрот створив «Золоту Книгу», у якій відзначували заслужених юнаків. У виданні «Сеніорська Ватра» (ч. 1 за 1952) згадано, що до 1922 запис до «Золотої Книги Полка» числився як найвище (перше) пластова відзначення на рівні пізніше (1927 — 1930) уживаного відзначення «Пластова Свастика Заслуги», яка виконувалася у металі. З текстів відомо, що впис до «Золотої Книги» вимагав згоди чи рішення членів пластової одиниці під час сходин¹. Список відзначених від 1918 року і дати впису до «Золотої Книги» 1-го полку є такий:

1. пл. учас. Орест Кулик — 9 березня 1918.
2. пл. учас. Лев Копистянський — 28 квітня 1918.
3. пл. розв. Михайло Пежанський — 7 листопада 1920.
4. пл. розв. Богдан Макарушка — 16 квітня 1921.
5. пл. учас. Роман Зубик — 16 квітня 1921.
6. пл. розв. Юрій Студинський — 27 червня 1921.
7. пл. розв. Ярема Весоловський — 27 червня 1921.
8. пл. розв. Володимир Лициняк — 27 червня 1921.
9. пл. розв. Богдан Окпиш — 27 червня 1921.

¹ В тодішній системі пластових відзначень найвищим був титул гетьманського пластуна-скоба. Разом з тим, надавалися також четверте, третє, друге, перше відзначення. Вже в першому описі пластового устрою («Пласт в українських школах» у «Звіті дирекції ц.-к. Академічної гімназії у Львові») Дрот подає свої ідеї стосовно «Золотої Книги»: вона призначалася, щоб фіксувати заслуги пластунів, а саме «важливі добрі діла». Можливо, з якихось причин ця традиція не прижилася поза І пластовим полком, оскільки в одній зі статей з серії «Що згодом буде ліпше», в яких О. Тисовський викладає своє бачення Пласту в ідеалі, він писав: «Кожний пл. полк подбає в час о гарну пластову "Золоту Книгу", щоби імена правдиво заслужених членів оставали у вдячній пам'яті і пошані Пласту і давали примір пластової ревності молодшим поколінням пластунів». Далі подається пояснення: кого саме можна вписувати у книгу, як це відбувається і як виглядають відповідні грамоти (на прикладі грамоти М. Пежанського): «Вписання мусить мати якнайгарнішу форму. Підписами і печаткою потверджує його в З. Кн. ціла полкова Кмда і пл. опікун полку. Відпис тексту вручається вписаному членові» (див. «Молоде життя», ч. 3—4 за 1923 р., с. 30—31). 3 червня 1927 р. ВПК ухвалила розпорядження про «Золоту Книгу», яким всім куреням доручалося вести таку Книгу і вписати в неї всіх пластунів, які отримали відзначення від ВПК. В Книзі передбачалося місце на фотографію відзначеного (див. Пластові приписи і розпорядки / упор. Петро Ісаїв, Львів, 1927, с. 73-74) — ред.

10. гетьманський пл. скоб Богдан Макарушка — 27 червня 1921.

11. пл. розв. Роман Мармаш — 17 жовтня 1922*.

12. пл. розв. Євген Корпан — 17 жовтня 1922*.

Опис заслуг юнаків

Орест Кулик був провідником 1 гуртка у 1-ій четі і одночасно виконував обов'язки містоголови (заступника голови — ред.) Головної Пластової Ради (ГПР), головою якої був сам Дрот. Він член Пласту від 1 березня 1913 аж до закінчення гімназії 9 березня 1918. У тексті грамоти сказано, що «протягом 5 повних літ (в що вчислено час грізної воєнної хуртовини і ворожої інвазії) остав безоглядно вірним пластовій ідеї. Вже самим тим став для інших приміром сталих, сильних, свідомих переконань. Він перший против пересудів багато своїх товаришів сміло дав доказ, що узнаване і плекане пластової ідеї є [нечітко] обов'язком саме старшої молодіжі. ... Його помисловости і личній відвазі завдячує наш Улад добру славу серед нашої суспільности. За ті заслуги складає йому І чета іменем цілого Українського Пласту горячу подяку і жєлає, щоб і дальшими його заслугами для великого Українського Народу наш Улад все міг чванитись, що "Се наш пластун". Нехай отже живе як доси — Сильно, Красно, Обережно, Бистро!» З днем 9 березня 1918 Орест Кулик був також звільнений від пластових обов'язків і Присяги, бо був покликаний до служби в Австрійському війську.

Лев Копистянський загинув 30 березня 1918 на італійському фронті, будучи поручником (старшим лейтенантом) в Австрійському війську. Його по смертно записано у «Золоту Книгу» під час III Головних Четових Сходин 1 і 2. чети дня 28 квітня 1918. На це він заслужив «своїм

■ Провід Пласту в Академічній гімназії у 1920/21 рр. Сидять: Богдан Макарушка, Олександр Тисовський, Ярема Весоловський. Стоять: Володимир Лициняк, Богдан Окпиш, Остап Бартков, Юрій Студинський

ревним трудом для піддержання ідеї Пласту в час для нашого Уладу найтяжчий. Він вступив до Пласту як один з перших і остав йому вірним аж до припинення діяльності Уладу світовою війною, мимо в початках знеохочуючого нерозуміння пластової ідеї своїми товаришами. ... Його геройська смерть, яка приносить славу пластовій ідеї, є гордим завершенням визначно ідейного життя. Нехай пам'ять про любленого всіма Товариша остане на все в Уладі, який став воплотом (втіленням — ред.) Його молодечих мрій».

Від квітня 1918 аж до листопада 1920 (себто два і пів року) не було вписів до «Золотої Книги». Це, мабуть, через часті перерви у регулярній пластовій діяльності, спричинені боєвими діями визвольної боротьби на терені Галичини. Або, можливо, вписи в тому періоді таки були, але документи поки що не знайдені. Згадана вище II чета — це, імовірно, зародок майбутнього VII полку на Філії Академічної гімназії².

Михайло Пежанський, який був членом полку від 1913 до 1919, останньо виконував обов'язки полкового прокуратора (1917 — 18) та містоголови ГПР і полковника (1918 — 19). В грамоті згадано, що «від самого початку, спершу як маленький прихильник, по тому як пл. учасник, опісля як пл. розвідчик, сповняв з усею ревністю різні пластові діловодства. Вибраний полковим прокуратором, сповняв взірцево обов'язки цього відповідального уряду, а як полковник в роковий, але й небезпечний час (падолист 1918) підприємчивістю, запалом та високим розумінням обов'язків Пластуна аж до нараження власного здоров'я показався правдивим представником українського пластового Уладу. Своєю вдачею, характером і поведінням зєднав собі любов і пошану всіх пластунів. Нині, коли пластова ідея найшла серед української молоді тверду основу буття, I-ий пл. полк складає товаришеві М. Пежанському щирю подяку і з

* Дати впису немає, але це могло бути 17 жовтня 1922 або пізніше. — авт.

² Про структуру пластового полку див. на с. 56. VII пластовий полк відновлено у 1921 році, до нього перейшла частина юнаків з I полку, про що буде згадка далі. — ред.

■ Михайло Пежанський, 1913

гордістю вписує його ім'я у Золоту Книгу. Хай живе і працює дала для слави українського Пласту».

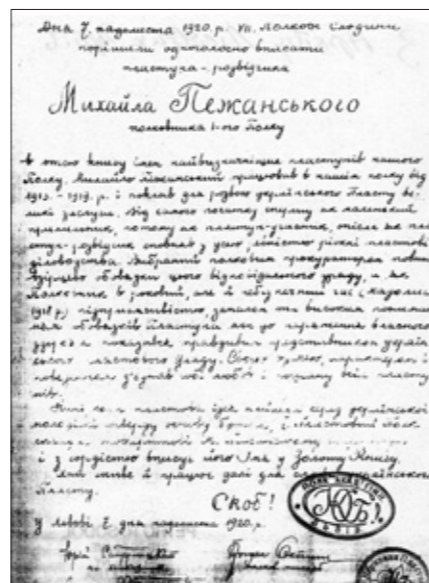
Цікавим є факт, що, перебуваючи в діяспорі, М. Пежанський знов стає вибраним містоголовою ГПР, але цим разом світового масштабу.

Дня 16 квітня 1921 відбулися перші сходи Львівського пластового Коша з нагоди відзначення 60-х роковин смерті Тараса Шевченка. На цих сходинах також переведено іменування перших в Пласті Гетьманських пластунів-скобів³, якими стали члени I пластового полку: Богдан Макарушка і Роман Зубик. Ці юнаки одержали ступені гетьманських пластунів-скобів не після виконання приписаних пластових вимог (яких в той час, мабуть, і не було), а за заслуги для України — за їхню участь у визвольних змаганнях. Їх рівночасно вписано у «Золоту Книгу».

³ Пластова хроніка, що публікувалася в «Молодому житті», ч. 2 за лютий 1921 (без авторства), подає таку інформацію: «7.XI. 1920 відбулися в прияві Верховної Пластової Ради Полкові Сходи Пластового Полку ім. Петра Кон. Сагайдачного. В програму входило традиційне, торжественне внесення Полкового прапора і відчитання Золотої Книги, в якій вписані імена найкращих пластунів Полка, присяга нових учасників, реферат із діяльності Полка, набір нової команди. Крім цього поставлено кількох пластунів на почетне іменування Гетьманськими Пластунами Скобами. Будуть це перші Гетьманські Пластуни Скоби в українським Пласті». Оскільки про Гетьманських Пластунів Скобів говориться в майбутньому часі, можна відтворити такий механізм іменування: на полкових сходинах вносилися пропозиції, потім члени полку мали час обдумати її, можливо, зібрати якісь дані про кандидатів, і вже потім голосувати за іменування. В нашому випадку на цю процедуру потрібно було трохи більше 5 місяців. — ред.

Богдан Макарушка, член Пласту від 1914 року, у 1918 виконував функції четаря у I пластовому полку перед відходом до війська. У грамоті написано: «Великий час боротьби за волю України дав йому нагоду випробувати свої сили в грізному вирі розбурханого життя. Вірним пластовій ідеї ніс Народові свою поміч як міг і умів, не вагаючися наразити на небезпеку своє здоров'я й життя. Молодечими ще кроками промірив нашу широку Батьківщину в час найгіршої пожежі, а поконавши всі труди і небезпеки і смертні недуги, вернув між нас до дальшої праці в Пласті. За ці його заслуги для слави Українського Народу і Пласту честь йому. Нехай іде крізь життя далі Сильно, Красно, Обережно, Бистро». Б. Макарушка, як зазначено в грамоті, став першим гетьманським пластуном-скобом в Пласті.

Роман Зубик, член Пласту від 14 лютого 1918 року, склав Присягу 28.IV.1918, але розвідувачем не встиг стати. Цитата з грамоти: «Тиха вдача не дозволила у Пласті в короткому часі пізнати як слід його визначно пластових прикмет. Щойно нова воєнна хуртовина дала доказ, яку вартість для Народу представляють часом такі дещо замкнені в собі одиниці. Вірний Вітчизні передістався через ворожий фронт і зі своїм військом серед трудів і грізних небезпек відбудув похід на широку Україну в надії, що удасться вигнати лютих ворогів з рідної Країни. Висилення (знесення — ред.) по перебутій недужі тифу і нещаслива доля наших військ веліли йому вернути до нас назад і ждати ще на сповнення мрії про волю України. Як пластун дав в цей спосіб собою примір як бути

Сильним, Красним, Обережним, Бистрим». В реєстрі гетьманських пластунів-скобів він став другим.

З кінцем шкільного року, дня 27 червня 1921, XI полкові сходи вирішили вписати в «Золоту Книгу» цілу попередню полкову Команду в складі: полковник Юрій Студинський, полковий прокуратор Ярема Весоловський, полковий писар Богдан Окпиш, полковий скарбник Володимир Лициняк та член Богдан Макарушка. Ці юнаки

провадили Першим полком від 9 травня 1920 до 5 червня 1921 і, можливо, також каденцію 1919 — 1920. Їх вписано у «Золоту Книгу» «за великі заслуги, які ця Команда покладала коло утрєвалєння пластової ідеї. Названі тут Члени — це Пластуни, які витривалим трудом і свідомістю значіння й добра пластової справи перевели наш Улад понад грізну міліну 1919, 1920 і 1921 року і завдяки своїй рішучості удержали керму в руках мимо небезпечних ... струй. Непохитність і підприємливість цієї Команди не тільки виховала в гурті нашого Полку усамостійнений відтак VII пластовий полк ім. Князя Льва I, але також гарним приміром захопили як львівську, так і замиську мужеську і жіночу молодь і повели своїм слідом».

Останнє відоме вписання до «Золотої Книги» I полку сталося під час XVIII полкових сходин, мабуть, дня 17 жовтня 1922. Тоді відзначено успішну діяльність двох членів уступаючої Полкової Команди з часу 1921 — 1922: полковник Роман Мармаш (член Пласту від 12 лютого 1918) та полковий прокуратор Евген Корпан (член Пласту від 25 листопада 1917). Їх вписано в книгу «за зразково ревне сповнення усіх тих пластових діловодств, які на них вкладали довіря товаришів від часу їх вступлення до Пласту. ... Їх правдиво пластова рішучість і свідомість відповідальности за збереження пластової ідеї серед українського народа перевела Полк безпечно поміж внутрішні і [зо]внішні небезпеки».

⁴ Ось як згадує про О. Кулика у своїх спогадах «Початки Пласту в Академічній гімназії у Львові», вміщених у «Ювілейній книзі Української Академічної гімназії у Львові», М. Пежанський: «В 1917 р. ми дістали першого полковника в Академічній гімназії, яким був Орест Кулик з Кут, що дістав відпустку з війська для закінчення освіти в нашій гімназії. В короткому часі він доповнив своє навчання та здав "воєнну" матуру. Тоді відбулось святкове прощання в одній із залів гімназії. Я перебрав від нього провід полку. Ми обидва дістали тоді "перше" пластоє відзначення, і наші прізвища вписані були в "золотій книзі". Одночасно були надані й інші відзначення. По О. Куликові слід пропав. Чи служив у війську, чи, може, подався в Україну, не знати». — ред.

⁵ Зубик Роман Степан, нар. 14.01.1902 у Львові, належав до 2 гуртка 1 чети 1 сотні. Згодом — член гуртка пластунів-мандрівників «Тури»; член Організації Вищих Кляс Українських Гімназій — голова осередку Академічної гімназії у Львові (1925). Голова ексекутиви Студентської Громади у 1928. Історик м. Львова, економіст (у 1923 р. відкрив склад матерії на пластові односторій, реклама якого регулярно з'являлася в «Молодому житті». Заарештований більшовиками 23.03.1940, розстріляний у тюрмі «Бригідки». — ред.

⁶ Лициняк Володимир Тадей — правдоподібно, син о. Василя Лициняка, можливо, пізніше адвокат. Пластун розвідувач. Був впорядником 2 гуртка 1 чети 1 сотні, двічі відзначений 1 відзначенням. У 1921 р. — член ВПК. 1922 року зрезигнував з цього посту (скорше за все — через виїзд на навчання). Відомо також, що о. Василь Лициняк помер у Польщі 1.03.1951 року. — ред.

⁷ Корпан Евген належав до гуртка «Пес», у шкільному році 1917/18 відзначений 3 відзначенням. — ред.

■ Члени Верховної Пластової Ради, 1921. Невідомий, інж. Микола Саєвич, Ірина Студинська-Тисовська, Стефанія Монцібович, проф. Ольга Мриц, д-р Олександр Тисовський, проф. Мирон Федусевич, о. Евген Монцібович, Евгения Макарушка, Марта Кекіш. Львів, 1921

Доля 11 відзначених (один з них відзначений двічі) така: двоє (Л. Копистянський, Р. Мармаш) загинули на фронтах в час світових воєн, один (Б. Окпиш) помер в УРСР, четверо (М. Пежанський, Б. Макарушка, Ю. Студинський, Я. Весоловський) в 1945 опинилися на еміграції і померли в діяспорі, а доля ще чотирьох (О. Кулик⁴, Р. Зубик⁵, В. Лициняк⁶, Е. Корпан⁷) поки що невідома. Окрім того, 6 із 11 стали «Лісовими Чортами»: троє (Я. Весоловський, Б. Окпиш, Р. Мармаш) — це одні з засновників ЛЧ у 1922, а троє (Ю. Студинський, М. Пежанський, Б. Макарушка) долучилися в 1924 — 1926 роках.

Еволюція організаційної структури Пласту

Печатки та підписи на цих сімох грамотах ілюструють, хоч частково, зміни у організаційній структурі Пласту того часу. На перших двох грамотах під текстом стоїть печатка з написом «Полк акад. гімн., СКОБ, Львів» та підпис Дрота як голови Головної Пластової Ради (ГПР). Грамота від 9 березня 1918, коли I чета прощала уступаючого містоголовоу ГПР О. Кулика, має також підписи діловодів I чети. Але наступна грамота від 28 квітня 1918 інформує про вже треті Головні

Дерев'яна лілейка з відбитком першої пластової печатки

Четові Сходини (себто спільні сходини 1 і 2 чети), а між підписами юнацьких діловодів з'являються такі титули: місто-голова ГПР, головний пл. прокуратор, головний пл. писар і головний пл. скарбник. Можна сміливо припускати, що ці юнаки разом із Дротом — це склад згадуваної ГПР, яка, імовірно, була керівництвом тільки даного полку. Вибори (окрім Дрота) напевно відбулися після 9 березня 1918, мабуть, під час перших Головних Четових Сходин⁸.

Третя грамота документує стан в листопаді 1920, коли відбулися вже сьомі полкові сходини. Тут бачимо, що від квітня 1918 зайшли зміни у структурі Пласту. Нагадуємо, що пластова діяльність по трьох роках перерви відновилася у шкільнім році 1917 — 1918⁹, але у наступному 1918 — 1919 році знов завмерла через визвольні змагання.

⁸ У звітній книзі дирекції Академічної гімназії за 1917/18 рік Тисовський подає такі інформації про цю структуру: «7. 10. 1917 р. вирішено внесок Ю. Студинського (уч. 5 кл.), щоб з-поміж пластунів вибрати рід осередкового заряду, т.зв. "Головну Раду Пласту". На голову запросили д-ра О. Тисовського, заступника голови вибрано уч. 8 кл. Кулика Ореста, головним прокурором уч. 7 кл. Пежанського Михайла, головним писарем уч. 5 кл. Лужницького Григорія, головним скарбником уч. 7 кл. Лициняка Євгена. Рішення і вибір виявились незвичайно корисними. [...] 16.12.1917 р. рішено вибрати Четову, або Малу Раду в допомогу Головної Ради Пласту. Четарем обрано Студинського Юрія як заступника місто-голови, а крім того Лициняка Володимира, Милевича Ярослава, Макарушку Богдана». Структура була передбачена ще у 1913 р. (див. «Пласт в українських школах» у «Звіті дирекції ц.-к. Академічної гімназії у Львові»): «Коли в уладі буде вже 25 пластунів І кл. (сучасних скобів — ред.), приступають вони до вибору "Головної Ради Пласту"». У грудні 1917 року такої кількості пластунів з найвищим ступенем ще не було, отже Ю. Студинський вніс у цю структуру деякі корективи. — ред.

⁹ Пластова діяльність відновилася у 1916 році. — ред.

¹⁰ Серед грамот, що ілюструють цю публікацію, дві написані рукою Дрота (грамота Богданові Макарушці і полковій команді), одна — іншою рукою, правдоподібно — полкового писаря Богдана Окпиша. — ред.

Щойно в шкільному році 1919 — 1920 діяльність інтенсивно відновилася і, мабуть, якраз в тому році зайшли нові зміни. Пластові полки одержали порядкові числа. Провід кожного полку (тоді це Полкова Команда) складався із пластового полковника, полкового прокуратора, полкового писаря і полкового скарбника. Створено чи вибрано Верховну Пластову Раду (ВПР) у Львові на чолі з Дротом, яка, імовірно, мала відповідальність за всі на той час існуючі полки. Коли попередня ГПР печатки не мала, то на третій грамоті видніє печатка ВПР із пластовою лілейкою посередині. Можливо, це була перша поява пластової лілейки в друку у формі печатки.

В листопаді 1920 ще уживано стару печатку полку Академічної гімназії, хоча цей полк вже тоді мав порядкове число 1. Але на грамотах ч. 4 і ч. 5 від 16 квітня 1921 є нова печатка з написом «І Пластовий Полк ім. П. Конашевича Сагайдачного у Львові» та пластовою лілейкою посередині. Наступна грамота (ч. 6) від 27 червня 1921 вирізняється тим, що під печаткою ВПР підписаний Дрот «як Верх. От.» (себто Верховний Отаман). Отже, десь між

16 квітня і 27 червня 1921 Дрот перестав бути головою ВПР, бо став вибраним Верховним Отаманом, хоча ще далі уживав печатку ВПР.

Остання грамота (ч. 7, імовірно від 17 жовтня 1922) має знов нову печатку із написом «Верховна Пластова Команда у Львові» із пластовою лілейкою посередині. Також існує можливість, що ВПК вперше створено ще навесні 1921, а печатку виготовлено після 27 червня 1921. Під цією печаткою, як і попередньо під іншими, видніє підпис Дрота, хоча невідомо з яким титулом, бо копія ця інформацію відтяла. Все-таки можна би припускати, що Дрот залишився Верховним Отаманом до 12 квітня 1924, коли відбувся перший Верховний Пластовий З'їзд і головою ВПК вибрано проф. Северина Левицького — Сірого Лева.

Ще відносно авторства грамот. Порівнюючи почерк письма і стиль писання грамот, можна припускати, що всі грамоти писала та сама особа. Ця особа мусила також мати доступ до архівних матеріалів І полку. І тому головним кандидатом на автора цих грамот мусить бути сам Дрот¹⁰.

пл. сен. кер. Оксана Тарнавська, Гр. Пласт в таборі D.P. в Майнц-Кастель (Німеччина, Американська зона, 1946 – 1948)

Станичне пластове свято — посвячення станичного прапора. Хорунжі пл. юн. Оксана Тарнавська, пл. юн. Петро Ріжнів, пл. юн. Ірена Осідач

Гості з Ашафенбургу — члени провуду СУПЕ, справа: станичний пл. сен. Юліян Саварин, пл. сен. Михайло Бажанський, пл. сен. Дарія Хухра

Пластову станицю в таборі біженців в Майнц-Кастель організувала в 1946 р. пластунка юначка Оксана Тарнавська на доручення пл. сен. Юліяна Саварина, який мешкав в сусідньому містечку.

Станиця начисляла приблизно 150 членів — новацтво, юнацтво і старше юнацтво. Офіційно старших пластунів у таборі не було, хоч деяке юнацтво вже

було у старшопластунському віці. В одному з таборових бараків влаштовано пластову домівку. Кожного ранку пластуні збиралися на таборовій площі, підносили національний прапор при співі пластової молитви, національного і пластового гімнів. Загальною працею всіх пластунів провадила старша юначка Оксана Тарнавська. Згодом до табору приїхала пл. сен. Надя

Гаврачинська, яка перебрала кіш пластуні. Час до часу приїздив станичний пл. сен. Юліян Саварин, який давав нам вказівки для дальшої праці.

В станиці працювали два коші: кіш пластуні і кіш пластунів ім. Симона Петлюри. В коші пластуні працювали гуртки «Бджілка» і «Червона Калина». Кіш пластунів ім. Симона Петлюри діяв під керівництвом пл. сен. Юліяна Саварина.

У 1946 р. влаштовано пластове свято, яке відвідали представники СУПЕ з Ашафенбургу (Союз Українських Пластунів Емігрантів): провід СУПЕ — пл. сен. М. Бажанський, пл. сен. Копистянський, пл. сен. Д. Хухра та інші, як рівно ж Президент Лівицький. В програмі свята відбулося посвячення пластового прапора та виступи новацтва і юнацтва.

Станиця взяла участь в Ювілейному Святі Весни в Міттенвальді в 1947 р. і пластовій Зустрічі в Ашафенбургу 1948 р.

У 1948 р. люди почали виїздити до різних країн, і пластова праця припинилася, бо більшість пластунів виїхала до Америки, Бразилії й Австралії.

Пластуні перед бараком Української гімназії. 1 ряд: новаки, 9-й зліва — Ігор Гаврачинський. 2 ряд: Оксана Тарнавська, гніздова, з новачками. 3 ряд: юначки Настя Васильченко, Тоня Цанко. Посередині пл. сен. Юліян Саварин, станичний

«АТЛЯНТИК»

З кінцем червня б[іжучого] р[оку] прибула на працю на бурякових плантаціях група українських пластунів wraz з їхніми родинами.

7 травня 1948 р. пополудне

На пероні залізничної станції в Берхтесгаден витягнулися два ряди мішаної молоді. В одній лаві в пластових одностроях, а на протилежних боках — в подорожних убраннях.

Впала команда: «Струнко!» Обі лави вирівнялися. «Скавта-мастер І..!» «Тут!» І з правого крила лівої лави виступає знайомий в берхтесгаденській станиці «Дедь»¹. Падуть короткі слова: «Передаю на Твої руки останній привіт від Голови Головної Пластової Старшини д-ра Атанаса Фіголя усім, що від'їжджають у далеке-незнане... Зокрема дістаєш наказ зараз по призді на місце зголосити усіх в Уповноваженого ГПС на Канаду...» Стискаються кріпко обі лавиці, оба скавтамастри глядять собі коротко а пильно в очі, розцілюються та повертаються кожний на своє місце.

«Гимн Закарпатських Пластунів!..» — паде наказ, і з уст

■ Пластунки на кораблі

поверх сотні молодечих грудей пливе бодра пісня...

*Життя не жарти, не казки...
Гартуймо ж наш юнацький
дух...*

Не зломимо своїх присяг...

Несуться слова ген... в гору... попри Геллі... через могутнього Вацмана... широкого Кельтера...

«На честь від'їжджаючих тричі привіт: Сильно! Красно! Обережно! Бистро!» Відбивається могутнім відгомном серед забудовань станції.

Півгодини пізніше сунувся нечутно, мов вуж, гнаний електрикою, вантажний по-

їзд в сторону Мюнхену, що віз «буряківців». З дверей вагонів гляділи крізь кришталі сліз очі від'їжджаючих...

В одних дверях було видно постать «Дедя», який з дивним блеском в очах глядів на 2900 метрів високого Вацмана. В думках його мигнули прогульки, що відбув їх туди, на шпилі, з пластовою молоддю... Зір пересунувся на стрімкі стіни меншої Вацманихи, перед його очима з'явилася усміхнена постать молодого пластуна, сеніора Гарасевича, що в погоні за красою згинув трагічно, злетівши по західній «стіні» 600 метрів в долину...

Поїзд почав скриватися на гальтумському просмику в лісі, і «Дедь» махнув рукою і пробурмотів ледве чутно: «Ех», — та повернувся до нутра вагона...

19 червня 1948 р., вечором

Сталева платформа горішнього покладу пасажирського корабля «Маріне Фалкон»², на якому кілька літ тому була вміщена протилетунська зброя. Сьогодні там багато молоді, а ще більше гамору та сміху. Зближається година сема. Затихло. Це перша пластова молитва. Юначки уставляються одним півколом, друге творять юнаки.

«Позір! До молитви!»

І щирі слова «Отче наш» та «Богородице Діво» несуться на хвилях атлантийських вітрів ген... високо... до Бога з проханням о

■ Пластуни на кораблі

■ На пристані у Бремен Гафен

крашу долю. Пісня «Боже Великий, Творче Всесильний» скрипляє молитву.

«Молоді друзі, — говорить Дедь. — Витаю вас в зорганізованих лавах. Комісії не дозволили бути тут присутним усім, що виїхали з таборів. Витаю усіх виздоровців, яких досі мучила морська недуга, що було й причиною, чому щойно сьогодні, в п'ятому дні колювання нашої лушпайки Марини, — скликано перші сходи й молитву. Жіночі частини вибрали своєю провідницею пластунку учасницю Кнавер, а чоловічі пластуна розвідчика Стецуру. Нашу пластову одиницю уважаймо переходовим морським табором і відповідно до цього себе назвімо. Наша діяльність обмежиться тут до спільних молитов, які відбуватимуться щодня о год. 7.30 рано і о год. 7 вечором. Взиваю всіх поводитися по-пластовому. Не заколочуймо собі взаємно спокою в тій малій спільноті, якою живемо на кораблі».

Пластовим Гимном, потрійним привітом Рідному Краєві і таборовим «Ніч вже йде» закінчено

відкриття пластового переходового морського табору «Атлянтик».

Крім сходин і спільних молитов та гуртового співання пісень, члени табору «Атлянтик» брали ще живу участь у підготовці скромного Свята Героїв на Зелені Свята. На молитви приходили чисельно українські емігранти.

22 червня 1948, год. 6 веч.
Морський пластовий табір

Корабель Marine Falcon

«Атлянтик» стояв як звичайно в колі на одній з веж «Маріне Фалкон». По спільній молитві забірає голос Дедь:

«Завтра вранці допливаємо до Обітованої Землі, що має нам стати новою Батьківщиною. Молоді друзі, пластуни! Будьте вірні Пластовому Законові на кожному кроці, а це промостить Вам дорогу в новому житті на славу нашої Рідної Батьківщини та може Вам стати добрими та корисними жителями Країни, до якої зближаємося. Не знаю, що жде нас завтра — тому вже сьогоднішньою молитвою закриваю наш табір. Нехай спомин прожитих хвилин в таборі «Атлянтик» срібною ниткою держить Вас — Дорогі Друзі — в одній пластовій спільноті. Працюємо з Вами усіми: Скоб!»

Пролунав знову Гимн Закарпатських Пластунів, що підтвердив незломну волю юнацтва кувати в нових обставинах крашу долю для Рідної Батьківщини...

*Федь Фуярка
(пл. сен. Ярослав Іванусів), Л. Ч.
Пластовий куток ч. 15,
«Українські Вісті», 1948*

¹ Пластове псевдо Ярослава Іванусіва, автора статті.

² Корабель плив з порту Bremerhaven до Галіфаксу (Halifax) в Канаді. На борті корабля було близько 800 осіб (приблизно 200 родин). До Галіфаксу прибули 23 червня 1957, далі поїздом їхали 5 днів до Lethbridge, Alberta. Відомі прізвища учасників мандрівки: Тесля, Іванусів, Врецьона, Кухар, Дмитерко, Копистянський, Кнавер, Шкамбара, Івасиків, Стецура, Лощина, Ігнатович, Юник, Сороківський, Романик, Соханівський, Мицик, Базюк, Радо, Данилов, Бомбак, Пастушенко, Королюк, Гутор, Трон.

Фото В. Стебницького

пл. сен. Роман Мороз Пам'яті пл. сен. Олі Ткаченко

кількох років поневірянь зрештою переїхала до Нюрнбергу.

У 13-річному віці Оля Савчук познайомилася з життям українських пластуників, і ця подія значно вплинула на її подальше життя і діяльність. Пласт в діаспорі ставив собі за мету збереження свого існування як організації, а також української культури, звичаїв та традицій рідного краю на чужині. Оля відчувала тут свою місію: в соціальній роботі з молоддю підтримати і зберегти духовний зв'язок із Україною. Мета Пласту цілком відповідала її покликанням — тут вона почувала себе на своєму місці, пластові ідеї стали ціллю її власного життя.

З 1964 року подруга Оля була виховницею молоді в Пласті, коменданткою літніх таборів в Баварії біля селища Кенігсдорф. Вона займалася пластовою роботою з любов'ю і життєвою енергією. Завдяки зв'язкам в діаспорі вона часто подорожувала по Німеччині і, перебуваючи в Мюнхені, познайомилася зі своїм майбутнім чоловіком Олегом Ткаченком. В 1973 році подруга Оля вирішила переїхати до Мюнхена, де починає працювати в роздрібній торгівлі, а пізніше в різних німецьких фірмах. 1976 року вона одружується з Олегом, і в молодій сім'ї Ткаченків згодом народжуються діти Леся і Роман. Молода мама виховує своїх дітей в пластовому дусі і одночасно працює на громадських засадах у Пласті. Незабаром вона на довгі роки перебирає керівну посаду у Крайовій Пластовій Старшині Німеччини, організовуючи різноманітні пластові зустрічі, подо-

В колі друзів. На передньому плані: Орест Мялковський, Слава Рубель та Оля Ткаченко. Гохлянд, 2006

Восени, 6 жовтня 2010 р. у місті Мюнхені відійшла на Вічну ватру видатна пластунка, наша подруга пл. сен. Оля Ткаченко. Ми раптово втратили дорогу людину, яка до останньої хвилини свого життя була віддана ідеалам і справам Пласту.

На горі Malerwinkel над Ізарою біля Гохлянду, 70-і рр.

На новацькому таборі на Гохлянді біля Кенігсдорфу, кінець 1970-х рр.

рожі, культурні акції, святкування та табори в Німеччині. Подруга Оля була ініціатором пластових акцій для збирання пожертв на різні харитативні цілі. Вона мала хист зацікавити приватних і державних меце-

натів у підтримці добродійних справ для України, для хворих дітей і для всіх, кому була потрібна допомога.

Особливим часом стали 90-і роки, коли молода Україна ставала на ноги. Молодій державі потрібно було допомоги в усіх сферах, і тут підтримка діяспори була необхідна. Подруга Оля знайомиться з Міністром соціального забезпечення Баварії пані Барбарою Штамм і супроводжує її в подорожі в Україну, де звертає увагу на соціальні потреби молоді країни. Завдяки широким контактам в баварському уряді і бізнесі подрузі Олі вдається отримати допомогу не тільки для Пласту в Україні і Німеччині, а й для різних добродійних організацій. Одна за одною відбуваються акції підтримки дитячих будинків, багатодітних сімей, літніх людей. Від імені Пласту подруга Оля тісно співпрацює з такими організаціями, як «Жіноча Громада» в Києві, сприяючи доставці продовольчих товарів, одягу, речей повсякденного вжитку і ліків. Щороку організувалися акції задля підготовки різдвяних подарунків для бідних родин і сиріт в Україні.

У 1997 році подруга Оля стає головою КПС Німеччини і вкладає свою енергію в подальший розвиток організації і добродійну працю. Вона активно підтримує розбудову пластової оселі в м. Рівному (Клевань). В цей період починається «міждержавний обмін пластуників»: відбуваються поїздки груп з України до Німеччини і навпаки.

Окрім того, подруга Оля налагоджує фінансову і матеріальну допомогу медичним організаціям і лікарням, зокрема, Київському науково-дослідному інституту радіології і онкології, надавши можливість лікування 45 дітей з усієї України; Інституту ендокринології та обміну речовин ім. В. П. Комісаренка та Інституту урології.

За її 30-літню діяльність в Пласті — чи на пластових таборах, чи в допомозі іншим — вона завжди була попереду. З підтримкою родини і друзів у Пласті вона свою життєву енергію вклала у ви-

Новацький табір на Гохлянді біля Кенігсдорфу, 1976

ховницьку і харитативну діяльність, даючи таким чином позитивний заряд і приклад підростаючій молоді. Подруга Оля була багатогранною, прагма-

Оля з дітьми Лесею та Романом. Пластуємо разом

тичною і рішучою людиною і не належала до тих, хто багато говорить, а активно бралася до роботи.

Засвоєною невтомною самовіддану працю подруга Оля отримала багато відзнак і нагород, зокрема орден Вічного Вогню в золоті, від президента України «Орден Княгині Ольги», від Баварського прем'єр-міністра нагороду «Почесне відзначення Прем'єр-міністра Баварії за роботу на громадських засадах» (Нім: Ehrenzeichen des Bayerischen Ministerpräsidenten — Malteserkreuz). Але найважливішою нагородою лишаються спогади пластової молоді про чудові табори, мандрівки, новорічні подарунки з-за кордону та врятовані життя хворих в українських лікарнях — все те, що відбулося за особистої ініціативи подруги Олі під егідою Пласту Німеччини.

Подруга Оля була прикладом життя за пластовою поставою. На жаль, тяжка невиліковна хвороба забрала від нас це джерело енергії і натхнення: Оля пішла від нас тихо, лишивши у спадок великий

Подруга Оля з дитиною, хворою на рак. Київ, 1990-і рр.

розділ успішної пластової історії і добре ім'я, яке будуть згадувати пластуни ще не одного покоління.
Фото з родинного архіву.

На вічний спомин

13 квітня 2010 р. несподівано відійшла на Вічну Ватру засновниця куреня УСП «Ті, що греблі рвуть» пл. сен. Ольга (Олька) Марія Зелена.

Олька народилася 3 березня 1931 р. у Львові, в родині професора Зенона Зеленого та Марії (Міки), з дому Бачинської. У молодому віці Ольга пережила смерть молодшої сестри — Кришки.

З великим болем серця родина Зелених і бабуся — Ольга Бачинська — виїхали на еміграцію. Спершу опинилися в таборі «Орлик» у Берхтесгадені, де Ольга була ученицею гімназії та членом Пласту. Відтак родина переїхала до Віндзору в Канаді, де проживав брат Зенона. По короткому часі Ольга з батьками переїхала до Торонта, Канада, де закінчила університетські студії на відділі математики. Була улюбленою учителькою в католицькій дівочій школі. Дуже любила дітей, а діти її.

В тому часі я запізналася з Ольгою і стала членкою куреня «Ті, що греблі рвуть». Спільно ми працювали в станиці Торонто. Ольга була надзвичайною новацькою і юнацькою виховницею. Дуже любила табори; майже щороку ми разом їздили на різні табори, зустрічі, вишколи, аж до мого виїзду до США. Навіть тоді ми таборували під час зустрічей 1962 і 1982 років. Наш зв'язок не переривався. Ми часто відвідували одна одну і їздили спільно на вакації.

Олька любила життя, цікавилася мистецтвом, музикою, культурними імпрезами. Знала найкращі ресторани в Торонті і надзвичайно любила гостити всіх у своїй хаті. У 1964 році Ольга стала хресною

мамою моєї доні Андрияни (Нани). Крім Нани були в неї ще три похресники. Всім чотирьом залишила свій мистецький добробок. Ольга була щедрою приятелькою нашої родини і надзвичайна хресна мама. А в 1991 році ще стала, як називала себе, «хресною бабцею» моєї онуки Вірляни Щуки.

Тяжко нам пережити її відхід, бо це була чудова людина, найкращий приклад доброго діла. Коли була проголошена українська держава, Ольга щедро опікувалася родиною в Україні, студентами, сиротами, — навіть понад свої сили. Плела шалики і вислала безліч пакунків в Україну. Напевно, ще до сьогодні діти носять її шалики, бо було їх коло 800.

Крім нашої родини в Торонті мала кузена Богдана Гаруха з родиною та багато товаришок-ровесниць. Плекала дружбу з учительками, з якими працювала 30 років. Здається, що на похорон прийшло з нею попрощатися майже ціле Торонто і величаво відпровало її на вічний спочинок коло батьків і улюбленої бабусі. Для всіх нас залишився незабутній спомин про неї, її приємну усмішку і добрий гумор.

Вічна їй пам'ять!

Анна Дідур Гаврилюк, Гр.

Пам'яті Василя Янішевського

Гурток «Гірські Орли» станиці Регенсбург, Німеччина, на прогулянці біля Вальгалли. Василь Янішевський другий зліва, 1948

16 лютого 2011 р. в Торонті відійшов на Вічну Ватру колишній голова Головної Пластової Булави пл. сен. кер. Василь Янішевський, ЛЧ.

Василь Янішевський народився 21 січня 1925 року в Празі, Чехія; його батько, інж. Іван Янішевський, підполковник Армії УНР, походив із Херсонщини; мати, д-р Ганна (Галя) Равич — з Полтавщини. Дід д-р Микола Равич був товаришем (помічником) міністра здоров'я в Уряді УНР.

Дитячі роки провів на Закарпатті, де почав 1935 року пластувати. Влітку 1937 року відбув у Солочині новацький табір, а 1938 року — юнацький. Взимку 1938—39 років вів пластовий гурток при державній гімназії в Перечині, містечку, до якого було перенесено багато інституцій з Ужгорода після його окупації мадярами в жовтні 1938 року. Після переїзду родини до Чехії Василь навчався в Українській реальній гімназії в Моджанах біля Праги.

Внаслідок окупації Чехії советами перебрався до Західної Німеччини, де в 1947 році розпочав студії електротехніки на Українському Технічно-Господарському Інституті (УТГІ) в Регенсбурзі. Студії продовжив у Німецькій Техніці в Ганновері та на Електротехнічному відділі Торонтонського університету. Науковий ступінь Master of Applied Science (MASc) отримав у 1954 році.

У таборах Ді-Пі у 1947—48 рр. брав участь у Святі моря Регенсбурзької станиці та в пластових подорожах на Вальгаллу. Переїхавши до Канади, вступив до станиці Торонто. Був новацьким виховником, членом Орлиного Круга (1951—55). Від 1960 до 1967 року виконував обов'язки спочатку гніздового, а потім референта новацтва в станиці. Від 1968 до 1972 року — Голова Крайової Пластової Старшини Канади, від 1976-го до 1980-го — член Головної Пластової Ради. У роках 1983 і 1984 він є Головою Крайової Пластової Ради Канади. У 1984 році Василь Янішевський перебирає світовий про-

від Пласту як Голова Головної Пластової Булави (до 1988). За час його керівництва влітку 1987 року відбулася Ювілейна Міжкрайова Пластова Зустріч на Пластовій Січі в Грэфтоні (Канада). У 1988 році Пласт узяв участь у святкуванні 1000-ліття Хрещення України в Римі.

Василь Янішевський був членом Великого Племена «Лісових Чортів» у кодлі «Черемош» (Торонто), мав ступінь Лісового Архидідька та порекло «Кібернетик».

1951 року в Канаді одружився з Мілею Міщук, народженою в Бродах. Подружжя виховало двох дітей, Роксолян та Марка, та п'ятеро внуків.

Розвинув активну діяльність на науковій ниві. У 1955—1959 рр. працював на фірмі Aluminium Laboratories Limited у Кінгстоні, Онтаріо, згодом повернувся до Торонтонського університету, де в 1970-му році здобув ступінь професора. Був автором чи співавтором п'яти монографій; остання, «Техніка і електрофізика високих напруг», видана українською мовою 2005 року в Україні (Харків — Київ).

Від 1961 року Василь Янішевський належав до Інституту електричних та електронічних інженерів (IEEE), найбільшої у світі технічної організації, що об'єднує понад 300000 членів з центром у Нью-Йорку. У 1977 році отримав найвище відзначення — звання Почесного члена IEEE. Головував секцією IEEE в Торонті, Центрально-Канадською Радою

Під час урочистостей на ЮМПЗ в Оттаві, 1987

ПЛАСТОВА ІСТОРІЯ

Музей-архів Пластового руху рекомендує

Віктор Уніят. Никифор Гірняк. Життєвий шлях отамана. — Тернопіль: Астон, 2010. — 232 с.

Книга про Коменданта Коша УСС, Отамана УГА Никифора Гірняка була презентована в Тернополі у жовтні 2010 року. Никифор Гірняк був активний у Пласті з часу його заснування: брав участь у першому З'їзді 1913 року, організував у Рогатинській гімназії перший пластовий гурток. Після війни — зв'язковий 32 куреня ім. Олени Пчілки (від 1924), зв'язковий 6 Подільської пластової округи (від 1925), скавтмастер. Член-засновник 1 куреня УПС ім. Степана Тисовського, учасник першого сеньйорського табору в Підлютому. На еміграції — крайовий командант Пласту на Австрію, кошовий Міттенвальду, згодом активний член станиці Пассейк. Відзначений орденом св. Юрія в золоті.

Книга описує життя Никифора Гірняка на основі документальних даних, статей, листування, спогадів. Складається з шести розділів («Джерельна база», «Родовід. Рогатинська гімназія», «Перша світова війна. Комендант коша УСС», «ЗУНР. УГА», «Педагогічна і просвітня діяльність Н. Гірняка у міжвоєнний період», «Друга світова війна. Еміграція») та списку поранених і полеглих українських січових стрільців на території Тернопільщини.

Хоч видання, яке автор присвятив 125-літтю від дня народження Никифора Гірняка, фінансово підтримали Тернопільська обласна і міська ради, надруковано воно скандально неякісно. Але попри те, містить багато інформації, що буде цікавою для пластунів.

Музей-архів Пластового руху

IEEE, був членом дирекції Електро-енергетичного товариства, однієї зі складових IEEE, та інших підрозділів. Крім того, був почесним членом Наукового товариства імени Шевченка в Канаді, дійсним членом Української Вільної Академії Наук.

У листопаді 1991 року професор Янішевський спільно з інженерними деканами трьох Онтарійських університетів, Торонта, Ватерлу та Мекмастеру, відвідав технічні університети України, Росії, Чехії, Польщі та Угорщини з наміром нав'язання безпосередніх зв'язків. З огляду на особливо добре враження, яке зробила на деканів Україна, канадські університети розпочали програму співпраці з Україною. Адміністратором програми став професор Янішевський, а партнером в Україні — Київський політехнічний інститут.

У 1992 році сприяв заснуванню секції Інституту електричних і електронічних інженерів в Україні. Осідком Української секції IEEE є Київ, а її діяльність покриває територію цілої України. Існування цієї секції означає для українських спеціалістів прямий доступ до західної технічної літератури.

■ Дирекція Дослідно-Документального Центру в Торонті: Всеволод Ісаїв, Юрій Даревич, Василь Янішевський (голова Дирекції), Іроїда Винницька, Петро Смильський, п. Василь Кирилюк

Як громадський діяч 1982 року став співзасновником Українсько-канадського дослідно-документального центру (УКДДЦ) в Торонті і очолював його дирекцію до 2003 року. Заходами УКДДЦ у 1984 році побачив світ перший документальний фільм про Голодомор «Harvest of Despair» («Жнива розпачу»). Цей англійський фільм, виготовлений Славком Новицьким та Юрієм Луговим, був нагороджений на дев'ятох міжнародних фільмових фестивалях, і в тому числі мав кілька перших премій. Фільм показали телевізійні мережі Канади, Сполучених Штатів Америки, Австралії, Аргентини, Швеції та Японії. Для поширення в Україні ще задовго до проголошення Незалежності була виготовлена україномовна версія. Крім того, фільм перекладений французькою та еспанською мовами. Ці зусилля змінили тогочасну світову опінію. У 2008 році, з нагоди 75-ї річниці Голодомору, Міністерство закордонних справ України поширило біль-

ше тисячі примірників трьохмовної версії «Жнива розпачу» серед членів Організації Об'єднаних Націй та по своїх закордонних представництвах. За працю над фільмом «Жнива розпачу» у 1985 році Торонтонський відділ Конгресу Українців Канади проголосив Василя Янішевського (разом з іншими членами Дирекції УКДДЦ) Українцем року, а в 1987 році Конгрес Українців Канади відзначив його Шевченківською медаллю.

У 2002 році УКДДЦ завершив роботу над англійським документальним фільмом під назвою «Between Hitler and Stalin — Ukraine in World War Two — The Untold Story» (Між Гітлером і Сталіном — Україна в Другій світовій війні: незвідана історія).

■ Василь Янішевський, Марта Мялковська, Ераст Гуцуляк

Фільм режисера Славка Новицького підкреслює активну участь українців у подіях Другої світової війни, прагнення всіх українських політичних сил до досягнення української самостійності, підпільний спротив проти обох ворожих режимів. Фільм перекладено також українською та еспанською мовами.

Відійшов у Вічність о. д-р Дмитро Блажейовський (1910 — 2011)

Дмитро Блажейовський народився 21 серпня 1910 р. у Вислоку Горішньому (тепер частина села Вислік Великий) на Лемківщині. Початкову освіту здобув у рідному селі, де під проводом вчительки-українки почав пізнавати Україну через Шевченкові твори. Навчався у Перемиській гімназії у 1922 — 1930 роках, де належав до 3 гуртка «Льви» 6 пластового куреня ім. полковника Івана Богуна (зв'язковим до ВПК був вчитель Теодор Поліха). Як згадував в хроніці діяльності куреня пластун Любомир Беч, «в літі 1929 року пластуни одержують прикази відбувати прогульки, які крім великого краєзнавчого зазнайомлен-

■ о. Дмитро Блажейовський з о. Михайлом та Іванкою Димидами

Фото з архіву М. Димиди

ня учасників мають завдання вести освітньо-освідомлюючу роботу по селах. Великі успіхи має прогулька третього гуртка "Львів" по Лемківщині (Посіко, Блажейовський, Нашук, Комоницький)». Дмитра Блажейовського знаходимо серед чотирнадцяти найдіяльніших пластунів куреня (станом на 1928 рік курінь нараховував 107 членів), яких Верховна Пластова Команда наділила за корисну й успішну пластову працю 3 відзначенням.

Під час одних з вакацій заснував у Вислоку Горішньому читальню «Просвіти», що на початку століття через воєнні події не встиг довершити його дід.

Вищу освіту здобував у політехніці Данцігу і Праги на електроінженерному відділі. У 1933 році вирушив у пішу прощу до Риму через Відень, Грац, Венецію і Флоренцію (за підрахунками сучасної інтернет-мапи від Google, цей шлях склав майже 1500 км!). Залишився на навчання у Римі, де студював філософію, історію і богослов'я про-

тягом 1933 — 1946 років (студії закінчив з двома докторськими ступенями). Висвячений на священика 2 квітня 1939 р.

Переїхав на пасторську працю до Америки, де перебував протягом 27 років. Організував три парохії й одну місійну станицю, побудував храми. Та його покликанням була праця у ватиканських архівах, де ще у студентські роки виявив велику кількість документів стосовно України. Не маючи офіційного дозволу на якусь роботу поза адмініструванням парафії, підробляв вночі миттям підлог і посуду в ресторанах. Заощадивши таким чином певну суму, повернувся до Риму, де зайнявся науковою діяльністю, розпочатою ще під час війни. Видав близько 20 ґрунтовних наукових праць з історії Церкви.

Був одним з ініціаторів відновлення на еміграції Львівського Крилосу — дорадчого органу, що складався з найдостойніших священиків, які керували Церквою разом з її Главою. Хоч після повернення проводу УГКЦ в Україну діяльність Крилосу була припинена, його члени лишалися довічними дійсними крилошанами.

Паралельно займався популяризацією вишитих ікон: виготовляв зразки для вишивання (опублікував 15 збірок і два альбоми ікон, вишив понад 350 ікон і хоругв), а 6 травня 1999 року відкрив у Львові власний музей вишитих ікон і образів. Писав також книги на теми національного характеру українців, виховання, історії України. У 2010 році нагороджений Папською медаллю «Христос — наш мир». 21 серпня 2010 року громадськість урочисто відзначала 100-ліття о. Дмитра Блажейовського.

Помер 23 квітня 2011 р., у Страсну Суботу, у Львові. Похований на Янівському цвинтарі.

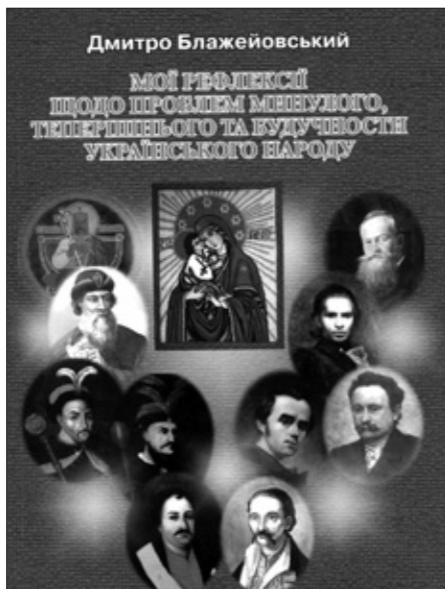
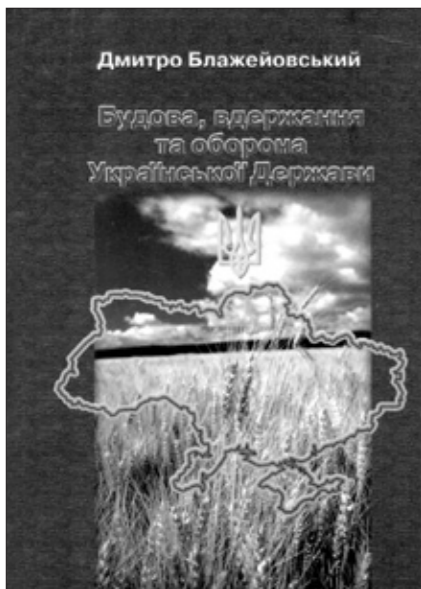
Декілька думок, що виникають після прочитання творів о. Блажейовського

Для мене о. Дмитро Блажейовський був чоловіком, що вишиває ікони. Комусь вишиті ікони не подобаються, хтось ними захоплюється, а у мене

якогось особливого ставлення до цього мистецтва не було, бо талант до вишивання Бог дав моїй сестрі, а мені, певно, лишив щось інше. Тож коли

мені потрапила до рук книжка «Мій життєпис», відкрила для себе цілком нову людину. Неймовірно шкодюю, що було це щойно декілька місяців тому, що ми не встигли особисто поспілкуватися, а тим більше — записати інтерв'ю з о. Дмитром про роки його пластування, про бачення сучасних шляхів розвитку Пласту. Адже у життєписі він згадує буквально кількома словами, що професор Поліха «якийсь час провадив у гімназії Пласт... Ця організація додавала дещо до загального виховання». І одразу додає: «Пласт, який у своїм мотто мав Бог і Україна, мав свої сходи у неділю у часі Служби Божої. Отже, яке значення мало для студентів, а особливо пластунів слово Бог, тяжко сказати». І при тому — жодного слова про власне, без сумніву, успішне, пластування.

З перспективи свого 100-літнього життя о. Дмитро твердив, що все виховання він отримав в родині, а національну свідомість — з «Кобзаря». Яким було це домашнє виховання, можна побачити з двох

життєвих уроків, отриманих від батьків. Коли хтось із дітей нарікав на важку працю і просив відпочинку, батько категорично відповідав: «На відпочинок є гріб, там відпочиватимеш вічно». Цього уроку о. Дмитро згодом був живим прикладом, адже щоб написати: «зачав сотий рік мого життя і починаю відчувати, що вже зближається старість», — потрібно мати неймовірну енергію, якої так часто бракує багатьом молодшим. Коли в церкві малим хлопцем з цікавості почав заглядати, що дяк з книжки з нотами співає, мама його вдома побила. А на другу неділю побила перед виходом до церкви. Отже, як згадує о. Дмитро, «для мене зостало в пам'яті, що, як хтось щось зле зробив, то часом треба його перед нагодою наперед покарати, щоб цього злого не повторив». З точки зору сучасної педагогіки такий підхід може видатися абсурдним, але справді легше не чинити зла, ніж намагатися його направити, в зародку припиняти згубні звички, бо позбутися їх потім дуже важко.

Він завжди ставив перед собою чіткі цілі і йшов до них вперто, попри всі перешкоди. Але якщо Боже Провидіння показувало інший, кращий шлях, приймав його беззастережно. Ставши істориком Церкви, не просто вивчав документи, а й осмислював минуле, шукав корені тих чи інших явищ сучасного. Бувши духовним наставником, ставив до своїх парохіян високі, але прості вимоги. Високими вони виявилися для більшості людей в сучасному світі, де змінилося ставлення до авторитетів і розуміння особистої свободи, де ті, хто вимагає дотримуватися певних моральних і етичних норм, є «відсталими», «застарілими» або попросту «дурнями» (не так давно в інтернеті захоплено вітали текст, у якому твердилося, що поняття гріха придумали дурні, щоб втручатися в чуже життя). А простими ці вимоги були тому, що він не очікував від людей нічого надзвичайного: ходити до церкви і дотримуватися заповідей. Щодо заповідей, припустимо, що все зрозуміло. А навіщо ходити до церкви? Людина,

яка має Божу благодать і сильну віру, йде до церкви чи виконує свої релігійні практики, бо вони обґрунтовані її вірою і почуттями; інакше вона просто не може. Натомість більшість людей, якщо й ходить до церкви, то робить це з якихось інших спонук — для «годиться», для формування про себе суспільної думки, для середовища... В принципі, за таких мотивів можна легко змінити поведінку на протилежну: якщо знайдеться цікавіше середовище чи зміниться суспільна думка, то цього вже можна буде й не робити. О. Дмитро намагався наголосувати на іншому аспекті — виховному. Не раз на сторінках своїх книжок підкреслює, що дбати про виховання і освіту мають батьки, вчителі і духовенство. В церкві людина також вчиться — чи то з проповідей, чи то з Божого слова. І навіть той, хто вже давно все знає, може несподівано відкрити щось нове, якщо не відгородиться від цього нового власною гординою.

Питанню виховання о. Дмитро присвятив чимало своїх книжок, і це не випадково.

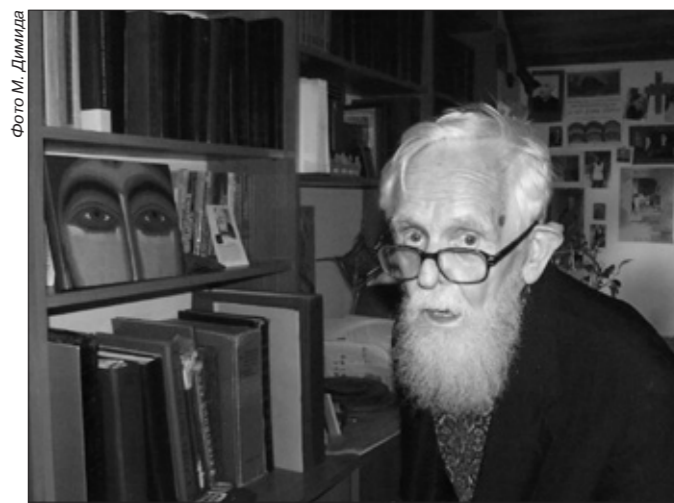
Справа в тому, що практично кожен, хто заглиблюється в історію України, знаходить багато прикладів того, що українці самі приносили шкоду собі і всьому народові. Деякі люди, не хочучи миритися з фактами, намагаються приписувати всі наші невдачі чужинцям. Інші, поверхові люди, починають вишукувати у світовій історії позитиви і всі їх приписувати українцям. Ці безглузді теорії не гідні навіть того, щоб їх тут згадувати, проте в них вірить безліч людей. Це схоже на вихвалювання підлітка, що, аби почуватися «дорослим» в чийось і власних очах вигадує різноманітні історії про власні «подвиги».

Той, хто справді любить свій народ, бажає йому добра і процвітання, ніколи не тішитиме себе безглуздими ілюзіями: він чітко називатиме речі своїми іменами. Адже не зможе лікар виликувати хворого, якщо не виявить хворобу і не встановить правильний діагноз. Не зможе людина покинути погану звичку, поки її не усвідомить. Не зможе й народ змінити хід своєї історії, не усвідомивши і не проаналізувавши свої колективні хиби і не мобілізувавши найкращі сили для їх подолання.

Свого часу письменник Василь Королів-Старий у своїй книжці «Згадки про мою смерть» навів багато гострих висловлювань найвизначніших українців на адресу свого народу. Справді, не так вже й багато слів похвали і у Шевченка, Франка, Лесі Українки, і у сучасників письменника, наприклад, Маланюка чи Донцова. Сам Королів-Старий, лікар за освітою, причиною багатьох негативних рис українців вважав «алкоголеву вдачу» чи, інакше кажучи, спадковий посталкогольний синдром. О. Дмитро Блажейовський бачить корінь українських хиб у браку виховання. Він одразу попереджає своїх читачів, що не знайдуть у його книжках дифірамбів нашому народові: «мої спостереження є досить негативні про характер українців». Він не добирає для характеристики тих чи інших явищ красивих слів, не загортає правду в папірчики, а висловлюється так, як думає. Тому подекуди його слова можуть видатися образливими або, навпаки, надто сміливими.

Серед найбільших українських вад о. Дмитро називає «брак потреби єдності, сталий брак розумного планування і анархістичне кочубейство». З цього випливають інші негативні прояви, як-от короткозорість і поверховість, байдужість, безвідповідальність, продажність і махнівство. Не зупинятимось на цих явищах, адже кожен, більш-менш обізнаний з історією і сучасним життям, може знайти для них достатньо прикладів.

Ще одна особливість історичних творів о. Блажейовського в тому, що він руйнує звичні уявлення про національних героїв. На перший погляд може скластися враження, що він взагалі не бачить світлих постатей в нашій історії. Хоча при уважному читанні можна знайти згадки про тих, чії заслуги автор шанує. Що ж до більшості «піднесених на п'єдестал» провідників, він констатує з гіркотою: «кращих не мали, бо не вродилися, а ліпших нарід не виховав». І справді, скільки людей у нас прославляють без розбору (не кажу про «героїв», що їх вихвалювали комуністи). Великою мірою адекватну оцінку ролі особи в житті нації заважає дати

о. Дмитро Блажейовський, 2010

старий поганський принцип: про мертвих або добре, або нічого. Звісно, для носіїв дохристиянського світогляду така засада була актуальною: адже в їхньому уявленні мертвий керував долею живих, його потрібно було боятися і йому лестити. Ще одним аспектом в оцінці наших провідників є «політичне замовлення»: часто ми поважаємо тих, кого нам підсуне владна верхівка. Для колишніх комуністів, які з незалежністю України втратили своїх ідолів, зручними виявилися постаті їхніх ідеологічних співбратів — Грушевського, Винниченка. З цього випливало не тільки перейменування вулиць і встановлення пам'ятників, а й майже цілковита неможливість критики: посмієш твердити, що Грушевський не був президентом і що на його совісті втрати у першій більшовицько-українській війні — зацькують! Віктор Ющенко «замовив» суспільну увагу до деяких історичних явищ (Голодомор, доба Мазепи, Трипілля тощо), що саме по собі правильно і потрібно, але поза тими темами все інше ніби перестало існувати. Про те, що відбувається з українською історією зараз, коли змінилася політична кон'юнктура, годі й казати. Чи не час вже нам стати самостійними у наших судженнях і оцінках?

Що ж, власне, пропонує о. Дмитро Блажейовський для побороення українських хиб? Адже самої констатації немочі явно замало: потрібні рецепти, ліки. Наведу дещо більшу цитату з однієї з його книжок: «У 1943—1956 роках на оборону українців і українського народу зорганізовано військо — УПА. Виглядає, що майже необхідною є нова УПА на теперішній час, на оборону української мови та всього національного, культурного, економічного та морального життя, бо те все не розвивається, а поступово занепадає. [...] Треба створити приватну, національну, культурну, економічну та моральну УГВР і виробити план та планово попровадити боротьбу за мову та національну свідомість, за культурну, економічну та моральну відбудову України. Відкладати не можна, бо час летить, і хто не йде вперед, той цофається взад».

ст. пл. Ольга Свідзинська

Р. S. З деякими працями о. Д. Блажейовського на історичні та виховні теми можна ознайомитися в бібліотеці Музею-архіву Пластового руху.

пл. сен. Оксана Кузишин, Верх.

ВІДГУК НА СТАТТЮ ст. пл. скоба Андрія Котлярчука «Близька чи далека Америка» («Пластовий шлях» чч. 162, 163, 165)

■ Табори пластунів-учасників під час прогульки на оселю «Бобрівка». 2009

■ В очікуванні батьків. Табір завершився. 2009

■ Панорама табору новаків на Вовчій Тропі. 2009

Цікаво було прочитати спостереження ст. пл. скоба Андрія Котлярчука після його участі в булаві табору юнаків на Вовчій Тропі в Америці. Деякі його обсервації дуже влучні та об'єктивні, втім, відчувається, що він виховувався в Пласті в Україні і дивиться на пластування в Америці крізь інші окуляри.

Він, наприклад, не міг привикнути до того, що тут є визначена таборова програма, яку можна міняти хіба за згодою коменданта, і йому було дивно, що виховники, на його думку, «не могли почуватися вільно через постійну близькість дорослих з адміністрацією оселі». Він вважає, що «це блокує можливість вільно розпоряджатися програмою табору і створювати умови таборування на свій лад».

Як би виглядала таборова програма, яку б міняли виховники на свій лад? Тоді б створився хаос, а команда табору могла б втратити авторитет в очах таборовиків. Бути зорганізованим та виконувати вказівки старших — це частина пластового виховання, що має допомогти молодій людині в її дальшому житті, особистому чи громадському.

Також тут, в Америці, є визначені правила провадження таборів з огляду на безпеку молоді, яка на той час є під опікою таборового проводу, який відповідає за кожного таборовика. Думаю, що в Україні ще нема вироблених законів уряду, за якими команди таборів мали б провадити працю, завжди маючи на увазі безпеку таборовиків.

Проблема спілкування таборовиків українською мовою з булавою і ровесниками існує вже від давніх часів. На початках, коли наші діти були в новацтві і навіть в юнацтві (60-і, 70-і роки), наші громади були більше скупчені, діти брали участь у різних інших заняттях (танці, музика, школа українознавства і т. д.), і це допомагало уникнути асиміляції. Але з часом, як вони підростали, кінчали школи і закладали свої родини, вже їхні діти слабше володіли українською мовою. Завжди були і є винятки, але це тільки винятки. Комусь з України нелегко зрозуміти цю проблему, хоч, як зауважує друг Котлярчук, на жаль, четверта хвиля емігрантів навіть скорше асимілюється, як попередні.

Нам тут тяжко зрозуміти і погодитись з тим, що в Україні російська мова нікому не перешкоджає. В Галичині це ще так не разить, але в Києві на вулиці майже не чути української мови. А яке було велике наше здивування в діаспорі, як ми довідалися, що деякі члени Пласту в Україні є православні московського патріархату.

Мимо того, не можна бути цілковитим песимістом. Навіть ті члени Пласту в Америці, які погано володіють українською мовою, виявляють свою приналежність і відданість Україні, як ми це бачили під час Помаранчевої революції. Молоді люди, які перед тим не мали ніякого зацікавлення українським громадським життям тут чи подіями в Україні, поїхали в Україну як спостерігачі на вибори або навіть тільки для того, щоб побачити ту Помаранчеву революцію і взяти в ній участь. Я мала нагоду почути їхні враження, і хоч деякі з них краще висловлювались по-англійськи, я відчула їхній запал, навіть українське відродження, яке вони там пережили.

Я часто буваю в Україні і багато разів спілкувалася з молоддю. Мала нагоду познайомитись з дуже свідомими і активними молодими людьми в Пласті чи в інших організаціях, але було дуже багато таких, які тільки цікавилися найновішою технологією, комп'ютерами, скорим заробітком, а на безкорисну працю для якоїсь організації в них не було часу. Такі молоді люди приїжджали до Америки, і прикро було дивитися, як вони замість відвідувати наші церкви, музеї, пластові домівки бігали по крамницях, купували техніку і мріяли потрапити на тутешні «рок-концерти». У розмовах з ними ми старалися інформувати їх про діяльність тутешніх громад, про те, що діаспорі вдалось досягнути за всі роки еміграції, але це все було для них далеко і нецікаве.

Друг Котлярчук зауважив, що на таборі називають дошки, на яких ставляться в шатрі ліжка, «флорбордс», і що тут не знайшли на цей предмет української назви. А мені відразу приходять на думку такі слова, як *арт, шоу, мітинг, брифінг, дизайн* і т. д., і т. п., які постійно вживаються в Україні, і це вже стало епідемією. Одна молода пластунка зі Львова сказала мені (як я висловила своє обурення), що їм це імпонує!

Друг Котлярчук також безпощадно критикує батьків з четвертої хвилі, і я за це його вміняю бути об'єктивним даю йому велике признання. Він пише: «Їхні батьки емігрували з України, не втікаючи від репресій, а просто в пошуках кращого життя. Для чого батьки, які свідомо позбавили своїх дітей життя на рідній землі, тепер привозять їх на пластові табори? І чому я, виховник з України, долаю цей шлях, аби виховувати дітей, чиї батьки не бажають їм життя в Україні?»

Це справді сумне і прикре явище, яке ми всі спостерігаємо, але також не можна все узагальнювати. Є багато свідомих батьків з четвертої хвилі, які, приїхавши в пошуках кращого життя для себе і своїх дітей, включаються в працю різних громадських організацій, хорів, шкіл українознавства. Своїх дітей водять на українські танці, записують їх до Українського Музичного Інституту. Молоді жінки записуються до Союзу Українок і навіть засновують свої окремі відділи. На останній Конвенції СУА помітна була велика участь молодих жінок з четвертої

хвилі, які помагали в організації Конвенції, провадили нарадами і мистецькими програмами.

На кінець, хочу побажати другові Котлярчукові багато успіхів у його важливій праці для збору інформації для Пластового архіву і подивляю його охоту і посвяту. Багато старших сеніорів є вже дуже похилого віку, велике число відійшло на Вічну Ватру, і такі ентузіясти Пластового архіву, як друг Котлярчук, нам дуже потрібні.

■ При в'їзді на Бобрівку. 2009

■ Околиці Бобрівки. Прапори на вершині гори — кінцевий пункт прогульки. 2009

■ Вид на пластовий табір на Вовчій Тропі. 2009

Так формувалася Пласт

(документи, факти, події, особистості)

З нагоди 100-ліття Пласту

Пластовий однострій і відзнаки

З репортажу з 1 з'їзду пластових впорядчиків

В справі пластових відзнак порішено вибрати комісію, яка до двох тижнів має виготовити проекти таких відзнак і оголосить в часописях. До сеї комісії увійшли: Др. Тисовський, П. Франко і М. Залужний.

Принято відтак внесені С. Левицького [в деяких згадках — Леницький; не Сірий Лев — ред.], щоб українські пластуни уживали одягів після взору англійського скавтіngu. Референт представив усліва на яких можна найлегше набувати одяги і прилади.

Пласт // Вісти з Запорожа. — 30 цвітня 1913. — ч. 80. — с. 4

Зі статті «Пласт» Петра Франка

До тепер найважлишою подією з галицького пластового життя був без сумніву І пластовий зїзд впорядчиків, скликаний до Львова на день 6 цвітня. Зголосили ся відпоручники з 17 місцевостей, де вже є пласт. Зїзд мав на цілі завести повну одноцільність у всіх пластових курінях. Зверхною ознакою одноцільності має служити металева відзнака з відповідними знаками. Проект відзнаки подав О. Тисовський, впорядник пласту в академічній гімназії у Львові. Складає ся з п'ять частий, з котрих кожда може творити цілість. Всі разом творять відзнаку для тзв. «гетманського пластуна». Букви назви птиці Скоб (річний орел) становлять початкові букви прикмет пластуна (С — сила (дуб), К — краса (калина), О — обережність (морилиця), Б — бистрість (блискавка).

П. Франко. Пласт (скавт) // Ілюстрована Україна. — 14 червня 1913. — ч. 11. — с. 13

З публікації «Пласт в українських школах» О. Тисовського

Предкладаю, щоби кличем наших пластунів були отсі чотири слова, які висказують повний зміст пласту: «Сильно, красно, обережно, бисто» зібрані в однім вислові «скоб». Скоб — се заразом назва орла (Haliaeetus albicilla), величиною і силою другого по орлі сизім, прегарної птиці, що панує по всій Україні, а гніздить ся головно над озерами і великими ріками. Нехай ся птиця буде заразом символом українських пластунів, нехай назва «Скоб» буде найвисшим почесним титулом пласту. Нехай укр. пластуни здоровлять ся висловом «скоб», а відповідають словом «знаєм», пригадуючи собі тим, як їм слід поступати, щоби стати правдивими, добрими синами свого народу.

До сего пластового кличу можна уложити відповідний систем найважливіших пластових відзнак ось як: поверхню півкола о лучі 2 см. ділить ся на 4 части, виду клиноватих вирізків з заокругленими берегами і стятим вузким кінцем. В горішну, ширшу часть кожного такого вирізка вписує ся по одній букві слова «скоб», в долішній, вузкій части представляє ся символи дотичних прикмет: С — сила — листок дуба, К — краса — галузка калини, О — обережність — гриб маримух, Б — бистрість — лискавка. Два перші вирізки з буквами «СК» творять разом відзнаку для учасників, третій з буквою «О» відзнаку для розвідників (уживану осібно або разом з попередними), четвертий з буквою «Б» відзнаку для пластунів І. кл. [найвищого ступеня — ред.]. Отже пластуни І. кл. мали би вже на своїх відзнаках ціле слово «скоб». Долішні кінці вирізків мають ушка, до яких можна прикріпити одну або більше стяжок краски гуртка. Відзнаку носилоб ся під шиєю або дещо низше на груди як краватку. У «Гетьманського Пластуна Скоба» краватку сю спинала би в половині спряжка з овальним щитиком, на яким зображений орел скоб на шпилью скали.

О. Тисовський. Пласт в українських школах // Звіт дирекції ц.-к. академічної гімназії у Львові за шкільний рік 1912/1913. — Львів: НТШ, 1913

Підготувала О. Свідзинська

Нова книга про Романа Шухевича

Сидять: Іван Сенів, Володимир Булик, Юрій Савицький. Стоять: Ярослав Клишко, Богдан Підгайний, Теодор Ординець, Роман Шухевич, Михайло Добрянський, Ярослав Карпович. Жаб'є, 1925

Упродовж останніх років в Україні зросло зацікавлення національно-визвольною боротьбою українського народу у ХХ ст. Велика увага науковців спрямована на дослідження історії Організації Українських Націоналістів та Української Повстанської Армії. З огляду на це значний науковий інтерес становить життєвий шлях і суспільно-політична діяльність активного діяча Української Військової Організації, Організації Українських Націоналістів, Головного Командира Української Повстанської Армії Романа Шухевича. Попри наявність науково-популярних, публіцистичних та краєзнавчих розвідок, його життєвий шлях ще не став предметом глибокого дослідження істориків. Маловивченим залишається роль Романа Шухевича у створенні та розбудові спортивних і пластових гуртків, участь у громадському житті Львова, у нелегальних та легальних організаціях упродовж 1920—30-х рр. Саме завдяки Пласту, Організації вищих клас українських гімназій, товариству «Сокіл-Батько» та іншим громадським організаціям Львова Роман Шухевич зумів набути великого досвіду, яким пізніше скористався, перебуваючи в лавах націоналістичного підпілля 1930—40-х років.

З огляду на це підготовлена книга «Роман Шухевич: громадська діяльність (1920—1934 рр.)». Документи. Спогади. Матеріали», у якій зібрані спогади, нариси, архівні документи, ілюстрації. Книга розкриває маловідомі сторінки з життя Романа Шухевича, зокрема з часу його навчання в Академічній гімназії у Львові, Львівській політехніці, діяльність в організації Пласт (1-ий курінь ім. П. Сагайдачного, 7-ий курінь ім. князя Льва, 3-ій курінь УУСП «Лісові Чорти», 10-ий курінь УУСП «Чорноморці»), спортивних і пластових гуртках («Ясний Тризуб», «Тури», «УССК»), Українській Військовій Організації, Організації Українських Націоналістів. Хронологічно книга охоплює період від 1920 р. (часу вступу до Пласту) до початку 1934 р. (ув'язнення у концентраційному таборі Береза Картузька). Книга розрахована на колишніх та теперішніх пластунів, школярів, сту-

дентів, викладачів, науковців та усіх, хто цікавиться історією нашого минулого.

Книга міститиме:

- 1) дослідницьку частину про діяльність Романа Шухевича в громадських організаціях Львова;
- 2) документи, спогади, матеріали;
- 3) оцінку постаті Романа Шухевича, висловлену рідними, друзями, знайомими;
- 4) ілюстрації та додатки (зокрема, Указ Президента України № 420/2007 Про відзначення 100-річчя від дня народження Романа Шухевича, Указ Президента України № 965/2007 Про присвоєння Романові Шухевичу звання Герой України та ін.);
- 5) науково-довідковий апарат: словник рідко-вживаних і застарілих слів, перелік скорочень, список фотоілюстрацій, іменний та географічний покажчики.

Орієнтовний обсяг книги — 400-450 сторінок.

Зліва: Богдан Підгайний, Роман Шухевич, Григорій Терлецький (вгорі), Омелян Матла, Едвард Жарський, Іван Прокопович. Львів, 1925

До кінця 2011 р. книгу передбачається підготувати до друку.

Якщо хтось з читачів журналу має матеріали про життя та діяльність Романа Шухевича, прошу надсилати їх на адресу: e-mail: andrijsova@yahoo.com, тел. 0978457040. Андрій Сова.

Редакція журналу «Пластовий шлях» звертається до читачів з проханням фінансово допомогти у виданні книги «Роман Шухевич: громадська діяльність (1920—1934 рр.)». Документи. Спогади. Матеріали». Кожен жертводавець отримає безкоштовний примірник видання та знижку на придбання більшої кількості примірників.

Пожертви можна надсилати на адресу адміністрації журналу «Пластовий шлях» в Україні з обов'язковим повідомленням на електронну адресу: vmsteb.plsh@gmail.com.

Майбутнє нашого народу формує знання про його героїчне минуле!

ст. пл. Ірина Вовк, СВ

Мистецька спадщина художника-політв'язня Івана Хандона

На жаль, дуже часто справді великі митці знаходять своє визнання лише після смерті, та й не завжди суспільство одразу може збагнути, який безцінний скарб залишають нам наші предки. Серед таких митців — Іван Хандон — репресований художник зі Сколівщини, представник

«табірної діаспори», багатолітній в'язень таборів ГУЛАГу, член УВО і ОУН, а в шкільні часи — заприсяжений пластунок, член куреня ч. 5 ім. Ярослава Осмомисла.

Цього року з ініціативи доньки художника Наталії Немировської, за сприяння Національного університету «Львівська Політех-

ніка» (ректор — професор Юрій Бобало) та Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська Політехніка» (директор — Ірина Ключковська) відбулася урочиста академія з нагоди століття Івана Хандона під назвою «У серці оживає Україна». Урочиста академія, по суті, була покликана дати кожному зрозуміти, що для нього особисто означає героїзм, спробувати пізнати те середовище, яке формувало борців, які згодом поклали життя за Батьківщину, побачити, хто цінує свою країну, пам'ятає про героїв і вміє боротися проти системи.

До речі, окрім митців та близьких, академію відвідали і почесні представники влади та організацій Львівського краю: заступник начальника управління з питань соціально-культурної діяльності Львівської обласної ради Андрій Холявка, голова Львівської обласної організації спілки політв'язнів України Володимир Горовий, голова Львівського крайового братства ОУН-УПА Олесь Гуменюк та голова громадського просвітницького фонду «Джерело» ім. Івана Феценка-Чопівського Ярослав Гелетій. Окрім того, донька художника зачитала листи-привітання від мера Львова Андрія Садового, а також привітання з нагоди 100-ліття від дня

народження І. Хандона від української громади з далекого міста Інта.

Як розповідає донька художника Наталія Немировська, перша виставка її батька в Україні відбулася у 1989 році у Львові, але автор так і не зміг її побачити: незадовго до відкриття помер. Ця виставка була першою у Львові, та й в Україні, присвяченою репресіям на Західній Україні. Згодом з року в рік відбувалися виставки репресованих художників, на яких експонувалися роботи Івана Хандона, а також його персональні виставки (1991 р., 1992 р., 1993 р., 1994 р.). Здебільшого такі виставки відбувалися або в Історичному музеї, або у Львівському арсеналі, або у Спілці художників чи у Львівському національному університеті. Досить велика персональна виставка Івана Хандона відбулася в Стрию у Краєзнавчому музею (1993 р.) та в Дубні (1999 р.) — присвячена 900-літтю Дубна та річниці Незалежності України. Роботи Івана Хандона «подорожували» не лише по всій Україні, а й по інших країнах світу. Яскравим прикладом цього було виставка у Варшаві, на якій було представлено репресовану культуру України, а також кілька виставок в Інті (Росія).

Учасники урочистої академії в актовій залі «Львівської політехніки», 1 червня 2011

Серед картин Івана Хандона, представлених на цьогорічній урочистій академії, були «Морозний день», «Захід сонця», «Дорога в горах», «Карпати. Гора Парашка», «Захід сонця в Тундрі», «Лісовий затишок» та інші. У багатьох його роботах проглядаються пейзажі далекої Півночі та Сибіру (зокрема, Інта, Воркута), в яких він намагався увічнити пам'ять про своїх побратимів, що були відданими борцями за волю своєї Батьківщини — України. Власне, на Воркутинському етапі життя доля звела Івана Хандона з

професором Віденської Академії Мистецтв Юліусом Штюрмером, а також кремлівським художником-портретистом Петром Бенделем. Саме під їхнім клопітким керівництвом Іван опанував перші кроки малярства. До речі, на засланні Іван Хандон познайомився і потоваришував з о. Петром Вергуном, який великою мірою завдяки фотоматеріалам художника, відзнятим на засланні, був беатифікований Папою Римським Іваном Павлом II.

Репродукції картин І. Хандона надала Н. Немировська

Фото І. Вовк

В Академії взяла участь капела бандуристок «Галичанка»

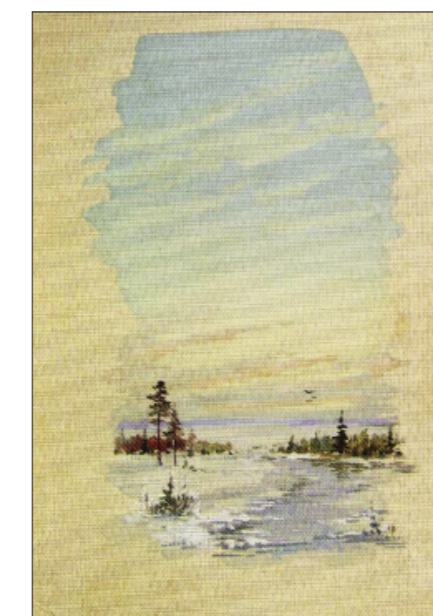

Фото І. Вовк

Дочка І. Хандона Наталія Немировська під час урочистої академії. Біля неї поет Ігор Калинець та представник обласної ради Андрій Холявка. Львів, 1 червня 2011

Квіти рідного краю. Листівка на півці, 1948

Туга за Батьківщиною. Акварель (листівка), 1948

Голубі мої Карпати. Акварель, 1963

Сіроманець-Філателіст

Пластові картки і конверти

(продовження)

59) Довга конверта з кашетом-гербом 1-го куреня УПС ім. О. і С. Тисовських. Також марка, як у 58), перебита печаткою «Пластовий музей». Із Клівленду, штат Огайо, США, 1968.

60

61) Святочна конверта 1968 року: 50-ліття IV Універсалу (1918 — 1968), видана Українсько-Американським Громадським Комітетом у Баффало. Також приліплено одну із пластових марок з Австралії.

62

60) Мала конверта 1968 року з кашетом-гербом 27-го куреня УПЮ ім. Пилипа Орлика, Баффало, Нью-Йорк. Також пластова марка, як у 58).

59

62) Така ж конверта, як у 61), але з пластовою святочною печаткою золотієї барви: «Новий Сокіл» (пластова оселя коло Баффало, Н.Й.).

61

63) Мала конверта з кашетом ручної роботи: «Юнацька Кадра Виховників «Сила Мрій», Вовча Тропа 1968». Із маркою Підпільної пошти України — Т. Чупринка.

63

65

64) Невикористана мала конверта «1-а Українська Дивізія Галичина», Вовча Тропа, 1968. Із наліпленою пластовою маркою Дрота та печаткою «Український Пласт, 18 серпня 1968, молодіжне Джемборі».

64

65) Мала конверта 1969 року з кашетом «Митрополит Андрій Шептицький — Патрон 19 куреня УПЮ, Рочестер, Н.Й.» та портретом Митрополита. Наліплена марка Підпільної пошти України — з пластунами, що дряпаються по горах.

66) Кольорова мала конверта 1969 року: «До великої Меті — 1919 — 50 — 1969», 9-ий Краєвий Пластовий З'їзд — Кергонксон, Н.Й., та з гербами українських земель. Наліплена марка Підпільної пошти України з гербами українських молодіжних організацій СУМ і Пласт.

67

66

67) Мала кашетована конверта 1969 року, із золотою пластовою лілейкою на кашеті. Також наліплена пластова марка 1956 року, з Дротом та мапкою України. Перебита печаткою 50-ліття проголошення Соборности України.

(Далі буде)

В наступному числі читайте:

Анатолій Свідзинський
Чи маємо ми думати та діяти заради майбуття людства? (продовження)

Леся Храплива-Щур
Наш отець Филимон

Андрій Сова
«Ех, пригадаємо минуле, яке ми трохи призабули...»

Таборове літо 2011

Юрко Леськів
До історії таборування ВСУМ

Василь Карпенко
Хочеш змінити світ — зміни себе (продовження)

Сіроманець-філателіст
Пластові картки та конверти (продовження)

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси у відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

На сторінці 2 використано фотографії з архіву «Лісових Чортів», журналу «Пластовий шлях», а також зі збірок Івана Дитюка і Оксани Кузишин.

На першій сторінці обкладинки: курінні хорунжі пл. розв. Тарас Іщик і пл. розв. Марія Козак, день Пластової Присяги, квітень 2011. Фото В. Стебницького.

На останній сторінці обкладинки — берізка польова. Фото В. Стебницького.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ PLASTOVY SHLIACH

ч. 2 (166) 2011

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12.12.1996

Виходить щоквартально

Редакція

Головний редактор
пл. сен. Любомир Онишкевич

Співредактор

пл. сен. Лариса Онишкевич

Технічний редактор

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Мовний редактор

ст. пл. Ольга Свідзинська

Члени редакції

пл. сен. Сергій Летенко

пл. сен. Юрко Леськів

Адміністратор

пл. сен. Юрій Слюсарчук

Адміністратор в Україні

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Коректор

ст. пл. Ольга Свідзинська

Дизайн

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Верстка

пл. сен. Юрко Гарматій

Адреси для листів

в діаспорі

L. Onyshkevych

5842 Wyndham Circle N., #105

Columbia, MD 21044

410-740-1323

e-mail: onyshlub@aol.com

в Україні

В'ячеслав Стебницький

а/с 65 Львів, 79000

тел. 050 501 3573

e-mail: vmsteb.plsh@gmail.com

Адреси адміністрації

в діаспорі

Plastovy Shliakh P.O.Box 303,

Southfields, New York, 10975-0303, USA

(845) 782-0977; yurko@frontiernet.net

в Україні

В'ячеслав Стебницький

а/с 65 Львів, 79000

тел. 050 501 3573

e-mail: vmsteb.plsh@gmail.com

© Видає Головна Пластова Булава, відповідальний пл. сен. Любомир Онишкевич

© Пластове видаництво в Україні

© «Пластовий шлях»

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конечно є офіційною позицією організації Пласт.

Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими.

Використання матеріалів, в тому числі ілюстрацій, дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».